



**Πρακτικά**

**Ημερίδα Εργασίας**

**«Αναβάθμιση του μεταφραστικού  
επαγγέλματος σε Ελλάδα και Κύπρο και  
πνευματικά δικαιώματα»**

**Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης  
7 Απριλίου 2016**

**Συνδιοργάνωση:**

**Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών  
Σπουδών Διερμηνείας και Μετάφρασης,  
Φιλοσοφική Σχολή,  
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης**

**και**

***Γραφεία Αθηνών και Λευκωσίας της Γενικής  
Διεύθυνσης Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής  
Επιτροπής***

## Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	2
1. Εισαγωγή.....	3
2. Πρόγραμμα Ημερίδας Εργασίας.....	4
3. Ομάδες εργασίας.....	5
4. Συμπεράσματα των ομάδων εργασίας.....	5
<i>Συνοπτικά συμπεράσματα της ομάδας «Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος – τα επόμενα βήματα» Συντονιστής: Σάββας Παυλίδης, εκπρόσωπος ΠΕΜ, Εισηγήτρια: Δήμητρα Σταφυλιά, Πρόεδρος ΠΕΕΜΠΠ .....</i>	
<i>Συνοπτικά συμπεράσματα της ομάδας «Πνευματικά δικαιώματα για μεταφραστές στην πράξη» Συντονίστρια: Τιτίκα Δημητρούλια, Αναπληρώτρια καθηγήτρια ΑΠΘ, Εισηγήτριες: Βασιλεία Σαράφη, Λιγεία Καφετζή-Λουζιώτου μεταπτυχιακές φοιτήτριες του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Μετάφρασης και Διερμηνείας του ΑΠΘ .....</i>	
5. Συμπεράσματα της Ημερίδας Εργασίας.....	12
6. Κατάλογος συμμετεχόντων.....	13
7. Βιογραφικά ομιλητών – Συντονιστών – Εισηγητών.....	16
7. Παράρτημα - Κείμενα ή/και διαφάνειες ομιλιών .....	19
<i>Χαιρετισμός- Σχέδια αναδιοργάνωσης της Μεταφραστικής Υπηρεσίας του ΥΠΕΞ, Γεώργιος Κ. Πατρίκιος, Δικηγόρος, ΜΔΕ Δημοσίου Δικαίου, Διδάκτωρ Νομικής Σχολής Αθηνών, Ειδικός Σύμβουλος ΥΦΥΠΕΞ Ι. Αμανατίδη .....</i>	
<i>The translation profession in France – recognition and certification, Anne-Marie Robert, μεταφράστρια, μέλος του γαλλικού συνδικάτου επαγγελματιών μεταφραστών .....</i>	
<i>Το επάγγελμα του μεταφραστή στη σύγχρονη Ελλάδα, Παναγιώτης Κριμπάς, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης</i>	
<i>Πνευματικά δικαιώματα και μετάφραση, Θεόδωρος Χίου, Δικηγόρος Αθηνών, Διδάκτωρ Νομικής, Ιδρυτής και Διαχειριστής του ιστότοπου <a href="http://www.iprights.gr">www.iprights.gr</a>.....</i>	
<i>Η μετάφραση και η διερμηνεία στην Κύπρο – προβλήματα και προοπτικές, Αναστασία Πιλόττου, Πρόεδρος Παγκύπριας Ένωσης Πτυχιούχων Μεταφραστών και Διερμηνέων (ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ).....</i>	
<i>Εισήγηση στην Ομάδα εργασίας: Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος – τα επόμενα βήματα, Δήμητρα Σταφυλιά, Πρόεδρος ΠΕΕΜΠΠ .....</i>	
<i>Χαιρετισμός – λίγα λόγια για τον ΟΣΔΕΛ Κώστας Κυριακόπουλος, υπεύθυνος επικοινωνίας και προγραμμάτων Τύπου του Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου (ΟΣΔΕΛ) .....</i>	

## 1. Εισαγωγή

Στο πλαίσιο των Ημερίδων της δράσης «[Μετάφραση για την Ευρώπη](#)», τα Γραφεία Αθηνών και Λευκωσίας της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης σε συνεργασία με το Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Διερμηνείας και Μετάφρασης του Αριστοτέλειου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης<sup>1</sup>, οργάνωσαν Ημερίδα Εργασίας σχετικά με την αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος σε Ελλάδα και Κύπρο. Η Ημερίδα πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 7 Απριλίου 2016 στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του ΑΠΘ.

Στην Ημερίδα εξετάστηκαν δύο σημαντικά θέματα που απασχολούν καθημερινά τους επαγγελματίες μεταφραστές σε Ελλάδα και Κύπρο και εμποδίζουν την επαγγελματική τους αναγνώριση:

- α) δεν υπάρχει σύστημα αναγνώρισης των επαγγελματιών τους προσόντων και
- β) δεν τους καταβάλλονται δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Στόχος ήταν να προταθεί ένας οδικός χάρτης για την βελτίωση της επαγγελματικής αναγνώρισης των μεταφραστών και για την καταβολή σε αυτούς των πνευματικών δικαιωμάτων που δικαιούνται με βάση το νόμο.

Οι μεταφραστές θα πρέπει να μπορούν να γνωστοποιήσουν στους πελάτες και τους εργοδότες τους τις μεταφραστικές τους ικανότητες και δεξιότητες. Στην Ημερίδα εξετάστηκαν κριτήρια για την επαγγελματική αναγνώριση του μεταφραστικού επαγγέλματος, ο ρόλος των πανεπιστημιακών σπουδών και τίτλων, ο ρόλος των επαγγελματικών ενώσεων κλπ.

Μια άλλη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι μεταφραστές είναι ότι δεν τους καταβάλλονται δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Στην Ημερίδα συζητήθηκαν πτυχές του προβλήματος όπως η πρωτοτυπία των έργων και των μεταφράσεων, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μεταφραστών, το καθεστώς των επίσημων και των ανεπίσημων μεταφράσεων καθώς το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς.

Η ανάγκη για περαιτέρω συζήτηση των παραπάνω θεμάτων υπογραμμίστηκε στο συνέδριο «[Το μέλλον των γλωσσικών επαγγελμάτων 2014](#)»<sup>2</sup> αφού αφορούν την βελτίωση των επαγγελματικών συνθηκών των μεταφραστών, ιδίως των νεοεισερχόμενων στο επάγγελμα.

Η Ημερίδα απευθυνόταν σε εκπροσώπους ενώσεων μεταφραστών, μεταφραστικών εταιρειών και εκδοτών, πανεπιστημιακούς και αρμόδιους κρατικούς φορείς (μετάφραση, πνευματικά δικαιώματα, αναγνώριση προσόντων), καθώς και εκπροσώπους όλων των ενδιαφερόμενων φορέων αλλά και απλούς ενδιαφερόμενους μεταφραστές. Η συμμετοχή στην Ημερίδα Εργασίας ήταν δωρεάν κατόπιν προσκλήσεως.

---

<sup>1</sup> Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών που έχει λάβει το σήμα ποιότητας [European Masters of Translation \(EMT\)](#).

<sup>2</sup> Τα συμπεράσματα διατίθενται στις ιστοσελίδες του Γραφείου Αθηνών της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης (<http://europa.eu/wf43bm>).

## 2. Πρόγραμμα Ημερίδας Εργασίας

- 8:30-9:00 Προσέλευση - Εγγραφές συμμετεχόντων
- 9:00-9:30 **Χαιρετισμοί**
- **Σίμος Γραμμενίδης**, Διευθυντής του ΔΠΜΣ Διερμηνείας - Μετάφρασης της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
  - **Παναγιώτης Αλεβαντής**, Γραφείο Αθηνών, Γενική Διεύθυνση Μετάφρασης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή
  - **Γεώργιος Κ. Πατρίκιος**, Δικηγόρος, ΜΔΕ Δημοσίου Δικαίου, Διδάκτωρ Νομικής Σχολής Αθηνών, Ειδικός Σύμβουλος ΥΦΥΠΕΞ Ι. Αμανατίδη, Σχέδια αναδιοργάνωσης της Μεταφραστική Υπηρεσίας του ΥΠΕΞ
- 9:30-10:00 **Εναρκτήρια ομιλία:**
- The translation profession in France – recognition and certification
- Προεδρείο: **Σίμος Γραμμενίδης**, Διευθυντής του ΔΠΜΣ Διερμηνείας - Μετάφρασης της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
- Ομιλήτρια: **Anne-Marie Robert**, μεταφράστρια, μέλος του γαλλικού συνδικάτου επαγγελματιών μεταφραστών
- 10:00-11:30 **Παρουσιάσεις**
- Το επάγγελμα του μεταφραστή στη σύγχρονη Ελλάδα, Παναγιώτης Κριμπάς, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- Πνευματικά δικαιώματα και μετάφραση, Θεόδωρος Χίου, Δικηγόρος Αθηνών, Διδάκτωρ Νομικής, Ιδρυτής και Διαχειριστής του ιστότοπου [www.iprights.gr](http://www.iprights.gr).
- Η μετάφραση και η διερμηνεία στην Κύπρο – προβλήματα και προοπτικές, Αναστασία Πιλόττου, Πρόεδρος Παγκύπριας Ένωσης Πτυχιούχων Μεταφραστών και Διερμηνέων (ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ)
- 11:30-12:00 Διάλειμμα για καφέ
- 12:00-14:30 **Ομάδες εργασίας**
- Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος – τα επόμενα βήματα
- Συντονιστής: **Σάββας Παυλίδης**, εκπρόσωπος ΠΕΜ
  - Εισηγήτρια: **Δήμητρα Σταφυλιά**, Πρόεδρος ΠΕΕΜΠΠ
- Πνευματικά δικαιώματα για μεταφραστές στην πράξη
- Συντονίστρια: **Τιτίκα Δημητρούλια**, Αναπληρώτρια καθηγήτρια ΑΠΘ
  - Εισηγήτρια: **Βασιλεία Σαράφη**, Γραφείο Αθηνών, Γενική Διεύθυνση Μετάφρασης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- 14:30-15:30 Ελαφρό γεύμα
- 15:30-16:00 **Παρουσίαση συμπερασμάτων ομάδων εργασίας από τους εισηγητές**
- 16:00-17:00 **Συζήτηση και τελικά συμπεράσματα**
- Προεδρείο: **Σίμος Γραμμενίδης**, Διευθυντής του ΔΠΜΣ Διερμηνείας - Μετάφρασης της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
- Παναγιώτης Αλεβαντής**, Γραφείο Αθηνών, Γενική Διεύθυνση Μετάφρασης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- Λήξη Ημερίδας

**Τα κείμενα ή/και οι διαφάνειες των ομιλιών περιλαμβάνονται στο Παράρτημα**

### 3. Ομάδες εργασίας

Η προτεινόμενη θεματολογία προς συζήτηση στις Ομάδες εργασίας περιελάμβανε τα ακόλουθα:

Ομάδα εργασίας «Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος – τα επόμενα βήματα»

- Ενημέρωση του κοινού και των αρχών για το επάγγελμα του μεταφραστή – ο ρόλος των επαγγελματικών και συνδικαλιστικών ενώσεων
- Επαγγελματική αναγνώριση και κατοχύρωση - ο ρόλος των επαγγελματικών και συνδικαλιστικών ενώσεων και ο ρόλος της πολιτείας
- Συμπεράσματα

Ομάδα εργασίας «Πνευματικά δικαιώματα για μεταφραστές στην πράξη»

- Σε ποια μεταφράσματα εφαρμόζεται η νομοθεσία για πνευματικά δικαιώματα (διοικητικά, λογοτεχνικά, διαφημιστικά, ειδήσεις, υπότιτλοι, μεταγλωττίσεις κλπ.)
- Πρακτικά βήματα διεκδίκησης των οφειλόμενων πνευματικών δικαιωμάτων – η θεωρία, η πράξη, ο ρόλος των επαγγελματικών και συνδικαλιστικών ενώσεων και ο ρόλος της πολιτείας και των αρμόδιων φορέων
- Συμπεράσματα

---

### 4. Συμπεράσματα των ομάδων εργασίας

#### **Συνοπτικά συμπεράσματα της ομάδας «Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος – τα επόμενα βήματα»**

**Συντονιστής:** Σάββας Παυλίδης, εκπρόσωπος ΠΕΜ

**Εισηγήτρια:** Δήμητρα Σταφυλιά, Πρόεδρος ΠΕΕΜΠΠ<sup>3</sup>

Στα πλαίσια της συζήτησης στην ομάδα εργασίας αναγνωρίστηκαν οι τρεις βασικοί «παίκτες» που εμπλέκονται στη διαδικασία αναβάθμισης του μεταφραστικού επαγγέλματος:

- α) οι επαγγελματικές εθνικές και υπερεθνικές ενώσεις,
- β) το κράτος (Ελλάδα, Κύπρος) και το υπερκράτος (Ευρωπαϊκή Ένωση),
- γ) τα πανεπιστήμια/ακαδημαϊκά ιδρύματα.

Συμφωνήθηκε ότι πρέπει με κάθε τρόπο να προωθηθεί η έννοια της συλλογικότητας, επειδή όποιες αλλαγές γίνουν πρέπει να ισχύουν για όλους, αρχίζοντας από τα πανεπιστήμια που δίνουν τη βάση για τους μελλοντικούς επαγγελματίες στον τομέα της μετάφρασης και σε δεύτερο στάδιο από τις ενώσεις μέσω των οποίων τα μέλη αποκτούν την επαγγελματικότητα.

Συμφωνήθηκε ότι η ύπαρξη πολλαπλών μεταφραστικών ενώσεων σε Ελλάδα και Κύπρο δεν αποτελεί κατ' αρχήν πρόβλημα. Το ζητούμενο είναι να βρεθούν κοινά σημεία και να τροχοδρομηθούν συλλογικές και μεμονωμένες δράσεις με στόχο να υπάρξει ενημέρωση σε ανοικτό κύκλο για το τι είναι η μετάφραση και να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για τη δουλειά του μεταφραστή.

---

<sup>3</sup> Σχετική εισήγηση της Δήμητρας Σταφυλιά περιλαμβάνεται στο Παράρτημα.

Εξαρχής ειπώθηκε ότι τα πτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα των πανεπιστημίων παίζουν καθοριστικό ρόλο για το επάγγελμα του μεταφραστή και υπογραμμίστηκε ότι επιβάλλεται όπως τα πανεπιστήμια προσαρμόζονται στις ανάγκες της αγοράς και έχουν υψηλά πρότυπα. Τονίστηκε ότι τα προγράμματα αυτά περνάνε από ενδελεχή διαδικασία αξιολόγησης – από εσωτερικούς αλλά και εξωτερικούς παράγοντες – και έτσι το επιχείρημα ότι τα πτυχία αυτά είναι ανεπαρκή είναι κατακριτέο.

Όσον αφορά την αναβάθμιση του επαγγέλματος, η συζήτηση κινήθηκε πάνω σε δύο άξονες:

- α) τη διαδικασία ενημέρωσης του κοινού και,
- β) την αναγνώριση και κατοχύρωση του επαγγέλματος

### 1. Διαδικασία ενημέρωσης του κοινού

- Ναι μεν γίνονται ήδη δράσεις και δημοσιεύσεις (χάρη στη βοήθεια και ουσιαστική συνεισφορά της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα και το Γραφείο Αθηνών) όσον αφορά τη μετάφραση αλλά το βέλτιστο θα ήταν να οργανωθούν δράσεις με προφίλ το επάγγελμα αυτό καθ' αυτό. Σ' αυτό το πλαίσιο μια καλή ιδέα θα ήταν να συγκεντρωθεί οπτικό υλικό που να παρουσιάζει το επάγγελμα, π.χ. ένα σύντομο βιντεάκι ενημέρωσης για τη μετάφραση που να είναι περισσότερο δημοσιογραφικό παρά ακαδημαϊκό, αν και επισημάνθηκε ότι τέτοιου είδους ενέργειες έχουν ήδη γίνει σε κάποια βαθμό από μερικές υπερεθνικές ενώσεις. Δεδομένου ότι πολλές φορές τα ενδιαφέροντα των μεταφραστών υπερβαίνουν τα ενδιαφέροντα και τους στόχους των επαγγελματικών ενώσεων, μια καλή λύση θα ήταν να δημιουργηθεί ένα δίκτυο (σε αντίθεση με τη δημιουργία μιας ομοσπονδίας/συνασπισμού) με στόχο την πραγματοποίηση και προώθηση κοινών δράσεων.
- Επί τη ευκαιρία της Ευρωπαϊκής Ημέρας Γλωσσών (26 Σεπτεμβρίου) ή/και της Διεθνούς Ημέρας Μετάφρασης (30 Σεπτεμβρίου) θα μπορούσαν να οργανώνονται κοινές δράσεις ενημέρωσης για το ευρύ κοινό από τους εμπλεκόμενους φορείς στον μεταφραστικό τομέα. Μια πρώτη κοινή παρουσία διαφόρων επαγγελματικών ενώσεων και πανεπιστημίων που προσφέρουν μεταφραστικά προγράμματα θα γίνει στην 13<sup>η</sup> Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης μεταξύ 12 και 15 Μαΐου 2016.
- Θα μπορούσαν επίσης να υπάρξουν συνεργασίες με διάφορα Επιμελητήρια με στόχο να αυξηθεί η ορατότητα όσον αφορά το επάγγελμα του μεταφραστή και την ενημέρωση των σοβαρών (νομικών και λοιπών) επιπτώσεων που μπορεί να έχει μια κακή μετάφραση.
- Οι εταιρίες και τα μεταφραστικά γραφεία θα μπορούσαν επίσης να συνεισφέρουν στην ενημέρωση του ευρύ κοινού μέσω στοχευμένων εκστρατειών ενημέρωσης, ώστε να βελτιωθεί η εικόνα των πολιτών σε Ελλάδα και Κύπρο για τη μετάφραση και τη μεταφραστική διαδικασία.

### 2. Αναγνώριση και κατοχύρωση

- Προτάθηκε να υπάρξει συνεχής επιμόρφωση των μεταφραστών μέσω συμπράξεων των μεταφραστικών συλλόγων και ενώσεων με τους πανεπιστημιακούς φορείς με σκοπό την ενημέρωση για την κατάσταση της αγοράς. Από πλευράς πανεπιστημίων μπορούν να συσταθούν στοχευμένα μαθήματα δια βίου μάθησης βάσει ενός δομημένου προγράμματος κατάρτισης που να απευθύνεται αποκλειστικά σε επαγγελματίες μεταφραστές. Αυτό θα πρέπει να συζητηθεί εσωτερικά και ενδεχομένως να εφαρμοστεί από την επόμενη ακαδημαϊκή χρονιά κιόλας (ΑΠΘ). Μια δυνατότητα που προτάθηκε είναι να απευθυνθούν προσκλήσεις σε άτομα που εργάζονται ήδη ως μεταφραστές και να μιλήσουν στους φοιτητές

για την πρακτική πλευρά του μεταφραστικού επαγγέλματος. Θα μπορούσαν επίσης να προσεγγιστούν και άλλοι εμπλεκόμενοι όπως π.χ. οι δικηγορικοί σύλλογοι.

- Έγινε εισήγηση όπως υπάρξει εντονότερη συμβολή από πλευράς επαγγελματικών συλλόγων για την αναβάθμιση της σημασίας της πρακτικής άσκησης φοιτητών μεταφραστικών προγραμμάτων σε εταιρίες, μεταφραστικά γραφεία, κτλ. Όλοι βλέπουν μια πιθανή αύξηση των ωρών πρακτικής άσκησης για τους φοιτητές ως κάτι θετικό και εξαιρετικά χρήσιμο, αν και εκπρόσωποι των πανεπιστημίων στην ημερίδα επεσήμαναν κάποια πρακτικά προβλήματα ως προς την υλοποίηση της ιδέας αυτής.
- Θα μπορούσε να υπάρξει μια διαδικασία καθοδήγησης (mentoring) εντός των μεταφραστικών συλλόγων από παλαιότερα μέλη ώστε να βοηθηθούν τα νεοεισερχόμενα μέλη στις αρχές της επαγγελματικής τους πορείας. Εκεί τέθηκε το ερώτημα το κατά πόσον ο καθοδηγητής (mentor) πρέπει να προσφέρει τις υπηρεσίες του επί αμοιβή. Συνεπώς, θα υπάρχει και μια ηθική ικανοποίηση για τον καθοδηγητή (mentor) και μια καλύτερη σχέση κόστους-ωφελείας (value for money).
- Οι μεταφραστικές ενώσεις θα πρέπει να ακολουθούν και να προβάλλουν πάντα ένα κώδικα δεοντολογίας ώστε να φαίνεται ότι ισχύουν επαγγελματικοί κανόνες. Από πλευράς FIT υπάρχει ήδη πλούσιο υλικό, όπως ο πρόσφατος οδηγός για μεταφραστές και διερμηνείς σε εμπόλεμες ζώνες, κώδικες συμπεριφοράς καθώς και ένα νέο πρότυπο/μοντέλο για τη δημιουργία συλλόγων, τα οποία συμβάλλουν στην αύξηση του κύρους του επαγγέλματος του μεταφραστή/διερμηνέα και είναι στη διάθεση των ενώσεων για περαιτέρω χρήση.
- Ευκαίτιο για όλους είναι η κατοχύρωση του επαγγέλματος μέσω ενός νομικού πλαισίου. Θα πρέπει το κράτος να θέσει μια σαφέστερη νομική ρύθμιση που να αποσκοπεί στην καταξίωση των μεταφραστών. Η επικείμενη ψήφιση του περί Θέσπισης, Εγγραφής και Ρύθμισης των Υπηρεσιών Ορκωτού Μεταφραστή στην Κυπριακή Δημοκρατία Νόμου του 2013 αποτελεί σημαντική εξέλιξη στην προσπάθεια ρύθμισης και ενδεχομένως κατοχύρωσης του μεταφραστικού επαγγέλματος στην Κύπρο και ίσως στο προσεχές μέλλον αποτελέσει τη βάση για παρόμοιου είδους ρύθμιση στην Ελλάδα.
- Το κράτος καλείται να ακούει τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς των μεταφραστών. Γι' αυτό και θα πρέπει να προσκαλεί τα οργανωμένα σύνολα να συμμετέχουν σε διαβουλεύσεις και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων που αφορούν είτε άμεσα είτε έμμεσα τον μεταφραστικό κλάδο. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, έγινε η εισήγηση για τη δημιουργία συνδέσμων μεταξύ των διαφόρων ενώσεων και τον ορισμό ενός σημείου επαφής ώστε να υπάρχει καλύτερη συνεργασία με τον δημόσιο τομέα.
- Όσον αφορά το επείγον και φλέγον θέμα των μεταφραστών για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, τέθηκε επανειλημμένως η υποχρέωση της χώρας για επίλυση των δυσκολιών και προβλημάτων που προκύπτουν. Από πλευράς των μεταφραστών και διερμηνέων εξωτικών γλωσσών γίνεται μια πρώτη προσπάθεια οργάνωσης με τη σύσταση ενός ξεχωριστού συνδέσμου, κάτι που δυστυχώς ακόμη καθυστερεί λόγω της απεργίας των δικηγόρων. Συμφωνήθηκε ότι οι επαγγελματικές ενώσεις σε συνεργασία με τα πανεπιστήμια θα πρέπει να δώσουν μια βασική επιμόρφωση στα άτομα αυτά για να μπορούν να κάνουν τη δουλειά τους όσο το δυνατόν καλύτερα.

## **Συνοπτικά συμπεράσματα της ομάδας «Πνευματικά δικαιώματα για μεταφραστές στην πράξη»<sup>4</sup>**

**Συντονίστρια:** *Τιτίκα Δημητρούλια, Αναπληρώτρια καθηγήτρια ΑΠΘ*

**Εισηγήτριες:** *Βασιλεία Σαράφη, Λιγεία Καφετζή-Λουζιώτου μεταπτυχιακές φοιτήτριες του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Μετάφρασης και Διερμηνείας του ΑΠΘ<sup>5</sup>*

### **Θέματα προς συζήτηση:**

1. Σε ποια μεταφράσματα εφαρμόζεται η νομοθεσία για πνευματικά δικαιώματα (διοικητικά, λογοτεχνικά, διαφημίσεις, υπότιτλοι, μεταγλωττίσεις κλπ.)
2. Πρακτικά βήματα διεκδίκησης των οφειλόμενων πνευματικών δικαιωμάτων- η θεωρία, η πράξη, ο ρόλος των επαγγελματικών και συνδικαλιστικών ενώσεων και ο ρόλος της πολιτείας και των αρμόδιων φορέων

### **Τι ισχύει για τα πνευματικά δικαιώματα επί των έργων που εμφανίζονται στο διαδίκτυο;**

Το νομικό καθεστώς που ισχύει για τα έργα τα οποία κυκλοφορούν στο διαδίκτυο είναι το ίδιο που ισχύει για τα έργα τα οποία κυκλοφορούν σε έντυπη μορφή. Υπάρχει διαφορά στο είδος της προστασίας ανάλογα με τον βαθμό της πρωτοτυπίας η οποία χαρακτηρίζει το έργο. Το γεγονός πως ένα έργο είναι ελεύθερα προσβάσιμο δεν σημαίνει πως είναι ελεύθερο και από δικαιώματα. Ο νόμος προστατεύει την πρωτοτυπία ανεξαρτήτως της μορφής του έργου.

Ως προς τον όρο «πρωτοτυπία», έγινε εκτεταμένη συζήτηση, καθώς βρίσκεται στο επίκεντρο της προστασίας. Τέθηκαν συγκεκριμένα ερωτήματα, σε σχέση με κείμενα πρακτικής επικοινωνίας, αλλά και κείμενα δημόσιας αρχής (νόμοι, συντάγματα). Έχει ενδιαφέρον το γεγονός ότι η συγκέντρωση και έκδοση ανάλογων κειμένων αλλάζει και τον βαθμό πρωτοτυπίας τους, δημιουργώντας πνευματικά δικαιώματα για τον επιμελητή του τόμου, όπως θα δούμε παρακάτω.

### **Τι ισχύει στην περίπτωση της δημόσιας απαγγελίας των έργων;**

Στην περίπτωση απαγγελίας π.χ. ποιήματος στο ραδιόφωνο, ανακύπτει το στοιχείο της δημόσιας εκτέλεσης για το οποίο απαιτείται σχετική άδεια, ειδικά στην περίπτωση ύπαρξης εμπορικού σκοπού. Η ύπαρξη εμπορικού οφέλους κινητοποιεί περισσότερο τον δικαιούχο να στραφεί και να διώξει ποινικά τον προσβολέα, χωρίς να σημαίνει όμως πως η ύπαρξη εμπορικού σκοπού είναι καθοριστικής σημασίας για την εφαρμογή της νομοθεσίας περί πνευματικών δικαιωμάτων. Αντιθέτως, πρωτεύουσα θέση έχει η πρόθεση για αναπαραγωγή η οποία είναι αυτή η οποία κινητοποιεί τη νομική προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων.

Είναι δεδομένο, ωστόσο, ότι όταν πρόκειται για απαγγελία περιορισμένου αποσπάσματος και όχι του συνόλου του έργου, για μη εμπορικούς σκοπούς, συνήθως δεν απαιτείται άδεια.

---

<sup>4</sup> Τα νομικά ερωτήματα τα οποία ανέκυψαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης απαντήθηκαν από τον Θεόδωρο Χίου, δικηγόρο Αθηνών, Διδάκτορα Νομικής, Ιδρυτή και Διαχειριστή του ιστότοπου [www.iprights.gr](http://www.iprights.gr).

<sup>5</sup> Αρχικά είχε προβλεφτεί ως συντονιστής ο Κώστας Κυριακόπουλος, υπεύθυνος επικοινωνίας και προγραμμάτων Τύπου του Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου (ΟΣΔΕΛ) με εισηγήτρια την κα Τιτίκα Δημητρούλια, Αναπληρώτρια καθηγήτρια ΑΠΘ. Ο συντονιστής δεν μπόρεσε να παρευρεθεί λόγω της απεργίας των ελεγκτών εναέριας κυκλοφορίας - έστειλε όμως γραπτό μήνυμα που αναγνώστηκε στην ολομέλεια πριν από την παρουσίαση των συμπερασμάτων των ομάδων εργασίας και περιλαμβάνεται στο Παράρτημα.



**Πολύ συχνά στο διαδίκτυο κυκλοφορούν είτε μεταφράσεις χωρίς το όνομα του μεταφραστή, είτε μεταφράσεις οι οποίες εμπεριέχουν λάθη, είτε μεταφράσεις έργων στις οποίες έχουν γίνει περικοπές ή αλλοιώσεις με συνέπεια να πλήττεται το όνομα του μεταφραστή. Τι ισχύει σε αυτές τις περιπτώσεις; Είναι εφικτή η διεκδίκηση δικαιωμάτων;**

Οι παραβιάσεις των πνευματικών δικαιωμάτων καθημερινά είναι πάρα πολλές, και να θέλει κάποιος να προστατευθεί, δεν μπορεί πάντοτε. Είναι προσωπικό θέμα του μεταφραστή ο οποίος πλήττεται να κινηθεί νομικά. Πέρα από το κριτήριο της νομιμότητας, η οποία θίγεται, ανακύπτει και το κριτήριο της σκοπιμότητας: κατά πόσο δηλαδή αποκτά ενδιαφέρον για τον μεταφραστή, τα δικαιώματα του οποίου θίγονται, να κινηθεί νομικά. Κρίνεται κάθε φορά κατά περίπτωση.

Στις ως άνω περιπτώσεις ανακύπτει το ζήτημα παραβίασης του ηθικού δικαιώματος του μεταφραστή σε σχέση με την πατρότητα και την ακεραιότητα του έργου. Βάσει ηθικού δικαιώματος, ο μεταφραστής δικαιούται να απαγορεύει οποιαδήποτε τροποποίηση η οποία θίγει το έργο του. Επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του μεταφραστή κατά πόσο επιθυμεί να κινηθεί νομικά, δεδομένου ότι θεμελιώνεται η ουσιαστική βασιμότητα μιας αξίωσης.

Στην περίπτωση των εκδοθεισών μεταφράσεων, η νομική προστασία ενισχύεται από την υπογραφή μιας σύμβασης. Στη συμβατική σχέση συχνή είναι η ύπαρξη συμβατικής ρήτρας σχετικά με την άσκηση του ηθικού δικαιώματος, σύμφωνα με την οποία ο μεταφραστής παραχωρεί το δικαίωμα στον εκδότη να προβεί σε τροποποίηση, περικοπή κ.λπ. Αν δεν υπάρχουν συμβατικές υποχρεώσεις υπάρχει πλήρης παραβίαση του ηθικού δικαιώματος.

Το πλέον σημαντικό για έναν μεταφραστή, ως προς το ηθικό του δικαίωμα, είναι η αναφορά του ονόματός του και η ορθή αναπαραγωγή του κειμένου του, κατά προτίμηση με πλήρη βιβλιογραφικά στοιχεία (της έντυπης έκδοσης). Αυτό και πρέπει να επιδιώκει, καθώς η αποζημίωση δεν έχει, τις περισσότερες φορές, νόημα, ειδικά στην περίπτωση αποσπασμάτων.

**Σε ποια κείμενα δεν ισχύει ο νόμος περί πνευματικών δικαιωμάτων;**

Τα διοικητικά κείμενα και οι πράξεις της δημόσιας αρχής γενικότερα (π.χ. δικαστικές αποφάσεις) βάσει ρητής εξαίρεσης του νόμου δεν προστατεύονται, είναι ελεύθερα και μπορεί όποιος επιθυμεί να προβεί σε αναπαραγωγή αυτών.

Οι μεταφράσεις αυτών των κειμένων, εφόσον γίνονται από δημόσια αρχή, (π.χ. επίσημη μετάφραση ενός νόμου πνευματικής ιδιοκτησίας από το Υπουργείο Πολιτισμού) δεν προστατεύονται γιατί εξακολουθούν να είναι πράξεις της δημόσιας αρχής. Ωστόσο, η ίδια μετάφραση από έναν ιδιώτη προστατεύεται π.χ. η μετάφραση μιας νομοθεσίας. Εκεί υπάρχει καταρχήν προστασία, αλλά ανακύπτει το ζήτημα απόδειξης της πρωτοτυπίας της μετάφρασης η οποία εδώ είναι περιορισμένη. Πρέπει δηλαδή να αποδειχθεί με ισχυρισμούς η ιδιομορφία της μετάφρασης.

Αν η μετάφραση ενός κειμένου η οποία προέρχεται από δημόσια αρχή, η οποία αυτή καθαυτή δεν θεωρείται πρωτότυπη, ενταχθεί σε μια συλλογή και εκδοθεί αλλάζει το καθεστώς της νομικής προστασίας, λόγω της συγκέντρωσης των κειμένων και της έκδοσης. Η προστασία στη συγκεκριμένη περίπτωση αφορά το σύνολο του έργου, τη δομή και την ταξινόμηση του κειμένου και όχι τα κείμενα αυτά καθαυτά. Προστατεύεται λοιπόν το σύνολο του έργου το οποίο ακριβώς αποκτά ιδιομορφία λόγω της διαμόρφωσής του.

Ο βαθμός της νομικής προστασίας καθώς και της πρωτοτυπίας βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τη φύση του κειμένου. Όσο πιο απλό το κείμενο, τόσο πιο δύσκολο να προστατευθεί η μετάφρασή του νομικά καθώς ελλείπει τα στοιχεία της πρωτοτυπίας. Η νομική προστασία της μετάφρασης ενός κειμένου που δεν προστατεύεται στην αρχική του γλώσσα είναι αδύναμη. Ένα έργο που δεν προστατεύεται στην αρχική του γλώσσα είναι δύσκολο να προστατευθεί και στη μετάφρασή του.

Σχετικά με τη νομική προστασία των ειδήσεων, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των ειδήσεων αυτών καθαυτών και των άρθρων. Οι ειδήσεις δεν προστατεύονται ούτε στην πρωτότυπή τους μορφή ούτε στη μετάφρασή τους.

Αντιθέτως τα άρθρα προστατεύονται και εφαρμόζονται σε αυτά οι γενικές διατάξεις περί πνευματικών δικαιωμάτων.

**Τι καθεστώς ισχύει όταν ο μεταφραστής προβαίνει στη μετάφραση ενός διοικητικού-δημόσιου κειμένου έναντι αμοιβής, όπως ισχύει στην περίπτωση κειμένων της ΕΕ; Π.χ. μια μετάφραση από την Ε.Ε. ανατίθεται σε ένα γραφείο και ο μεταφραστής του γραφείου αμείβεται. Τι γίνεται σε αυτήν την περίπτωση;**

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η αμοιβή αφορά την αντιπαροχή στα πλαίσια μιας σύμβασης έργου και δεν σχετίζεται με την πρωτοτυπία του τελικού έργου. Τα έργα που μεταφράζονται είναι δημόσια από τα οποία ελλείπει το στοιχείο της πρωτοτυπίας και συνεπώς δεν τίθεται θέμα προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων.

Ο μεταφραστής παράγει έργο και δεν έχει κανένα ηθικό δικαίωμα. Εκεί που υπάρχει κενό, όμως, είναι στο Υπουργείο Εξωτερικών, όπου οι μεταφραστές ισχυρίζονται ότι έχουν πνευματικά δικαιώματα επί των μεταφρασμένων κειμένων π.χ. για ένα πτυχίο, ενώ δεν έχουν κανένα δικαίωμα στην ουσία, καθώς πρόκειται για κείμενα των οποίων η μετάφραση ακολουθεί συγκεκριμένη φόρμα, πρόκειται για κείμενα τυποποιημένα από τα οποία ελλείπει το στοιχείο της πρωτοτυπίας και δεν χρήζουν νομικής προστασίας.

Ο εν λόγω ισχυρισμός όμως των μεταφραστών εμποδίζει την αυτοματοποίηση – και για την προτυποποίηση σε έναν βαθμό – των απλών αυτών μεταφράσεων, με τη χρήση μεταφραστικής τεχνολογίας.

**Τι ισχύει για την αμοιβή των μεταφραστών στις ψηφιακές εκδόσεις;**

Βάσει νομοθεσίας, ο μεταφραστής δικαιούται ποσοστιαία αμοιβή, η οποία καθορίζεται ελεύθερα από τα μέρη. Το ποσοστό θεωρητικά εξαρτάται από τη λιανική τιμή πώλησης, ωστόσο στην πράξη σπάνια γίνεται αυτό. Καταβάλλεται ποσό έναντι με την υπογραφή της σύμβασης, ακόμη κι αν στο μέλλον οι πωλήσεις αυξηθούν. Δεν έχει οριστεί ελάχιστο ποσοστό αμοιβής στο νόμο (ο ισπανικός νόμος προβλέπει ένα μίνιμουμ ποσοστό 0,5%), παρά μόνο στην περίπτωση μετάφρασης θεατρικών παραστάσεων.

**Τι ισχύει σχετικά με τις συμβάσεις που υπογράφουν οι μεταφραστές με τους εκδοτικούς οίκους;**

Ο νόμος προβλέπει στο πλαίσιο της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων διαπραγμάτευση μεταξύ των μερών για τον καθορισμό των όρων της σύμβασης και τον καθορισμό των αμοιβών. Στην πράξη όμως κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει.

Οι συμβάσεις των εκδοτικών οίκων είναι σύννομες καθώς προβλέπουν ποσοστά προβλέπουν έλεγχο, προβλέπουν εκκαθαρίσεις. Όμως στην πράξη οι όροι δεν είναι αποτέλεσμα ουσιαστικής διαπραγμάτευσης μεταξύ των μερών, καθώς έχουν τεθεί από τον εκδότη ο οποίος αναγκάζει το μεταφραστή να προσχωρήσει στη σύμβαση. Έχει δημιουργηθεί ένα συναλλακτικό ήθος όσον αφορά τις συμβάσεις το οποίο είναι πολύ επιζήμιο για τους μεταφραστές και το οποίο μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο συλλογικά με τη θέσπιση ενός συλλογικού οργάνου, το οποίο θα προασπίζεται τα συμφέροντα των μεταφραστών και το οποίο θα προβεί στη δημιουργία ενός προτύπου σύμβασης. Υπάρχει ελλιπές νομικό πλαίσιο το οποίο επιτρέπει στους εκδότες να μην περιλαμβάνουν στη σύμβαση ελάχιστο πραγματικό ποσοστό αμοιβής, ενώ δεν υπάρχει υποχρεωτική παρακολούθηση των πωλήσεων. Μόνο με τη δυνατότητα ρητρών στη σύμβαση μπορεί ο μεταφραστής να κάνει έλεγχο στα στοιχεία που επιθυμεί και ειδικότερα στις πωλήσεις.

Στο σημείο αυτό, συζητήθηκε και η αδυναμία παρακολούθησης των πωλήσεων, η οποία λειτουργεί απαγορευτικά ως προς τον έλεγχο των δικαιωμάτων των μεταφραστών όπως και των συγγραφέων και επιτρέπει πολλές στρεβλώσεις.

**Πώς διαμορφώνεται η παρούσα κατάσταση στην Ισπανία και με ποια μέσα οι Ισπανόφωνοι μεταφραστές διεκδικούν τα δικαιώματά τους<sup>6</sup>;**

Το ζήτημα της συλλογικής διαπραγμάτευσης είναι πολύ σημαντικό και πολλά δικαιώματα κατοχυρώθηκαν χάρη στην έντονη συνδικαλιστική δράση. Τα τελευταία 30 χρόνια υπογράφονται και τηρούνται συμβάσεις, ενώ έχουν δημιουργηθεί πρότυπα συμβάσεων τα οποία προασπίζουν τα συμφέροντα των μεταφραστών και συμπεριλαμβάνουν αναλυτική περιγραφή των όρων. Τώρα οι μεταφραστές διεκδικούν και τα δικαιώματά τους από τις ψηφιακές εκδόσεις, ώστε να μη συνυπολογίζονται με τα δικαιώματα που προέρχονται από τις έντυπες εκδόσεις. Όλα αυτά είναι προϊόν μιας ισχυρής συλλογικής προσπάθειας. Έχουν ιδρυθεί πολλοί σχετικοί σύλλογοι οι οποίοι συνέβαλαν στην πραγματοποίηση αλλαγών και οι οποίοι χρηματοδοτούνται είτε από τις συνδρομές μελών είτε από εγγραφές είτε από το Υπουργείο Πολιτισμού. Οργανώνονται ποικίλες δραστηριότητες οι οποίες αποσκοπούν στην καλύτερη ενημέρωση και την κινητοποίησή τους (π.χ. συζητήσεις για ζητήματα νομικά, συνδικαλιστικά, αλλά και καθαρά μεταφραστικά), με τη συνεργασία πανεπιστημίων και συλλόγων, αλλά και ποικίλων φορέων. Ένας νέος μεταφραστής που τελειώνει τις σπουδές του σήμερα έχει κάποιες αναφορές και γνωρίζει τις αξιώσεις και τα δικαιώματά του. Η συλλογική κινητοποίηση και η συνεργασία πανεπιστημίου-συλλόγων, καθώς και μια σοβαρή διαπραγμάτευση με τους εκδότες είναι πολύ σημαντική. Έχει δημιουργηθεί μία Επιτροπή Επίλυσης Διαφορών, η οποία τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και μεσολαβεί μεταξύ εκδοτών και μεταφραστών.

Το πιο σημαντικό στοιχείο στην τοποθέτηση του κ. Φερνάντεζ Γκονζάλεθ ήταν η ανάγκη συντονισμού των φορέων μετάφρασης για την προστασία των μεταφραστών.

**Ποια η νομική προστασία που ισχύει για τον υποτιτλισμό, για τη μεταγλώττιση, για την επιγλώττιση;**

Ο υποτιτλισμός αποτελεί και αυτός έργο λόγου, συνεπώς ισχύουν οι γενικές διατάξεις του νόμου οι οποίες εφαρμόζονται για την προστασία των μεταφράσεων. Για τον υποτιτλισμό, τη μεταγλώττιση (dubbing) και την επιγλώττιση (voice-over) ισχύουν οι γενικές διατάξεις οι οποίες προστατεύουν τον μεταφραστή, διασφαλίζοντας την πρωτοτυπία του έργου, ενώ πρωτεύοντα ρόλο παίζουν οι συμβάσεις. Δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ του υποτιτλισμού, της επιγλώττισης και της μεταγλώττισης όσον αφορά την νομική προστασία του κειμένου που μεταφράζεται. Η ερμηνεία όμως γεννά συγγενικό δικαίωμα, του ερμηνευτή (αυτό αφορά τη μεταγλώττιση και την επιγλώττιση).

<sup>6</sup> Απάντηση του González Vicente Fernández, μεταφραστή, μέλους του συλλόγου μεταφραστών βιβλίων και καθηγητή μετάφρασης στο Πανεπιστήμιο της Málaga.

## 5. Συμπεράσματα της Ημερίδας Εργασίας

1. Απαιτείται περαιτέρω προώθηση της έννοιας της συλλογικότητας, από τα πανεπιστήμια και από μεταφραστικούς συλλόγους και ενώσεις.
2. Τα πνευματικά δικαιώματα ισχύουν και για κείμενα που δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, που προβάλλονται μέσω ραδιοφώνου ή δημόσιας απαγγελίας καθώς για τα προϊόντα υποτιτλισμού, μεταγλώττισης (dubbing) και επιγλώττισης (voice-over).
3. Προτείνεται η συνεργασία των μεταφραστικών συλλόγων και ενώσεων για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τη μετάφραση και το μεταφραστικό επάγγελμα μέσω:
  - α) της δημιουργίας σύντομου εκλαϊκευτικού βίντεο,
  - β) της δημιουργίας δικτύου μεταφραστικών συλλόγων/ενώσεων και πανεπιστημίων για την προώθηση κοινών δράσεων (π.χ. κατά την Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών, την Διεθνή Ημέρα Μετάφρασης, σε εκθέσεις βιβλίων κλπ.),
  - γ) της παρουσίασης του μεταφραστικού επαγγέλματος σε επαγγελματικούς χώρους (π.χ. επιμελητήρια) - αντίστοιχες παρουσιάσεις και από εταιρίες και μεταφραστικά γραφεία.
4. Οι πανεπιστημιακές σπουδές μετάφρασης επιβάλλεται να προσαρμόζονται στις ανάγκες της αγοράς διατηρώντας υψηλά πρότυπα. Ειδικότερα, προτείνεται:
  - α) η συνεχής επιμόρφωση των μεταφραστών μέσω συμπράξεων μεταφραστικών συλλόγων και ενώσεων με πανεπιστημιακούς φορείς, καθώς και η δημιουργία δομημένου προγράμματος κατάρτισης αποκλειστικά για επαγγελματίες μεταφραστές - ειδική προσπάθεια απαιτείται επειγόντως όσον αφορά τη βασική επιμόρφωση μεταφραστών και διερμηνέων «σπάνιων γλωσσών» που υποστηρίζουν τις διαδικασίες για πρόσφυγες και μετανάστες,
  - β) η συμβολή των επαγγελματικών συλλόγων στην αναβάθμιση της πρακτικής άσκησης φοιτητών μεταφραστικών προγραμμάτων,
  - γ) η συστηματικότερη ενημέρωση των φοιτητών αλλά και των επαγγελματιών μεταφραστών για θέματα που αφορούν την καθημερινή προστασία της πνευματικής τους ιδιοκτησίας.
5. Οι μεταφραστικοί σύλλογοι και ενώσεις προτείνεται:
  - α) να εξετάσουν την δυνατότητα και τις πρακτικές επιπτώσεις δημιουργίας προγραμμάτων καθοδήγησης (mentoring) για νεοεισερχόμενα μέλη,
  - β) να προβάλλουν σχετικούς κώδικες συμπεριφοράς και δεοντολογίας αξιοποιώντας το σχετικό υλικό της FIT - στόχος η ενίσχυση του κύρους του επαγγέλματος του μεταφραστή/διερμηνέα,
  - γ) να εξετάσουν μέσω διαβούλευσης τη δυνατότητα στενότερης συνεργασίας με στόχο τη δημιουργία ειδικής δομής για τον συντονισμό στον τομέα των πνευματικών δικαιωμάτων - με ενδεχόμενη εμπλοκή του Υπουργείου Πολιτισμού, ως διαμεσολαβητή στην επίλυση διαφορών (πρβλ. παράδειγμα της Ισπανίας).
6. Η θέσπιση νομικού πλαισίου για την κατοχύρωση του επαγγέλματος αποτελεί γενική απαίτηση - σχετικές εργασίες προς αυτή την κατεύθυνση έχουν ήδη αναληφθεί στην Κύπρο. Οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες θα πρέπει να λάβουν υπόψη τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς των μεταφραστών όπως αυτές θα εκφραστούν μέσω των μεταφραστικών συλλόγων και ενώσεων - που θα πρέπει να ορίσουν σχετικό σημείο επαφής για καλύτερη συνεργασία με το δημόσιο τομέα.

## 6. Κατάλογος συμμετεχόντων

Όνοματεπώνυμο		Φορέας
Αλεβαντής	Παναγιώτης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Αλλούς	Αμπντέλ-Νουρ	ΔΠΜΣ Διερμηνείας ΑΠΘ
Αποστόλου	Φωτεινή	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Βακουφτσή	Αναστασία	Φοιτήτρια Ιταλική Φιλολογία ΑΠΘ
Βαμβακά	Όλγα	ΑΠΘ-Εθελοντής
Βηδενμάιερ	Ανθή	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Βλάμου	Αικατερίνη	ΔΠΜΣ Διερμηνείας ΑΠΘ
Γαβρηλίδου	Δήμητρα	ΑΠΘ-Εθελοντής
Γαλάνη	Πελαγία	ΑΠΘ-Εθελοντής
Γεωργιάδου	Σοφία	Φοιτήτρια Ιταλική Φιλολογία ΑΠΘ
Γιαρματζίδου	Κυριακή	Ιόνιο Πανεπιστήμιο
González	Vicente Fernández	Universidad de Málaga
Γραμμενίδης	Σίμος	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Γραμμενίδης	Αντώνης	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Δελετζέ	Ευθυμία	Φοιτήτρια Ιταλική Φιλολογία ΑΠΘ
Δημητρούλια	Τιτίκα	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Διαμαντίεβα	Ράινα	ΠΕΜ- Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών
Δουκάκη	Μαρία-Λουΐζα	Μεταφράστρια-ΠΕΕΜΠΠ
Δουκάκη	Μαρία	ΔΠΜΣ Διερμηνείας ΑΠΘ
Ζωγραφίδου	Ζωγραφία	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
ΚΑΛΑΜΠΟΚΑΣ	Κωνσταντίνος	ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ
Καρά	Μαριάννα	Υπουργείο Δικαιοσύνης
Καραμανώλας	Αλέξιος	ΔΠΜΣ Διερμηνείας ΑΠΘ
Καριεντίδου	Ευγενία	Φοιτήτρια Αγγλική Φιλολογία ΑΠΘ
Κάρουλλα Βρίκκη	Δήμητρα	European University Cyprus
Κασάπη	Ελένη	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Κατσαμάκη	Ελένη	Μεταφράστρια
Καφετζή-Λουζιώτου	Λιγεία	ΑΠΘ-Εθελοντής
Κοκκίνου	Βαλεντίνη	Μεταφράστρια-ΠΕΕΜΠΠ
Κουρούνη	Κυριακή	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Κριμπάς	Παναγιώτης	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Κροκίδου	Παρασκευή - Μαρία	Φοιτήτρια Ιταλική Φιλολογία ΑΠΘ

Πρακτικά Ημερίδας Εργασίας  
«Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος σε Ελλάδα και Κύπρο και πνευματικά δικαιώματα»

Λαζάρου	Κωνσταντίνα	Φοιτήτρια Ιταλική Φιλολογία ΑΠΘ
Λάμπρου	Δέσποινα	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Λιούλη	Βασιλεία	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Λουπάκη	Ελπίδα	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Μαντίδη	Αθηνά	ΔΠΜΣ Διερμηνείας ΑΠΘ
Μιλούνοβιτς	Μαριάννα	ΠΕΜ- Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών
Μιχαλάκης	Αντώνιος	ΔΠΜΣ Διερμηνείας ΑΠΘ
Μουσαφίρη	Μαρία	Council member FIT
Μπισσάρας	Σαμουήλ	ΠΕΜ- Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών
Μωυσιάδου	Σταυρούλα	Μεταφράστρια
Νενοπούλου-Δρόσου	Αντωνία	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Νεοκλέους	Μάρθα	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Νικολαΐδου	Γεωργία	ΑΠΘ-Εθελοντής
Νούση	Όλγα	Πανελλήνιος Σύλλογος Επισήμων Μεταφραστών Υπουργείου Εξωτερικών (Π.Σ.Ε.Μ.ΥΠ.ΕΞ.)
Παλαιολόγος	Κωνσταντίνος	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Παπαδόπουλος	Παντελής	ΣΜΕΔ - Σύλλογος Μεταφραστών Επιμελητών Διορθωτών
Παπαδόπουλος	Παναγιώτης	ΔΠΜΣ Διερμηνείας ΑΠΘ
Παπαδοπούλου	Γεωργία	γλωσσολογία
Παπαδοπούλου	Ελεονώρα	
Παπαντώνη	Χριστίνα	Μεταφράστρια-ΠΕΕΜΠΠ
Παρισάκη	Μαρίνα	ΑΠΘ-Εθελοντής
Πατρίκιος	Γεώργιος	Ειδικός Σύμβουλος ΥΦΥΠΕΞ Ι. Αμανατίδη
Παυλίδης	Σάββας	ΓΛΩΣΣΗΜΑ
Πιλόττου	Αναστασία	ΠΕΠΤΥΜΕΔ
Πισκιούλη	Μαρία	ΔΠΜΣ Διερμηνείας ΑΠΘ
Robert	Anne-Marie	Société française des traducteurs
Ρίγλη	Μαρία	Μεταφράστρια
Σαράφη	Βασιλεία	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Σαριδάκη	Ευανθία	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Σεραφείμ	Σάκης	Λεξιλογία
Σιδηροπούλου	Χρυσή	
Σιμχά	Ματθίλδη	Φοιτήτρια Ιταλική Φιλολογία ΑΠΘ
Σους	Βαλέρια	
Σπυρόπουλος	Σπυρίδων-Νεκτάριος	

Πρακτικά Ημερίδας Εργασίας  
 «Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος σε Ελλάδα και Κύπρο και πνευματικά δικαιώματα»

Σταφυλιά	Δήμητρα	ΠΕΕΜΠΠ
Συμερίδου	Ελίνα	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τιτομυελάκη	Γεωργία	Φοιτήτρια Αγγλική Φιλολογία ΑΠΘ
Τοπαλιτζίκη	Ουρανία	Μεταφράστρια
Τούρτουρα	Άννα	ΑΠΘ-Εθελοντής
Τσιγγάς	Παντελής	ΠΕΜ-Δικηγόρος
Τσίγκου	Μαρία	Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Τσιόπλος	Δημήτρης	Υποψήφιος διδάκτορας
Φωτόπουλος	Φώτης	
Χατζηκυριάκου	Έλενα	Φοιτήτρια Ιταλική Φιλολογία ΑΠΘ
Χίου	Θεόδωρος	Δικηγόρος Αθηνών
Χριστοφορίδου	Μαρίνα	Μεταφράστρια

Σύνολο 78



**Πρωινές παρουσιάσεις**  
 από αριστερά: Anne-Marie Robert, Αναστασία Πιλόττου, Παναγιώτης Κριμπάς, Θεόδωρος Χίου, Σίμος Γραμμενίδης



**Αποτελέσματα Ομάδων Εργασίας**  
 από αριστερά: Τίτικα Δημητρούλια, Δήμητρα Σταφυλιά, Σίμος Γραμμενίδης



## 7. Βιογραφικά ομιλητών – Συντονιστών – Εισηγητών

**Γεώργιος Κ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ** Ο Γεώργιος Κ. Πατρίκιος είναι δικηγόρος Αθηνών ασχολούμενος με υποθέσεις δημοσίου δικαίου και Ειδικός Σύμβουλος του Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Ιωάννη Αμανατίδη. Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος στο δημόσιο δίκαιο και τις πολιτικές επιστήμες από τη Νομική Σχολή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και Διδακτορικού Διπλώματος στο δημόσιο δίκαιο από τη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι συγγραφέας βιβλίων και άρθρων σχετικών με το δημόσιο δίκαιο και διδάσκων τα μαθήματα του ευρύτερου δημοσίου δικαίου σε δημόσιους και ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς φορείς.

**Anne-Marie ROBERT**, SFT, France Anne-Marie Robert holds a Master's in professional translation from ITIRI (University of Strasbourg) and have been working as a free-lance translator of technical, IT, and marketing texts since 1997, from English and Spanish into French. A consultant and trainer in her specialty fields—new technologies, linguistic engineering, CAT, post-editing, IT & multimedia localization, and technical marketing communication— she teaches on several translation masters courses in France and contributes to EU projects as an expert. She is also actively involved in a number of professional associations in France, including SFT (the union of professional translators), UNAPL (the umbrella association for self-employed professionals), and CESER Auvergne-Rhône-Alpes (the economic, social, and environmental council) (tilt.communications@wanadoo.fr).

**Παναγιώτης ΚΡΙΜΠΑΣ** Ο Παναγιώτης Γ. Κριμπάς -συγγραφέας πολλών βιβλίων και άρθρων σχετικά με τη γλώσσα, τη μετάφραση και την ορολογία- είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο γνωστικό αντικείμενο «Ορολογία, Μετάφραση και Νομικά Κείμενα» στη Σχολή Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (Τμήμα: Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών). Έχει διατελέσει Επισκέπτης Καθηγητής στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Φιλοσοφική Σχολή: Τμήμα Σλαβικών Σπουδών), Προσκεκλημένος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Τάλιν (Ινστιτούτο Εσθονικής Γλώσσας και Πολιτισμού), στο Πανεπιστήμιο Vest Τιμισοάρας (Νομική Σχολή, καθώς και Σχολή Λογοτεχνίας, Ιστορίας και Θεολογίας), στο Πανεπιστήμιο Yildiz Κωνσταντινούπολης (Σχολή Εκπαίδευσης: Τμήμα Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών). Έχει διδάξει και/ή δώσει διαλέξεις στη Νομική Σχολή και στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, στο Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στη Γενική Διεύθυνση Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ.α., έχει διατελέσει ειδικός και επιστημονικός σύμβουλος σε κρατικούς θεσμούς και έχει πολυετή πείρα ως δικηγόρος και νομικός μεταφραστής. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Νομικής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης (ΜΑ) του Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας (Institut Universitari de Lingüística Aplicada – IULA) του Πανεπιστημίου Pompeu Fabra της Βαρκελώνης (Universitat Pompeu Fabra, Barcelona) και διδάκτωρ (LLD) του Τμήματος Νομικής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, και τακτικό μέλος πολυάριθμων επαγγελματικών, επιστημονικών και πολιτιστικών εταιρειών, σωματείων και δικτύων. Θετικά έχουν αναφερθεί στο έργο του πανεπιστημιακοί και άλλοι ερευνητές. Ομιλεί σε διάφορα επίπεδα τις περισσότερες σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες.

**Θεόδωρος ΧΙΟΥ** Ο Δρ. Θεόδωρος Χίου είναι δικηγόρος Αθηνών και ειδικός σύμβουλος επί θεμάτων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Είναι ιδρυτής και διαχειριστής του [ομώνυμου δικηγορικού γραφείου](#). Ασκεί μάχιμη δικηγορία και παρέχει νομικές υπηρεσίες που καλύπτουν όλο το φάσμα του ελληνικού και ευρωπαϊκού δικαίου διανοητικής ιδιοκτησίας, του δικαίου του Ιντερνετ και των νέων τεχνολογιών και πιο συγκεκριμένα υποθέσεις πνευματικής ιδιοκτησίας, ευρεσιτεχνιών, σημάτων και λοιπών διακριτικών γνωρισμάτων, αθέμιτου ανταγωνισμού, εμπορικών απορρήτων, προστασίας προσωπικών δεδομένων, ηλεκτρονικού εμπορίου και λειτουργίας ιστοσελίδων. Παράλληλα, είναι συγγραφέας μιας μονογραφίας και αρκετών νομικών μελετών και αρθρογραφεί τακτικά στον ελληνικό και διεθνή νομικό τύπο. Συμμετέχει συχνά ως εισηγητής σε συνέδρια ενώ



έχει διδακτική εμπειρία ως καθηγητής δικαίου διανοητικής ιδιοκτησίας και νέων τεχνολογιών σε Πανεπιστημιακά ιδρύματα. Πρόσφατα ίδρυσε και διαχειρίζεται τον ιστότοπο με αντικείμενο το Δίκαιο της Διανοητικής Ιδιοκτησίας στην Ελλάδα [www.iprights.gr](http://www.iprights.gr).

**Αναστασία ΠΙΛΟΤΤΟΥ** Επαγγελματίας μεταφράστρια & διερμηνέας συνεδρίων. Απόφοιτος του Πανεπιστημίου Stendhal της Γρενόβλης και κάτοχος του Ανωτάτου Διπλώματος Γαλλικών Σπουδών. Απόφοιτος του Πανεπιστημίου Mirail της Τουλούζης και κάτοχος του γαλλικού κρατικού πτυχιακού και μεταπτυχιακού τίτλου στις Εφαρμοσμένες Ξένες Γλώσσες Μετάφραση / Διερμηνεία για το Εμπόριο και τις Διεθνείς Σχέσεις. Απόφοιτος του Πανεπιστημίου Capitoile τέως Arsenal της Τουλούζης και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στις Διεθνείς Σπουδές και Αναπτυσσόμενες Χώρες με ειδικότητα στο Διεθνές Εμπόριο. Απόφοιτος του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου και κάτοχος του γαλλικού κρατικού Ανώτατου Διπλώματος Εξειδικευμένων Σπουδών στη Μετάφραση & Διερμηνεία με ειδικότητα στην Επαγγελματική Μετάφραση. Μέσα στο πλαίσιο του προπτυχιακού μεταφραστικού προγράμματος σπουδών της, φοίτησε στο Πανεπιστήμιο της Perugia της Ιταλίας και στο King College του Cambridge. Ιδρυτικό μέλος του ΣΥΜΕΔΙΚ (Συνδέσμου Μεταφραστών – Διερμηνέων Κύπρου 1989-1999) και μέλος των 3 πρώτων Διοικητικών Συμβουλίων του. Διετέλεσε Πρόεδρος του ΣΥΜΕΔΙΚ από το 1991 μέχρι το 1999. Μέλος του Ινστιτούτου Μετάφρασης – Διερμηνείας – ΙΤΙ του Ηνωμένου Βασιλείου από το 1999 με τον τίτλο ΜΙΤΙ ως μεταφράστρια και διερμηνέας. Ιδρυτικό μέλος της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ (Παγκύπριας Ένωσης Πτυχιούχων Μεταφραστών και Διερμηνέων) και Πρόεδρος από της ιδρύσεώς της το 1999 μέχρι σήμερα.

**Σάββας ΠΑΥΛΙΔΗΣ**, Ιδιοκτήτης και διαχειριστής της μεταφραστικής εταιρείας ΓΛΩΣΣΗΜΑ & ΒΕΡΧΑΪΜ. Ο Σάββας Παυλίδης γεννήθηκε το 1956 στο Ομαλό Σερρών, ένα χωριουδάκι στους πρόποδες του Μπέλες και παρόχθια της λίμνης Κερκίνης. Δημοτικό στο χωριό, Γυμνάσιο στη Σταυρούπολη Θεσσαλονίκης και πανεπιστημιακές σπουδές στο PARIS XI (Faculté d'Orsay), με κατεύθυνση Βιοχημεία και Νευροφυσιολογία. Το 1980 αναχωρεί για την πόλη του Μεξικού, όπου εκπαιδεύεται στα εργαστήρια της PEMEX (Petroleos Mexicanos) με αντικείμενο τη δημιουργία ειδικών μειγμάτων συνθετικών καουτσούκ και, ακολούθως, εργάζεται για δύο χρόνια στον όμιλο Industrial de Rodillos SA ως υπεύθυνος παραγωγής των κατάλληλων τύπων καουτσούκ (σύνθεση μείγματος) για την επικάλυψη διάφορων βιομηχανικών κυλίνδρων (χαρτοβιομηχανία, εκτυπωτικές μηχανές, κλωστοϋφαντουργία, κλπ.). Το 1983 επιστρέφει στη Γαλλία, εργάζεται σε διάφορες εμπορικές επιχειρήσεις και το 1987 ιδρύει τη δική του επιχείρηση "Agence Commerciale SP". Το 1989 αναλαμβάνει τη διαχείριση του έργου EDIC της Ευρωπαϊκής Επιτροπής -ως υπεργολάβος γαλλικής μεταφραστικής επιχείρησης- με αντικείμενο τον εμπλουτισμό της βάσης ορολογίας IATE, πρώην EURODICAUTOM, στην ελληνική γλώσσα. Πρόκειται για δραστηριότητα στην οποία πλέον αφοσιώνεται και συνεχίζει μέχρι σήμερα. Το 1992 ιδρύει και στη Θεσσαλονίκη την εταιρεία παροχής μεταφραστικών υπηρεσιών «ΓΛΩΣΣΗΜΑ», η οποία το 1995 μετονομάζεται σε «ΓΛΩΣΣΗΜΑ & ΒΕΡΧΑΪΜ» ως αποτέλεσμα της συνένωσης των δύο επιχειρήσεων. Στα καθήκοντα που ασκεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων 25 χρόνων συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, η αναθεώρηση και η επιμέλεια μεταφρασμένων κειμένων, η παροχή βοήθειας στους μεταφραστές σε θέματα ορολογίας, η πολιτική διασφάλισης ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών της επιχείρησης και η κατάρτιση της πολιτικής των τιμών.

**Δήμητρα ΣΤΑΦΥΛΙΑ** Η Δήμητρα Σταφυλιά σπούδασε μετάφραση στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Διαθέτει μεταξύ άλλων μεταπτυχιακό MA in European Business and Languages από το South Bank University και το European Master's in Human Rights and Democratisation (E.MA). Πιστεύει ακράδαντα στην ανάγκη ενεργειών που αναδεικνύουν τη μετάφραση ως επάγγελμα και τον μεταφραστή ως εξειδικευμένο επαγγελματία. Εργάζεται ως ελεύθερη επαγγελματίας μεταφράστρια από το 2002. Είναι ιδρυτικό μέλος της ΠΕΕΜΠΠ και πρόεδρος του ΔΣ της ΠΕΕΜΠΠ από το 2012.

**Τιτίκα ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΙΑ** Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Θεωρίας και Πράξης της Μετάφρασης στο Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΑΠΘ. Η Τιτίκα Δημητρούλια έχει σπουδάσει ελληνική και γαλλική φιλολογία, μετάφραση και νέες τεχνολογίες σε Αθήνα και Παρίσι. Η διδακτορική της διατριβή έχει θέμα τη μεταφραστική τεχνολογία. Διδάσκει θεωρία της μετάφρασης και της λογοτεχνίας στο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Ελληνόφωνων Μεταφραστών της Ακαδημίας Αθηνών και

Ευρωπαϊκή λογοτεχνία στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Βασικά ερευνητικά της ενδιαφέροντα είναι η θεωρία και η πράξη της μετάφρασης και της επικοινωνίας, η λογοτεχνική μετάφραση, οι ψηφιακές ανθρωπιστικές σπουδές, τα σώματα κειμένων, η μεταφραστική τεχνολογία, η αυτομετάφραση και η διγλωσσία, η γαλλοφωνία, η ευρωπαϊκή και παγκόσμια λογοτεχνία. Επαγγελματίας μεταφράστρια, έχει συνεργαστεί με πολλούς εκδοτικούς οίκους, όπως και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και διάφορους οργανισμούς (Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, Λυρική Σκηνή, Μέγαρο Μουσικής, Ελληνικό Φεστιβάλ, Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης κ.ά.). Είναι κριτικός λογοτεχνίας, διευθύνει μαζί με τον Κ.Γ. Παπαγεωργίου το περιοδικό Τα Ποιητικά και συνεργάζεται με εφημερίδες και περιοδικά. Έχει μεταφράσει μεταξύ άλλων έργα των: Marivaux, Louis Aragon, Paul Virilio, Michel Foucault, Victor Serge (βραβείο ΕΚΕΜΕΛ 2008), Jean Clair, Jean Giraudoux, Antoine Bello και το μοναδικό γαλλόφωνο μυθιστόρημα της Μέλπως Αξιώτη. Έχει επίσης μεταφράσει πολλά λιμπρέτα, που έχουν παρασταθεί στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών και στην Εθνική Λυρική Σκηνή. Είναι μέλος σε πολλούς επιστημονικούς συλλόγους, αξιολογήτρια σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα και από το 2012 Chevalier dans l'Ordre des Palmes Académiques. Προσωπική ιστοσελίδα : [www.dimitroulia.gr](http://www.dimitroulia.gr).

**Κώστας ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ** Ο Κώστας Κυριακόπουλος είναι δημοσιογράφος. Σπούδασε δημοσιογραφία στην Αθήνα και είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στο αντικείμενο "Ποιοτική δημοσιογραφία και ψηφιακές τεχνολογίες". Από το 1990 έως το 2013 εργάστηκε ως ρεπόρτερ, σχολιαστής, υπεύθυνος ρεπορτάζ και ερευνών αλλά και ως αρχισυντάκτης στην εφημερίδα "Ελευθεροτυπία" ενώ παράλληλα εργάστηκε αποσπασματικά σε τηλεοπτικές εκπομπές και περιοδικά. Από το 2013 μέχρι σήμερα εργάζεται στον Οργανισμό Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου.

## 7. Παράρτημα - Κείμενα ή/και διαφάνειες ομιλιών

**Χαιρετισμός- Σχέδια αναδιοργάνωσης της Μεταφραστικής Υπηρεσίας του ΥΠΕΞ, Γεώργιος Κ. Πατρίκιος, Δικηγόρος, ΜΔΕ Δημοσίου Δικαίου, Διδάκτωρ Νομικής Σχολής Αθηνών, Ειδικός Σύμβουλος ΥΦΥΠΕΞ Ι. Αμανατίδη**

Καλή σας ημέρα,

Εκ μέρους του Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Ιωάννη Αμανατίδη χαιρετίζω τις εργασίες της σημερινής Ημερίδας σχετικά με την «Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος στην Ελλάδα και Κύπρο και πνευματικά δικαιώματα» και σας διαβιβάζω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες του κ. Υφυπουργού προς την Ελληνική Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόσκληση. Επίσης, να σας ενημερώσω ότι ο κ. Υφυπουργός, λόγω προγραμματισμένων υπηρεσιακών συναντήσεων εκτός Ελλάδος, δεν δύναται -αν και το επιθυμούσε- να παρευρεθεί αυτοπροσώπως στις εργασίες της Ημερίδας.

**Η Μεταφραστική Υπηρεσία αποτελεί μια ιδιόμορφη Διεύθυνση του Υπουργείου Εξωτερικών.**

Η ιδιομορφία της έγκειται **αφενός στον τρόπο λειτουργίας της**, αφού σε αυτή υπηρετούν τόσο διοικητικοί υπάλληλοι του Υπουργείου Εξωτερικών, όσο και συνεργαζόμενοι ιδιώτες μεταφραστές και **αφετέρου στον μεγάλο όγκο εξυπηρετούμενων** από αυτή δημόσιων φορέων και ιδιωτών.

**Σκοπός της Μεταφραστικής Υπηρεσίας αποτελεί η έγκυρη μετάφραση τόσο δημόσιων, όσο και ιδιωτικών εγγράφων.**

Ο σκοπός αυτός υλοποιείται μέσω του προσωπικού της υπηρεσίας το οποίο αποτελείται από τον Διευθυντή, του διοικητικούς υπαλλήλους, καθώς και τους 160 περίπου εν ενεργεία συνεργαζόμενους ιδιώτες μεταφραστές. Η μετάφραση των εγγράφων πραγματοποιείται **από και προς 22 γλώσσες**, η ποιότητα μετάφρασης των οποίων θεωρείται αδιαμφισβήτητα υψηλή.

Από τις πρώτες ημέρες ανάληψης των καθηκόντων της, η παρούσα πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Εξωτερικών έχει αντιληφθεί τη σημασία του ρόλου που διαδραματίζει η Μεταφραστική Υπηρεσία, τόσο σε επίπεδο εξυπηρέτησης των **δημοσίων υπηρεσιών** μέσω της μετάφρασης των δημοσίων εγγράφων, όσο και στο σημαντικότερο ίσως επίπεδο εξυπηρέτησης **των πολιτών** μέσω της μετάφρασης των ιδιωτικών εγγράφων.

Μετά από σειρά συναντήσεων με τους εμπλεκόμενους διοικητικούς, υπηρεσιακούς, και συνδικαλιστικούς φορείς, το Υπουργείο Εξωτερικών έχει προβεί σε μια πρώτη σκιαγράφηση των **προβλημάτων** μου αντιμετωπίζει η Μεταφραστική Υπηρεσία, αλλά και η διαδικασία επίσημης μετάφρασης εγγράφων γενικότερα.

Ως τέτοια θα μπορούσαν να αναφερθούν :

- Η έλλειψη κατάρτισης Μητρώου Πιστοποιημένων Μεταφραστών,
- Η στεγαστική ανεπάρκεια των εγκαταστάσεων της Υπηρεσίας,
- Το -άλλες φορές- ανεφάρμοστο και -άλλες φορές- παρωχημένο πλαίσιο λειτουργίας,
- Η έλλειψη μηχανογραφημένων και αυτοματοποιημένων διαδικασιών,
- Η έλλειψη πρόβλεψης διαδικασιών ταχείας-αυθημερόν μετάφρασης,
- Η έλλειψη σε αυτοματοποιημένες διαδικασίες διανομής του μεταφραστικού έργου στους μεταφραστές, καθώς και
- Η ελλιπής εξυπηρέτηση των πολιτών της περιφέρειας, λόγω της απουσίας Τμήματος Αλληλογραφίας.

Με την αντίληψη των ως άνω προβλημάτων και δυσλειτουργιών, το Υπουργείο Εξωτερικών μελετά ήδη την **αναμόρφωση** της Μεταφραστικής Υπηρεσίας μέσω ενός **σύγχρονου και αποτελεσματικού** νέου νομοθετικού και οργανωτικού πλαισίου λειτουργίας.

**Βασικός στόχος** η εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας στην εσωτερική της λειτουργία και η όσο το δυνατό καλύτερη, ταχύτερη και ποιοτική παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Είμαστε σήμερα εδώ να **ακούσουμε και να συζητήσουμε** ιδέες και προβληματισμούς, καθώς και να **ανταλλάξουμε χρήσιμες απόψεις** με σκοπό την αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος και την προαγωγή των παρεχόμενων μεταφραστικών υπηρεσιών.

Σας ευχαριστώ.

**The translation profession in France – recognition and certification**

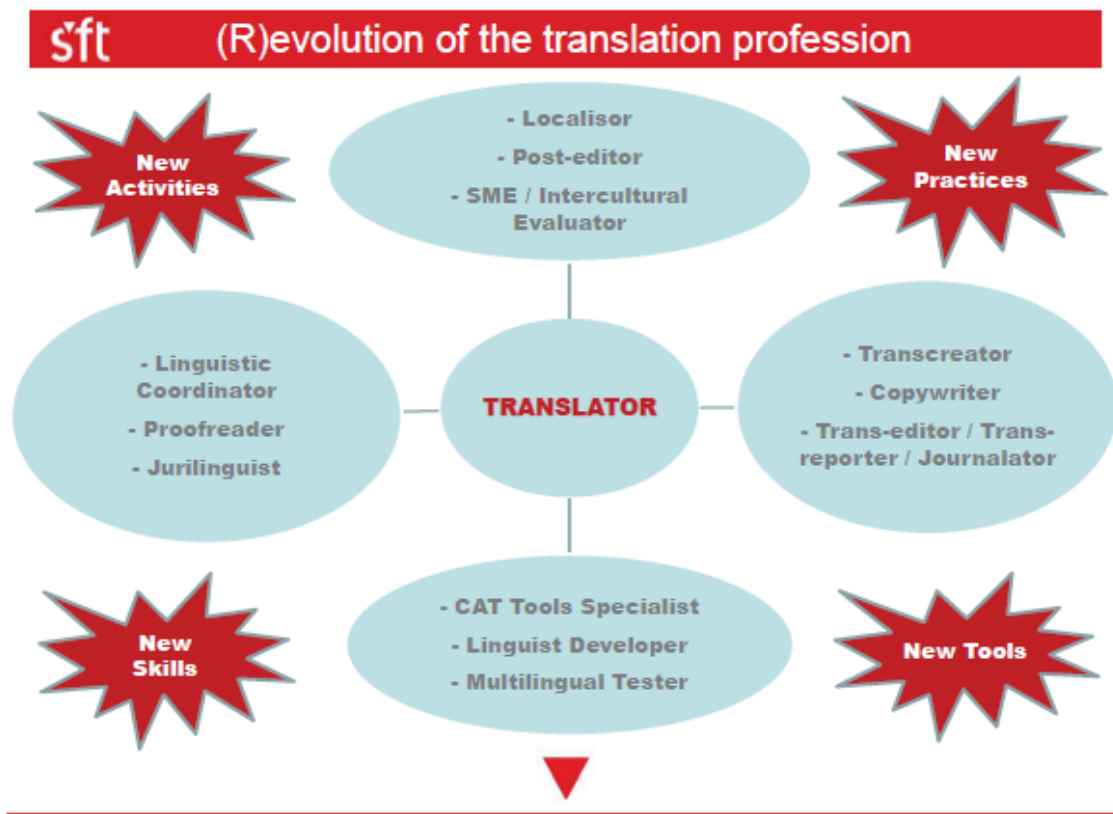
**Anne-Marie Robert**, μεταφράστρια, μέλος του γαλλικού συνδικάτου επαγγελματιών μεταφραστών



## The Translation Profession in France

### Recognition and Certification

DGT 'Translating Europe' Workshop in Greece  
Aristotle University of Thessaloniki – April, 7th 2016



Based on the SFT 2015 Survey with 1,140 respondents ([www.sft.fr](http://www.sft.fr))

## Age

- 20 - 29 9%
- 30 - 49 58%
- +50 33%

## Gender

- Women 79%
- Men 21%

## Area

- Paris 24%
  - Rhône-Alpes 14%
  - 21 Other Regions 62%
- 38%



## Academic Background

- Degree in Translation (3 years) 60%

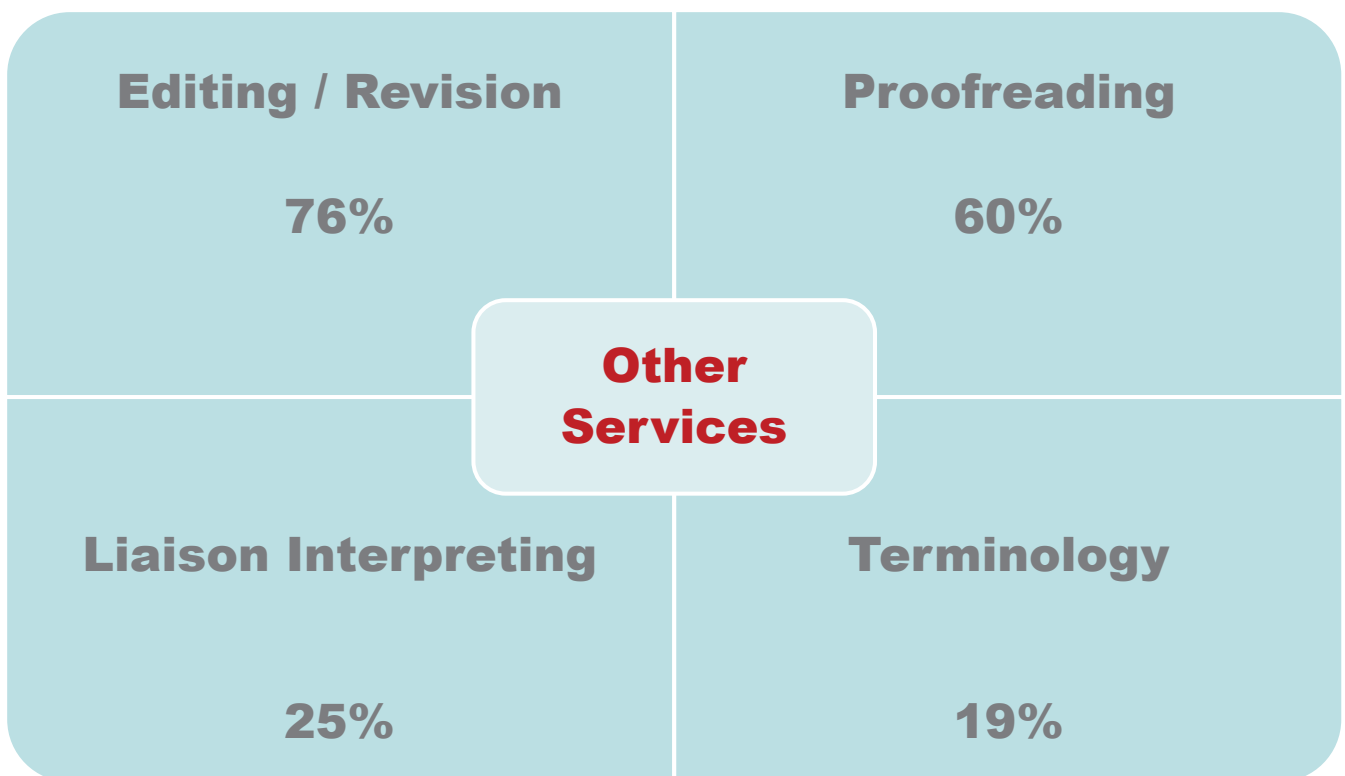
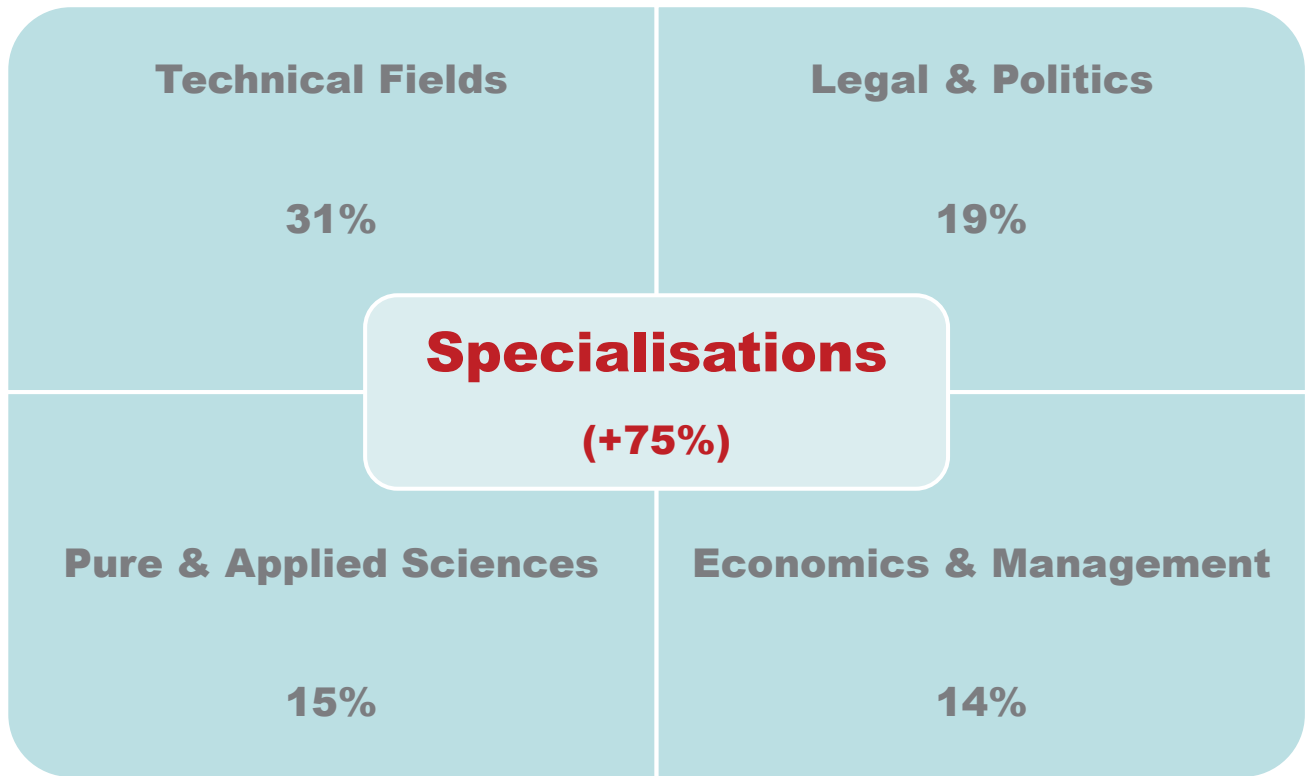
## Experience

- 0 - 10 years 44%
- 11 - 20 years 32%
- +20 years 24%

## Working Time

- Full-time 74%
- Part-time 26%





**Client Type**  
**>50% Turnover**

- **Translation agencies 59%**
- **Direct Clients 35%**

**CAT Tools**  
**Yes 79%**  
**No 21%**

- **SDL Trados 55%**
- **Wordfast 20%**
- **MemoQ 18%**



Based on official figures provided by the French Administration

**Wage-earners**  
**15%**

**Free-lancers**  
**85%**

**13,357 Free-lance Translators registered in France on October, 1st 2015**





☞ Better qualifications and professional skills

**Initial Training**

20 Professional Masters in Translation (11 EMT)

**AFFUMT**  
 French Association of Academic Trainings in Translation Professions  
 ✓ Experience-sharing  
 ✓ Collaboration  
 ✓ Coordination

**Lifelong Learning**

**SFT Services**  
 Continuing Professional Development  
 ✓ Highly Specialised Trainings

**Ci3M**  
 Distance Training Centre  
 ✓ E-learning  
 ✓ Qualifying Courses



☞ Better awareness of best practices and business ethics

Guarantees of seriousness, skills, honesty, and ethics in the practice of the profession

Reference guide for best practices

**SFT Code of Professional Conduct**

Promotion and recognition of the profession in terms of image

Use by a judge in case of dispute



☞ **Better visibility**

**15 French Professional Associations/Unions/Organisations gathered in a Directory published by the SFT and DGT**

- ✓ Translation Associations
- ✓ Interpreting Associations
- ✓ Academic Associations (Former Students, AFFUMT)
- ✓ Miscellaneous: Self-Employed Professionals



**SFT Code of professional Conduct (Article 5):**  
**« Translators are entitled to copyright over their work. »**

**Under French Law: Authors of translations are regarded as authors of derivative works that are protected by copyright if they meet the originality requirements.**

- **Literature Translators:**
  - ✓ aware of their rights
  - ✓ IPRs under contract
  - ✓ their name to be added to their translations
- **Pragmatic/technical/functional Translators:**  
everything needs to be done in practice



**Degrees & Qualifications**

- By the French Ministry of Education
- **RNCP**: French Directory of Professional Certifications
- Official recognition of skills by a State Diploma
- Public/private masters (ISIT, ESTRI), Ci3M qualifying courses

**Individual Translators**

- By private companies (eg. **Airbus Helicopters** in Marignane)
- Implementation of a compulsory private certification system to certify translators who work for them
- Translation degree, +3 years of experience in aeronautics translation, and 2 translation tests to be passed

**Translation Companies**

- By a certification body (eg. Bureau Veritas)
- **Certitrad** CNET (EUATC member) voluntary certification on the quality of service of translation companies
- Customer-oriented to guarantee them reactivity, reliability, confidentiality, professionalism, and quality of service



Thanks for your attention

Anne-Marie Robert

SFT Institutional Relations Committee

[anne-marie@sft.fr](mailto:anne-marie@sft.fr)

[www.sft.fr](http://www.sft.fr)



**Το επάγγελμα του μεταφραστή στη σύγχρονη Ελλάδα,**  
**Παναγιώτης Κριμπάς,** Αναπληρωτής Καθηγητής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο  
Θράκης

## Το επάγγελμα του μεταφραστή στη σύγχρονη Ελλάδα

**Παναγιώτης Γ. Κριμπάς**

Αναπληρωτής Καθηγητής  
στο γνωστικό αντικείμενο  
«Ορολογία, Μετάφραση και Νομικά Κείμενα»  
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης  
pkrimpas@bscc.duth.gr

### Σύγκριση μεταξύ «μετάφρασης» και «διερμηνείας» (Αρβανίτης 2013: 642· Αποστόλου 2011: 82–83)

Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ)

Άρθρο 237.1

Όταν πρόκειται να γίνει μετάφραση εγγράφων που απαιτεί οπωσδήποτε μακρόχρονη απασχόληση, ορίζεται προθεσμία στην οποία ο διερμηνέας θα πρέπει να παραδώσει τη μετάφραση. Η προθεσμία μπορεί να παραταθεί. Αν περάσει άπρακτη, παύεται ο διερμηνέας που είχε διοριστεί και διορίζεται άλλος. Το ίδιο ισχύει και όταν εκείνος που διορίστηκε ασκεί τα έργα του κατά τρόπο ανεπαρκή ή αμελή.

Άρθρο 237.2

Κατ' εξαίρεση, όταν ένας μάρτυρας ή κατηγορούμενος αγνοεί την ελληνική γλώσσα και αποδεικνύεται ότι δεν είναι εύκολος ο διορισμός κατάλληλου διερμηνέα, μπορεί κατά την ανάκριση να δώσει γραπτή κατάθεση ή απολογία σε ξένη γλώσσα. Η κατάθεση εντάσσεται στη δικογραφία μαζί με τη μετάφραση, που γίνεται αργότερα σύμφωνα με την παρ. 1.

## Ποιοι μεταφράζουν στην Ελλάδα;

- Απόφοιτοι και φοιτητές πανεπιστημιακών τμημάτων μετάφρασης, ξένων φιλολογιών και κλασικής φιλολογίας
- Απόφοιτοι και φοιτητές νομικών σχολών/τμημάτων
- Απόφοιτοι και φοιτητές άλλων πανεπιστημιακών σχολών/τμημάτων
- Κάτοχοι πιστοποιητικού παρακολούθησης μεταφραστικών σεμιναρίων από ιδιωτικούς φορείς, με ή χωρίς πανεπιστημιακή εκπαίδευση
- Λοιποί γλωσσομαθείς με ή χωρίς πανεπιστημιακή εκπαίδευση, με ή χωρίς πτυχίο γνώσης των γλωσσών εργασίας

## Απόφοιτοι του Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ. (Ιόνιο Πανεπιστήμιο) (1)

**π.δ. 169/2002**

### **Άρθρο 1**

[...] Ειδικότερα οι πτυχιούχοι μεταφραστές έχουν ως κύρια επαγγελματική ενασχόληση τη μετάφραση σε όλα τα διαδικαστικά στάδια αυτής ή και έκδοση οποιωνδήποτε εγγράφων (δημοσίων και ιδιωτικών) ή άλλων κειμένων για λογαριασμό οποιασδήποτε δημόσιας αρχής ή τρίτου, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία ευθυνόμενοι για την εγκυρότητα του περιεχομένου τους και τη συμμετοχή τους σε ερευνητικές ομάδες για τη μελέτη και έρευνα θεμάτων που σχετίζονται με τη μετάφραση, είτε ως νοηματική διαδικασία, είτε ως τελικό αποτέλεσμα.

## Απόφοιτοι του Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ. (Ιόνιο Πανεπιστήμιο) (2)

**π.δ. 169/2002**

**Άρθρο 1 εδ. α**

Οι πτυχιούχοι μεταφραστές και οι πτυχιούχοι διερμηνείς έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε φορείς του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα ή ως ελεύθεροι επαγγελματίες σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

**Άρθρο 1 εδ. β**

Ειδικότερα έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε διεθνείς οργανισμούς όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, η Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο της Ευρώπης, η UNESCO, ο ΟΟΣΑ, το ΝΑΤΟ, σε εθνικούς φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα όπως οι δημόσιες υπηρεσίες, ο ΕΟΤ, τα δικαστήρια, τα μέσα ενημέρωσης, οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί, τα διεθνή πρακτορεία ειδήσεων, οι εκδοτικοί οίκοι και οι διεθνείς συνεδριακές οργανώσεις.

## Απόφοιτοι του Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ. (Ιόνιο Πανεπιστήμιο) (3)

**Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αριθμ. 495/2004, Τμήμα Γ'**

- «[...]», οι πτυχιούχοι μεταφραστές του Ιονίου Πανεπιστημίου δεν μπορούν να εκδίδουν επικυρωμένα αντίγραφα εγγράφων ούτε να επικυρώνουν το γνήσιο της υπογραφής διαφόρων οργάνων και προσώπων, αφού τέτοιες επικυρώσεις δεν περιλαμβάνονται μεταξύ των επαγγελματικών πράξεων που έχουν δικαίωμα να εκτελούν βάσει του Π.Δ. 169/2002. Επίσης, οι μεταφράσεις των πτυχιούχων μεταφραστών δεν αποτελούν έγγραφα προερχόμενα από διοικητική αρχή (Δημόσιο, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου), και γιαυτό δεν μπορεί να ζητηθεί βάσει του άρθρου 11 παρ.2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας από διοικητική αρχή η επικύρωση αντιγράφου των μεταφράσεων αυτών.
- Με την παράγραφο 2 του άρθρου 11 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας ορίζεται ότι: «Ακριβή αντίγραφα από αντίγραφα ιδιωτικών εγγράφων ή εγγράφων που έχουν εκδοθεί από αλλοδαπές αρχές, τα οποία έχουν επικυρωθεί από δικηγόρο ή δημόσια αρχή επικυρώνονται από όλες τις διοικητικές αρχές και τα Κ.Ε.Π.»

## Απόφοιτοι Π.Μ.Σ. τα οποία παρέχουν ειδίκευση στη μετάφραση

- Ημεδαπής
  - Ε.Κ.Π.Α.:
    - Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Μετάφραση-Μεταφρασεολογία»
    - Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιαστικών Σπουδών: Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Μετάφραση και Διερμηνεία»
  - Α.Π.Θ.: Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Διερμηνείας και Μετάφρασης
- Αλλοδαπής
  - ...
  - ...
  - ...

### Απόφοιτοι του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων (πρώην «Εφαρμογών Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και το Εμπόριο» (Τ.Ε.Ι. Ηπείρου)

**π.δ. 174/2006**

#### **Άρθρο 3**

1. Οι πτυχιούχοι του Τμήματος Εφαρμογών Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και το Εμπόριο των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) με βάση τις εξειδικευμένες τεχνολογικές και θεωρητικές γνώσεις τους, δύνανται να απασχολούνται, είτε ως στελέχη επιχειρήσεων και οργανισμών είτε αυτοδύναμα, σε θέσεις εργασίας που απαιτούν εντατική χρήση εξειδικευμένης γνώσης ξένων γλωσσών σε θέματα διοίκησης επιχειρήσεων και εμπορίου στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Στα πλαίσια της άσκησης του επαγγέλματός τους, οι παραπάνω αναφερόμενοι πτυχιούχοι μπορούν να ασκήσουν τις παρακάτω επαγγελματικές δραστηριότητες:

[...]

**β. Να παρέχουν υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας στους τομείς διοίκησης και εμπορίου και για τις γλώσσες που έχουν εκπαιδευτεί.**

[...]

**4. Οι πτυχιούχοι του Τμήματος, με την απόκτηση του πτυχίου τους, ασκούν το επάγγελμα στο πλαίσιο των παραπάνω επαγγελματικών δικαιωμάτων.**

## Απόφοιτοι Τμημάτων Φιλολογίας (πλην κλασικής)

- Ημεδαπής
  - ΕΚΠΑ: Τμήματα Αγγλικής, Γαλλικής, Γερμανικής, Ιταλικής, Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας
  - ΑΠΘ: Τμήματα Αγγλικής, Γαλλικής, Γερμανικής, Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
  - ΔΠΘ: Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών
- Αλλοδαπής
  - ...
  - ...
  - ...

## Απόφοιτοι Τμημάτων Κλασικής Φιλολογίας

- Ημεδαπής
  - ΕΚΠΑ, ΑΠΘ, ΔΠΘ, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων: Τμήματα Κλασικής Φιλολογίας
- Αλλοδαπής
  - ...
  - ...
  - ...



## Απόφοιτοι Τμημάτων ΑΕΙ με γεωπολιτική εστίαση

- Ημεδαπής
  - ΕΚΠΑ: Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιαστικών Σπουδών
  - ΠΑΜΑΚ: Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών
- Αλλοδαπής
  - ...
  - ...
  - ...

## Απόφοιτοι Νομικής: Δικηγόροι: Προϊσχύον Δίκαιο

**ν. 3026/1954 («Κώδικας περί Δικηγόρων»)**

### **Άρθρο 53**

Μεταφράσεις των εν τη ξένη γλώσση συντεταγμένων εγγράφων, γενόμεναι υπό Δικηγόρου, λαμβάνονται υποχρεωτικώς υπ' όψιν, εφ' όσον συνοδεύονται υπό του μεταφρασθέντος εγγράφου, φέροντος επ' αυτού χρονολογημένην και ενυπόγραφον του μεταφράσαντος δικηγόρου βεβαίωσιν, ότι η μετάφρασις αφορά αυτό τούτο το έγγραφον. Αι μετάφρασις ισχύουν ως τα αντίγραφα κατά το άρθρον 52.

## Απόφοιτοι Νομικής: Δικηγόροι: Ισχύον Δίκαιο

ν. 4194/2013 («Νέος Δικηγορικός Κώδικας»)

### Άρθρο 36.2γ

Η μετάφραση εγγράφων που έχουν συνταχθεί σε ξένη γλώσσα, καθώς και η μετάφραση ελληνικών εγγράφων σε οποιαδήποτε ξένη γλώσσα. Η μετάφραση έχει πλήρη ισχύ έναντι οποιασδήποτε Δικαστικής ή άλλης Αρχής, εφόσον συνοδεύεται από επικυρωμένο αντίγραφο του εγγράφου που μεταφράστηκε και ο δικηγόρος βεβαιώνει ότι έχει επαρκή γνώση της γλώσσας από και προς την οποία μετέφρασε.

## Ζητήματα: το ον και το δέον (1)

- Υπό το προϊσχύον δίκαιο: Νόμιμη μόνο η μετάφραση και επικύρωση με γλώσσα-στόχο την Ελληνική (ευθεία μετάφραση) (Μητώσης *et al.* 2009: 2· Πολίτης 2008: 56). Στην πράξη, ωστόσο: ευθεία + αντίστροφη μετάφραση/επικύρωση
- Υπό το ισχύον δίκαιο: νόμιμες η ευθεία + η αντίστροφη μετάφραση/επικύρωση
- «Οι μεταφράσεις των δικηγόρων λαμβάνονται υποχρεωτικώς υπόψη από τις ελληνικές δημόσιες αρχές, χωρίς να γίνεται έλεγχος της πιστότητας αυτών». (Πολίτης 2008).
- «Για να είναι έγκυρη η μετάφραση από δικηγόρο πρέπει να συνοδεύεται από το μεταφρασθέν έγγραφο το οποίο φέρει χρονολογημένη και ενυπόγραφη βεβαίωση του δικηγόρου που εκπόνησε τη μετάφραση ότι η μετάφραση αφορά τούτο το έγγραφο.» (Πολίτης 2008).

## Ζητήματα: το *ον* και το *δέον* (2)

- «Η μετάφραση του εγγράφου πρέπει να γίνεται από τον ίδιο τον δικηγόρο, γεγονός το οποίο άλλωστε βεβαιώνεται από αυτόν. Συνεπώς δεν είναι επιτρεπτό να επικυρώνει, να βεβαιώνει ή με οποιονδήποτε τρόπο να πιστοποιεί την ακρίβεια μεταφράσεων που έχουν γίνει από τρίτο. Αυτό σημαίνει στην πράξη ότι ο δικηγόρος δεν έχει το δικαίωμα, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, να συνεργάζεται και να επικυρώνει μεταφράσεις που έχουν εκπονήσει τρίτοι, ούτε εάν αυτές που έχουν εκπονήσει πτυχιούχοι του ΤΞΓΜΔ». (Μητώσης *et al.* 2009: 2· Πολίτης 2008: 56).
- «Επειδή ο δικηγόρος έχει πλήρη ευθύνη για την ακρίβεια της μετάφρασης, οποιεσδήποτε αλλοιώσεις ή άλλες μεταβολές του περιεχομένου του συγκροτούν την αντικειμενική υπόσταση της ψευδούς βεβαιώσεως (άρ. 242 ΠΚ) εφόσον από τις αλλοιώσεις μπορεί να επέλθει έννομη συνέπεια. Επίσης, εφόσον ένεκα αλλοιώσεων ή μεταβολών του περιεχομένου του εγγράφου ο εντολέας ή τρίτος υποστεί βλάβη, τότε ο παθών δύναται να στραφεί κατά του δικηγόρου και να κινήσει αστική και, ενδεχομένως, ποινική διαδικασία. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι εάν - παρά την κείμενη νομοθεσία- ο δικηγόρος αναθέσει σε τρίτο την εκπόνηση μιας μετάφρασης και στη συνέχεια «βεβαιώσει» για την ακρίβεια της μετάφρασης, ο δικηγόρος παραμένει έναντι του εντολέα και της δικαιοσύνης ο μοναδικός υπεύθυνος». (Πολίτης 2008).

## Απόφοιτοι Νομικής: Γεγονότα...

- Σπάνια οι δικηγόροι έχουν κάποια περεταίρω ειδίκευση στη νομική μετάφραση (εξαίρεση > 2012: Νομική Σχολή Δ.Π.Θ., κατ' επιλογήν υποχρεωτικό μάθημα «Νομική Ορολογία και Μετάφραση», 39 ώρες/εξάμηνο)
- Επικύρωση μεταφράσεων που δεν έχουν πραγματοποιηθεί από τους επικυρώντες:
  - Παράνομο αν ο επικυρών δεν βεβαιώνει με κάποιον τρόπο ότι γνωρίζει τη γλώσσα-στόχο
  - Αν, ωστόσο, το βεβαιώνει, η επικύρωση θα πρέπει να θεωρείται νόμιμη *de ratione legis* (προσωπική μας άποψη)
- Παράνομη σε κάθε περίπτωση η επικύρωση μεταφράσεων που όχι απλώς δεν έχουν πραγματοποιηθεί από τους επικυρώντες, αλλά περιλαμβάνουν τουλάχιστον μία γλώσσα την οποία ο επικυρών δεν γνωρίζει.

## **Απόφοιτοι Νομικής: Συμβολαιογράφοι: Προϊσχύον Δίκαιο**

**ν. 670/1997 («Περί Κώδικος Συμβολαιογράφων»)**

### **Άρθρο 1.2**

Ο συμβολαιογράφος δύναται να μεταφράζει υπ' ευθύνη του εις την Ελληνικήν, προσκομιζόμενα και χρήσιμα δια την κατάρτισιν μιας των ανωτέρω πράξεων έγγραφα συντεταγμένα εις ξένην γλώσσαν, θεωρών ταύτα δια το ακριβές της μεταφράσεως, ως και τα μεταφρασθέντα δια την πραγματοποιηθείσαν μετάφρασιν.

## **Απόφοιτοι Νομικής: Συμβολαιογράφοι: Ισχύον Δίκαιο**

**ν. 2830/2000 («Κώδικας Συμβολαιογράφων»)**

### **Άρθρο 1.2**

Ο συμβολαιογράφος μπορεί να μεταφράζει με ευθύνη του στην ελληνική γλώσσα έγγραφα συνταγμένα σε ξένη γλώσσα τα οποία του προσκομίζονται και είναι χρήσιμα για την κατάρτιση μιας από τις αναφερόμενες πράξεις, θεωρώντας τα για την πραγματοποίηση της μετάφρασης και για την ακρίβειά τους.

## «Πραγματογνώμονες»

**Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (ΚΠολΔ)**

**Άρθρο 454**

Αν το έγγραφο που προσάγεται έχει συνταχθεί σε ξένη γλώσσα, υποβάλλεται μαζί και επίσημη μετάφρασή του επικυρωμένη από το Υπουργείο Εξωτερικών ή άλλο αρμόδιο κατά το νόμο πρόσωπο ή από την πρεσβεία ή το προξενείο της Ελλάδας στη χώρα, στην περιοχή της οποίας έχει συνταχθεί το έγγραφο ή από την πρεσβεία στην Ελλάδα ή το προξενείο της ίδιας χώρας. Σε οποιαδήποτε περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να διατάξει να μεταφραστεί το έγγραφο στα ελληνικά από πραγματογνώμονα.

## Γεγονότα

- «Η Ελληνική Πολιτεία, μέχρι σήμερα, ανέθεσε την εκπόνηση επίσημων και νόμιμων μεταφράσεων στην Μεταφραστική Υπηρεσία του ΥΠΕΞ, σε δικηγόρους και σε συμβολαιογράφους». (Μητώσης *et al.* 2009: 5)
- «Αν ήθελε να αναθέσει την εκπόνηση αυτή σε άλλους φορείς (π.χ. σε συλλόγους μεταφραστών κ.λπ.) ή σε πανεπιστημιακά τμήματα ή σε άλλα πρόσωπα ή με ειδικότερες προϋποθέσεις θα το είχε πράξει ρητά.» (Μητώσης *et al.* 2009: 5)

## Απόφοιτοι Ιδιωτικών Σχολών Μετάφρασης

- Ημεδαπής
  - ...
  - ...
  - ...
- Αλλοδαπής
  - ...
  - ...
  - ...

## Επαγγελματικό καθεστώς μεταφραστών

- δημόσιοι υπάλληλοι: μεταφραστές που συμβάλλονται σε συμβάσεις εργασίας δημοσίου δικαίου, αορίστου ή ορισμένου χρόνου (**public-law in-house translators**)
  - Υπουργεία
  - Άλλες κρατικές υπηρεσίες
- ιδιωτικοί υπάλληλοι: μεταφραστές που συμβάλλονται σε συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου, ορισμένου χρόνου (**private-law in-house translators**)
  - Υπουργείο Εξωτερικών (Μεταφραστική Υπηρεσία) (;)  
(ιδίτυπο/αμφισβητούμενο καθεστώς απασχόλησης)
  - Μεταφραστικές εταιρείες
- ελεύθεροι επαγγελματίες: μεταφραστές που συμβάλλονται σε συμβάσεις έργου και αμοιβονται κατ' αποκοπήν (**freelance translators**)
  - Πελάτες: φυσικά και/ή νομικά πρόσωπα πάσης φύσεως

## Επαγγελματικές/επιστημονικές οργανώσεις μεταφραστών/μεταφρασεολόγων

- Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών (ΠΕΜ) (1963 <)
- Πανελλήνια Ένωση Επαγγελματιών Μεταφραστών Πτυχιούχων Ιονίου Πανεπιστημίου (ΠΕΕΜΠΠ) (2004 <)
- Σύλλογος Μεταφραστών Επιμελητών Διορθωτών (ΣΜΕΔ) (2009 <)
- Ελληνική Εταιρεία Μεταφρασεολογίας (ΕΕΜ) (2011 <)
- Πανελλήνιος Σύλλογος Επισήμων Μεταφραστών Υπουργείου Εξωτερικών (ΠΣΕΜΥΠΕΞ) (2013 <)
- Ελληνική Εταιρεία Μεταφραστών Λογοτεχνίας
- Σώμα Επιλέκτων Μεταφραστών και Διερμηνέων

## Νομικά προβλήματα...

«Μια 45χρονη υπάλληλος και μια 42χρονη διορισμένη μεταφράστρια του υπουργείου Εξωτερικών συνελήφθησαν από αστυνομικούς της Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων και σε βάρος τους σχηματίστηκε δικογραφία για ψευδή βεβαίωση, πλαστογραφία, απιστία και παράβαση καθήκοντος, κατ' εξακολούθηση.

Όπως έγινε γνωστό η διερεύνηση της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο εισαγγελικής παραγγελίας, έπειτα από πληροφορίες ότι υπάλληλοι του Μεταφραστικού Τμήματος του υπουργείου Εξωτερικών συνεργάζονται με μεταφραστές, ώστε να παρακάμπτεται η νόμιμη διαδικασία μετάφρασης εγγράφων και να αποκομίζουν παράνομα χρήματα.

Ειδικότερα, σύμφωνα με ανακοίνωση της ΕΛ.ΑΣ. υπήρχαν πληροφορίες κατά τις οποίες χορηγούσαν έναντι χρηματικής αμοιβής μεταφράσεις αυθημερόν, επισπεύδοντας έτσι τον προβλεπόμενο χρόνο χορήγησης (δέκα ημερών), ενώ τοποθετούσαν αριθμούς πρωτοκόλλων, που έχουν χορηγηθεί κατά το παρελθόν σε νόμιμες μεταφράσεις, χωρίς να εκδίδονται επιπλέον οι σχετικές αποδείξεις για την καταβολή των χρημάτων.

Το βράδυ της Δευτέρας, αστυνομικοί της Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων, κατά τη διάρκεια έρευνας βρήκαν και κατάσχασαν, όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση της ΕΛ.ΑΣ, μεγάλο αριθμό εντύπων και εγγράφων, από τα οποία προκύπτει η συνδιαλλαγή της 42χρονης με τη 45χρονη υπάλληλο του υπουργείου Εξωτερικών και η από κοινού παράνομη δράση τους, ενώ επιπλέον διαπιστώθηκε και κατάρτιση πλαστού εγγράφου.

Οι συλληφθείσες θα οδηγηθούν σήμερα, Τρίτη, στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών.»

Από την εφημερίδα «Το Βήμα» (04/12/2012), βλ. <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=486949>

## Διαφωνίες...

- <http://www.translatum.gr/forum/index.php?PHPSESSID=48a232e9a85d212dc1337b4681e52f2e&topic=378075.msg609158#msg609158>
- <http://www.lifo.gr/team/citylegal/42495>
- <http://lexilogia.gr/forum/showthread.php?15465-H-πιστοποίηση-των-μεταφραστών>

**ΝΟΜΟΣ 3712/2008 - ΦΕΚ 225/Α'/5.11.2008**

**Οργάνωση του συστήματος επίσημης μετάφρασης, σύσταση Μεταφραστικής Υπηρεσίας στο Υπουργείο Εξωτερικών, ορκωτοί μεταφραστές και άλλες διατάξεις. (ΔΕΝ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΕ/ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ) (1)**

### **Άρθρο 11**

#### **Ειδικά προσόντα διορισμού**

- 1. Για το διορισμό στον Κλάδο Μεταφραστών, πέραν των ανωτέρω γενικών προσόντων, ο υποψήφιος πρέπει να διαθέτει πτυχίο της σχολής μετάφρασης και διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου ή ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο αλλοδαπού πανεπιστημίου ή αντίστοιχης με την οικεία θέση σχολής ξενόγλωσσης φιλολογίας, ελληνικού ή αλλοδαπού πανεπιστημίου ή μεταπτυχιακό τίτλο μεταφραστών τμήματος ημεδαπού ή αλλοδαπού πανεπιστημίου.
- Πέραν των παραπάνω τίτλων σπουδών ορίζονται και τα ακόλουθα για τους υποψηφίους για διορισμό στις επί μέρους θέσεις μεταφραστών:
  - α. για το διορισμό σε θέση μεταφραστή νομικών κειμένων απαιτείται και πτυχίο ή μεταπτυχιακός τίτλος νομικής σχολής πανεπιστημίου της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής,
  - β. για το διορισμό σε θέση μεταφραστή τεχνικών κειμένων η κατοχή και πτυχίου ή μεταπτυχιακού τίτλου πολυτεχνικής σχολής ημεδαπού ή ισότιμου αλλοδαπού πανεπιστημιακού ιδρύματος, προσαυξάνει τη βαθμολογία του υποψηφίου κατά τη διαγνωστική διαδικασία σε ποσοστό 20%,
  - γ. για το διορισμό σε θέση μεταφραστή κειμένων πληροφορικής και ηλεκτρονικών υπολογιστικών συστημάτων, η κατοχή και πτυχίου ή μεταπτυχιακού τίτλου πανεπιστημίου ή πολυτεχνείου, τμήματος ηλεκτρονικής ή τμήματος ηλεκτρονικών υπολογιστικών συστημάτων ή τμήματος πληροφορικής της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής προσαυξάνει τη βαθμολογία του υποψηφίου κατά τη διαγνωστική διαδικασία σε ποσοστό 20%,



ΝΟΜΟΣ 3712/2008 - ΦΕΚ 225/Α'/5.11.2008

Οργάνωση του συστήματος επίσημης μετάφρασης, σύσταση Μεταφραστικής Υπηρεσίας στο Υπουργείο Εξωτερικών, ορκωτοί μεταφραστές και άλλες διατάξεις.  
(ΔΕΝ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΕ/ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ) (2)



- δ. για το διορισμό σε θέση μεταφραστού ιατρικών κειμένων η κατοχή πτυχίου ή μεταπτυχιακού τίτλου ιατρικής, βιολογίας, φαρμακευτικής, χημείας ή νοσηλευτικής σχολής πανεπιστημίου της ημεδαπής ή ισότιμου πανεπιστημίου της αλλοδαπής προσαυξάνει τη βαθμολογία του υποψηφίου κατά τη διαγνωστική διαδικασία σε ποσοστό 20%,
- ε. για το διορισμό σε θέση μεταφραστού κειμένων αξιολόγησης η κατοχή πτυχίου ή μεταπτυχιακού τίτλου τμήματος Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας ή Αξιολόγησης ή Διαχείρισης Εργων πανεπιστημίου της ημεδαπής ή ισότιμο πανεπιστημίου της αλλοδαπής προσαυξάνει τη βαθμολογία του υποψηφίου κατά τη διαγνωστική διαδικασία σε ποσοστό 20%,
- στ. για το διορισμό σε θέση μεταφραστού κειμένων που αφορούν στο περιβάλλον η κατοχή πτυχίου ή μεταπτυχιακού τίτλου μηχανικών περιβάλλοντος, πολιτικών ή χημικών μηχανικών πολυτεχνείου ή πανεπιστημίου της ημεδαπής ή ισότιμο πανεπιστημίου της αλλοδαπής προσαυξάνει τη βαθμολογία του υποψηφίου κατά τη διαγνωστική διαδικασία σε ποσοστό 20%.

([http://www.dsanet.gr/Epikairothta/nomothesia/n3712\\_08.htm](http://www.dsanet.gr/Epikairothta/nomothesia/n3712_08.htm))

## Ποιος (αυτ-)αποκαλείται «μεταφραστής»;

- «[...] μεταφραστής είναι όποιος έχει σπουδάσει μετάφραση ή/και ασχολείται επαγγελματικά με τη μετάφραση»

(Ορισμός εργασίας που προτάθηκε στην **Ημερίδα εργασίας για τον καθορισμό των απαιτήσεων έρευνας για τη χαρτογράφηση του μεταφραστικού χώρου σε Ελλάδα και Κύπρο, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 12 Μαΐου 2015**, που διοργανώθηκε από το Γραφείο Αθηνών της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης σε συνεργασία με το Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Διερμηνείας και Μετάφρασης του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης).

## Ειδικά για τον Δημόσιο Τομέα

«[...] ο εκσυγχρονισμός του καθεστώτος διορισμού και απασχόλησης των μεταφραστών στις δημόσιες υπηρεσίες και η ταυτόχρονη δημιουργία ειδικού πλαισίου προστασίας της επιστημονικότητας της παραγόμενης μετάφρασης σε συγκροτημένα περιβάλλοντα εργασίας του δημόσιου τομέα μπορεί και πρέπει να είναι μόνιμη επιδίωξη της ελληνικής κρατικής μηχανής και έκδηλος ποιοτικός δείκτης εξέλιξης που έτσι κι αλλιώς επιτάσσει το σημερινό διεθνοποιημένο περιβάλλον εργασίας». (Μελέτη 2010)

## «Έξωση» στους ειδικούς του εκάστοτε θεματικού πεδίου; (1)

Απόφαση του Ευρωπαϊκού Συνηγόρου του Πολίτη (European Ombudsman) η οποία περατώνει τη διερεύνηση της προσφυγής υπ' αριθ. 777/2013/CK κατά του ΔΕΕ:

- "Accordingly, such translations must be of excellent quality not only in order to ensure an accurate and uniform circulation of the case-law in all the official EU languages, but also to enable the Greek and Cypriot governments to present their arguments correctly in cases that give rise to legally binding decisions. Against this background, only a fully qualified lawyer can successfully perform such duties. According to the CJEU, targeted legal training undertaken by other professionals, including translators, cannot lead to the acquisition of the skills and knowledge obtained by reading law at university.[...]"

(<http://www.ombudsman.europa.eu/cases/decision.faces/en/58436/html.bookmark>)

## «Έξωση» στους ειδικούς του εκάστοτε θεματικού πεδίου; (2)

«Η νομική γλώσσα είναι μια υπογλώσσα με πολύ ειδικά χαρακτηριστικά. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι από όλες τις τεχνικές γλώσσες αυτή είναι η πιο περίπλοκη κι αυτό επειδή είναι πάντα άρρηκτα συνδεδεμένη με το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον της χώρας στην οποία χρησιμοποιείται. Και όχι μόνο αυτό: έχει διαμορφωθεί και συνεχίζει να διαμορφώνεται στο συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο, εντός του οποίου αποκτά δική της, εντελώς διαφορετική υπόσταση, γίνεται απροσπέλαστη από τους μη ειδικούς και χρειάζεται συχνά η συνδρομή ενός επιστήμονα του πεδίου για να αποσαφηνιστεί». (Σαλογιάννη 2013)

## Η ανάγκη για πιστοποίηση

- Όλα τα προφίλ μεταφραστών είναι χρήσιμα, ανάλογα με το κείμενο (Krimpas 2015: 34–35), οι δε αντεγκλήσεις/αυτοθυματοποιήσεις δεν προάγουν το επάγγελμα.
- Η «λογική» του τύπου «τα κάνω όλα και συμφέρω» δεν έχει νόημα.
- Η σύγκριση λ.χ. με τους γιατρούς ή άλλα επαγγέλματα είναι άστοχη: οι γιατροί επίσης εξειδικεύονται.
- Η μετάφραση είναι ένα «μεταθεματικό» πεδίο, σε αντίθεση με τα περισσότερα άλλα θεματικά πεδία
- Συνεπώς:
  - Όποιος θεωρεί ότι δικαιούται να μεταφράζει, πρέπει να αποκτά κατάλληλη πιστοποίηση –είτε γενική, είτε (ακόμη καλύτερα) για ορισμένα είδη κειμένων.

## Βιβλιογραφία

- Αποστόλου, Φ. (2011) «Υπηρεσίες διερμηνείας για μετανάστες: Μια νέα πραγματικότητα στην Ελλάδα», *ΓΡΑΜΜΑ/GRAMMA: Περιοδικό Θεωρίας και Κριτικής* 19: 77–91.
- Αρβανίτης, Δ. (2013) «Το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία και σχετική Οδηγία 2010.64/ΕΕ», *Ποινική Δικαιοσύνη* 7: 640–651.
- Krimpas, P.G. "Current (2015) Professional Profiles of the Legal Translator in Greece: A Function-oriented Comparison", *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication* 3: 20–39.
- Μελέτη, Β. (2010) «Καθεστώς μεταφραστών και Δημόσια Διοίκηση», <https://panteiakanea.wordpress.com/2010/04/02/καθεστωσ-μεταφραστων-και-δημοσια-διο/> (επίσκεψη: 4 Απριλίου 2016).
- Μητώσης, Χ. *et al.* (2008) «Το νομικό πλαίσιο της κατοχύρωσης του δικαιώματος μετάφρασης ξενόγλωσσων κειμένων από τους Δικηγόρους και η αποδοχή αυτών των μεταφράσεων από τις ελληνικές αρχές», [http://www.dsgian.gr/resources/downloads/METAFRASIS\\_DIKIGORON.doc](http://www.dsgian.gr/resources/downloads/METAFRASIS_DIKIGORON.doc) (επίσκεψη: 16 Απριλίου 2015).
- Πολίτης, Μ. (2008) «Το νομικό πλαίσιο της μετάφρασης ενώπιον των ελληνικών αρχών». Στο: Μ. Πολίτης *et al.* (επιμ.) *Η μετάφραση και η διερμηνεία στον ευρύτερο δημόσιο τομέα* (πρακτικά ημερίδας). Κέρκυρα: Τ.Ε.Γ.Μ.Δ./ΕΝΟΠΟΤΕΜ, 53–58.
- Σαλογιάννη, Μ. (2013) «Μερικές σκέψεις για τη νομική μετάφραση στο ζεύγος αγγλικά-ελληνικά», <http://blog.reemprir.gr/μερικες-σκεψεις-για-τη-νομικη-μεταφρα/> (επίσκεψη: 16 Απριλίου 2015).

**ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ  
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ**

**THANKS  
FOR YOUR ATTENTION**

## **Πνευματικά δικαιώματα και μετάφραση,**

**Θεόδωρος Χίου**, Δικηγόρος Αθηνών, Διδάκτωρ Νομικής, Ιδρυτής και Διαχειριστής του ιστότοπου [www.iprights.gr](http://www.iprights.gr).

### **I. Εισαγωγή**

Η μετάφραση είναι ταυτόχρονα επιστήμη, δεξιότητα και τέχνη. Είναι επιστήμη, διότι η μεθοδολογία της μπορεί να μελετηθεί και να περιγραφεί συστηματικά. Είναι δεξιότητα, διότι το επίπεδο της μετάφρασης εξαρτάται από την εμπειρία του μεταφραστή. Είναι τέχνη, διότι μόνον ένας καλλιτέχνης μπορεί να μεταδώσει αποτελεσματικά κάθε επικοινωνιακή χροιά και πτυχή ενός μηνύματος από μία γλώσσα σε μία άλλη.

Η μετάφραση ως προϊόν (μεταφραστικής) δραστηριότητας<sup>1</sup> είναι λοιπόν ένα έργο επιστημονικό, δεξιοτεχνικό και καλλιτεχνικό, σε διαφορετικά ποσοστά, ανάλογα με το είδος και το περιεχόμενο του αρχικού μεταφραζόμενου κειμένου.

Η παρουσίαση μου έχει τίτλο γενικό. Πνευματικά δικαιώματα και μετάφραση. Αποσκοπεί να παρουσιάσει συνοπτικά το νομικό πλαίσιο των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας του μεταφραστή επί του προϊόντος της μεταφραστικής δραστηριότητας, ήτοι του μεταφρασθέντος έργου.

Θα προσπαθήσω να απαντήσω τα εξής βασικά ερωτήματα που απασχολούν τους μεταφραστές αναφορικά με τα πνευματικά δικαιώματα επί του μεταφρασθέντος έργου τους.

- ✓ Τι προστατεύεται;
- ✓ Ποιος προστατεύεται;
- ✓ Πώς προστατεύεται;
- ✓ Τι περιλαμβάνει η προστασία;
- ✓ Το δίκαιο συμβάσεων του μεταφραστή: Θεωρία και Πράξη

Προς το σκοπό αυτό, εξετάζοντας αρχικά την προστασία της μετάφρασης (I) και εν συνεχεία την εκμετάλλευση της μετάφρασης (II).

### **II. Η προστασία της μετάφρασης**

#### **α) Τι προστατεύεται;**

##### **ι) Έργο λόγου που αποδίδει ένα κείμενο σε μία άλλη γλώσσα από την αρχική**

Το αντικείμενο προστασίας είναι η μετάφραση όχι ως διανοητική διεργασία και διαδικασία αλλά ως αποτέλεσμα της μεταφραστικής δραστηριότητας, ως προϊόν διανοίας. Η προστατευόμενη από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας μετάφραση είναι το **έργο γραπτού λόγου** (κείμενο) το οποίο αποτελεί την **απόδοση** ενός υφιστάμενου κειμένου από μία γλώσσα, ιδίωμα ή διάλεκτο σε άλλη γλώσσα, χωρίς αλλαγές εκτός από εκείνες που επιβάλλονται από τις γλωσσικές απαιτήσεις και υφολογικές ανάγκες του μεταφρασμένου κειμένου<sup>2</sup>: μετάφραση λογοτεχνικού έργου, επιστημονικού άρθρου, κλπ.

Ο νόμος αναφέρει ρητά τις μεταφράσεις ανάμεσα στα εν δυνάμει προστατευόμενα έργα (άρθρο 2 παρ. 2 Ν. 2121/1993) (εφεξής η αναφορά αριθμών άρθρων αφορά τον Ν. 2121/1993 εκτός αν ορίζεται διαφορετικά).

<sup>1</sup> Βλ. Α. Δεσποτίδου, «Άρθρο 33» σε Λ. Κοτσίρης, Ε. Σταματούδη (επιμ.), *Νόμος για την Πνευματική Ιδιοκτησία. Κατ' άρθρον ερμηνεία του Ν. 2121/1993*, αρ. 39, σελ. 669.

<sup>2</sup> Βλ. Α. Δεσποτίδου, «Άρθρο 33» σε Λ. Κοτσίρης, Ε. Σταματούδη (επιμ.), *Νόμος για την Πνευματική Ιδιοκτησία. Κατ' άρθρον ερμηνεία του Ν. 2121/1993*, αρ. 39, σελ. 669.

ii) Πνευματικό δημιούργημα, προϊόν πνευματικής και δημιουργικής διαδικασίας

Για την προστασία μίας μετάφρασης από πνευματική ιδιοκτησία απαιτείται προσωπική **πνευματική και δημιουργική συμβολή** του μεταφραστή.

Έτσι, **δεν αποτελεί προστατευόμενο έργο η αυτόματη μετάφραση** που πραγματοποιείται από λογισμικό, ιδίως όταν οι ανθρώπινες παρεμβάσεις είναι ελάχιστες και αγγίζουν τα όρια της απλής επιμέλειας κειμένου (πχ. Google translator)<sup>3</sup>. Ομοίως εκφεύγουν της δημιουργικής διαδικασίας η απλή επιμέλεια ή διόρθωση ενός κειμένου μιας μετάφρασης.

iii) Πρωτότυπη μετάφραση

Η μετάφραση, πέρα από το γεγονός ότι πρέπει να είναι προϊόν πνευματικής και δημιουργικής συμβολής ενός ανθρώπου, αποτελεί προστατευόμενο έργο εφόσον είναι πρωτότυπη. Σύμφωνα με την κρατούσα θεωρία της «**στατιστικής μοναδικότητας**» του έργου, η πρωτοτυπία βασίζεται στην κρίση *«κατά λογική πιθανολόγηση, κάτω από τις ίδιες ακριβώς συνθήκες και με τους ίδιους στόχους κανένας άλλος δημιουργός δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει όμοιο έργο<sup>4</sup>, σημαδεύοντας με την προσωπικότητά του το έργο<sup>5</sup>»*.

Περαιτέρω, το κριτήριο της πρωτοτυπίας υπόκειται σε μία σειρά διαβαθμίσεων. Έτσι, μία μετάφραση είναι πρωτότυπη όταν παρουσιάζει **ατομική ιδιομορφία και ιδιαιτερότητα<sup>6</sup> ή κάποιο ελάχιστο όριο δημιουργικού ύψους**, ώστε να μην συνιστά προϊόν ρουτίνας αλλά να έχει κάποια απόσταση από τα γνωστά<sup>7</sup>, καθημερινά και αυτονόητα<sup>8</sup>.

Ασφαλώς, η βάση της εργασίας του μεταφραστή είναι ένα υφιστάμενο έργο, πράγμα που οπωσδήποτε περιορίζει τη δημιουργική του ελευθερία. Πάντως, η νοηματική απόδοση του νοήματος ενός έργου λόγου σε μία άλλη γλώσσα απαιτεί αφενός το σεβασμό του αρχικού κειμένου και αφετέρου την προσαρμογή αυτού στις υφολογικές και γλωσσολογικές υπαγορεύσεις μίας άλλης γλώσσας. Έτσι, η πρωτότυπη συμβολή του μεταφραστή εντοπίζεται στην **επιλογή των κατάλληλων γλωσσικών στοιχείων και σχημάτων (λέξεις, ύφος, εκφράσεις) που επιτρέπουν την «ισοδύναμη» αλλά και συνεκτική απόδοση του μεταφραζόμενου έργου σε μία άλλη γλώσσα.**

Υπό την έννοια αυτή, στερούνται συνήθως πρωτοτυπίας οι μεταφράσεις κειμένων που τα ίδια στερούνται πρωτοτυπίας, όπως οι μεταφράσεις μενού και τιμοκαταλόγων, συστατικών ή

<sup>3</sup> Π. Κοριατοπούλου, Χ. Τσίγγου, *Πνευματική Ιδιοκτησία. Λημματογραφημένη ερμηνεία*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, λήμμα: «Μετάφραση», σελ. 314. Για πληρέστερη ανάλυση βλ. Σ. Σταυρίδου, «Η μετάφραση κατά το νέο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας (ν. 2121/1993), *Ελλάνη*, 1994, σελ. 1000 επ. και ιδίως σελ. 1001-1002.

<sup>4</sup> Βλ. για παράδειγμα ΠΠρΑθ. 525/2013, αδημ. Με ελαφρώς παραλλαγμένη διατύπωση βλ. ΑΠ (ποιν) 2330/2007, *Ποιν.Χρ.*, 2008, σελ. 2, σύμφωνα με την οποία «κάτω από όμοιες συνθήκες και με όμοιους στόχους κανένας άλλος δεν θα δημιουργούσε ένα όμοιο έργο».

<sup>5</sup> Βλ. ΕφΑθ 7909/2002, *ΔΕΕ*, σελ. 298, σημ. Ν. Κυπρούλη

<sup>6</sup> Στο σημείο αυτό δύναται να επισημανθεί πως η ατομική ιδιομορφία του έργου πηγάζει από την ατομικότητα του δημιουργού η οποία αντικατοπτρίζεται στο έργο. Για το λόγο αυτό, έχει επισημανθεί στη νομολογία πως η πρωτοτυπία αναφέρεται στα στοιχεία που συνδέουν το έργο με την προσωπικότητα του δημιουργού, βλ. ΜΠρΓιαν. 451/2009, *Αρμενόπουλος*, 2010, σελ. 1152 επ.

<sup>7</sup> Σημειώνεται πως «χωρίς να απαιτείται το έργο να είναι «νέο» σε σχέση με τα προϋπάρχοντα, ωστόσο θεωρητικά γίνεται μία σύγκριση σε σχέση με αυτά που ήδη υπάρχουν ή εκείνα που ενδέχεται να δημιουργηθούν στο μέλλον», Ε. Σταματούδη, «Άρθρο 2» σε Λ. Κοτσίρης, Ε. Σταματούδη (επιμ.), *Νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία-Ερμηνεία κατ' άρθρο*, έκδ. Σάκκουλας, 2009, αρ. 30, σελ. 33.

<sup>8</sup> Βλ. ιδίως ΑΠ 267/1995, *ΝοΒ* 1995, σελ. 893 αλλά και τις αποφάσεις σε Ε. Σταματούδη, «Άρθρο 2» σε Λ. Κοτσίρης, Ε. Σταματούδη (επιμ.), *Νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία-Ερμηνεία κατ' άρθρο*, έκδ. Σάκκουλας, 2009, αρ. 30-31, σελ. 32 επ. Πιο πρόσφατα, βλ. ΕφΑθ 2724/2012, *ΔΕΕ* 2012, σελ. 1129, σημ. Χαρ. Αποστολόπουλου · ΠΠρΑθ. 525/2013, αδημ.

οδηγιών χρήσης προϊόντων, **πινακίδων και σημάνσεων** [βέβαια υπάρχουν και εξαιρέσεις! βλ. και σχετική διαφάνεια] κλπ<sup>9</sup>.

Ομοίως, οι επίσημες μεταφράσεις κειμένων άσκησης πολιτειακής αρμοδιότητας (πχ. η επίσημη μετάφραση ενός νόμου από κρατικό όργανο), όπως άλλωστε και τα αντίστοιχα μεταφραζόμενα κείμενα (άρ. 2 παρ. 5 Ν.2121/1993) δεν αποτελούν προστατευόμενα έργα<sup>10</sup>.

#### iv) Άλλα ζητήματα

Η προστασία μίας πρωτότυπης μετάφρασης δεν επηρεάζεται επουδενί από την αξία ή τον προορισμό του μεταφραζόμενου έργου (μετάφραση άρλεκιν, ποίησης, πορνογραφήματος). Επίσης, το κριτήριο της πρωτοτυπίας που θέτει ο νόμος δεν εξαρτάται από οποιοδήποτε ποσοτικό κριτήριο σχετικά με την έκταση του έργου<sup>11</sup>. Πάντως, η προστασία της **μετάφρασης ενός τίτλου ή μίας μεμονωμένης λέξης παραμένει οριακή**, διότι το κείμενο της μετάφρασης θα πρέπει να έχει την έκταση εκείνη που απαιτείται για να αναπτυχθεί το δημιουργικό ύψος και η μοναδικότητά του<sup>12</sup>. Είναι πολύ δύσκολο, όχι βέβαια και αδύνατο, να υπάρχει πρωτοτυπία σε μεμονωμένες λέξεις ή σε πολύ μικρούς συνδυασμούς λέξεων, δεδομένου ότι το έδαφος για να αναπτυχθεί πρωτοτυπία και να αποτυπωθεί στον τίτλο η προσωπικότητα του μεταφραστή, είναι περιορισμένο.

#### **β) Ποιος προστατεύεται;**

Υποκείμενο προστασίας από την πνευματική ιδιοκτησία και αρχικός δικαιούχος των σχετικών δικαιωμάτων που θα δούμε παρακάτω είναι **πάντοτε** ο δημιουργός της μετάφρασης, **δηλαδή ο μεταφραστής** (άρ. 6 παρ. 1).

Εφόσον η μετάφραση είναι **έργο συνεργασίας**, δηλαδή προϊόν άμεσης σύμπραξης δύο ή περισσότερων δημιουργών (για παράδειγμα, η εξ ημισείας μετάφραση ενός λογοτεχνικού έργου), τότε όλοι οι συνδημιουργοί είναι οι αρχικοί συνδικαιούχοι κατά ίσα μέρη, εφόσον δεν συμφωνήθηκε αλλιώς μεταξύ τους (άρ. 7 παρ. 1).

#### **γ) Πώς προστατεύεται;**

Η πνευματική ιδιοκτησία του μεταφραστή επί της μετάφρασης **αποκτάται με τη δημιουργία της μετάφρασης**, αυτοδικαίως και χωρίς την τήρηση διατυπώσεων (δηλ. την κατάθεση//υποβολή κλπ. σε δημόσια αρχή ή αλλού) (άρ. 1 παρ. 1 και 6 παρ. 2).

Ως δημιουργός **τεκμαίρεται** το φυσικό πρόσωπο το όνομα του οποίου εμφανίζεται επί του υλικού φορέα του έργου κατά τον τρόπο που συνήθως χρησιμοποιείται στις συναλλαγές για την ένδειξη του δημιουργού (άρ. 10 παρ. 1)<sup>13</sup>.

#### **δ) Τι περιλαμβάνει η προστασία;**

Ο μεταφραστής, με τη δημιουργία πρωτότυπης μετάφρασης, σύμφωνα με όσα είπαμε πιο πάνω, αποκτά αυτοδικαίως, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης της μετάφρασης (**περιουσιακό δικαίωμα**) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτήν (**ηθικό δικαίωμα**).

<sup>9</sup> Έτσι, Π. Κοριατοπούλου, Χ. Τσίγγου, *ό.π.*, σελ. 314.

<sup>10</sup> Σταυρίδου, *ό.π.*, σελ. 1000 και υποσ. υπ' αριθμ. 7.

<sup>11</sup> Έτσι Σταματούδη Ε., *ό.π.*, αρ. 34, σελ. 35 επ. Πρβλ. όμως από τη σκοπιά του αμερικάνικου δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας, Hughes J., «Size matters (or should) in copyright law», *Fordham Law Review*, Vol. 74, 2005, p. 575 επ.

<sup>12</sup> Βλ. ιδίως ΠΠρΑθ 7147/2000, ΑρχΝ 2003,671 επ., σημ. Χ. Νικολαΐδη: «Μια λέξη ή μια νότα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως έργο ενώ σε πολύ μικρούς συνδυασμούς λέξεων ή ήχων είναι δύσκολο να υπάρχει πρωτοτυπία και νοηματικό ή αισθητικό περιεχόμενο. Αν όμως υπάρχει τότε πρόκειται για έργο που προστατεύεται.» Πρβλ. Θεόδωρο Χίου, «Όνομα καλλιτεχνικού σχήματος: Σκέψεις γύρω από ένα άυλο αγαθό άξιο προστασίας από το Δίκαιο Διανοητικής Ιδιοκτησίας», *ΔιΜΕΕ*, 1/2014, σ. 35 επ. και ιδίως σελ. 37-38.

<sup>13</sup> Κοριατοπούλου & Τσίγγου, *ό.π.*, σελ. 314.

Έτσι, ο μεταφραστής αποκτά όλες τις εξουσίες που απορρέουν από το περιουσιακό και το ηθικό δικαίωμα<sup>14</sup>, δηλαδή:

**Το περιουσιακό δικαίωμα επί της μετάφρασης δίνει το δικαίωμα στο μεταφραστή να επιτρέπει ή να απαγορεύει:**

- Την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη **αναπαραγωγή** με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει (ψηφιοποίηση, φωτοτύπηση κλπ). Έχει κριθεί για παράδειγμα ότι υφίσταται προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας του μεταφραστή όταν αντιγράφεται αυτούσιο όλο το κείμενο της μετάφρασης ενώ είχε δοθεί άδεια χρήσης μόνο μέρους αυτής (ΠΠρΑθ 1322/1997, ΝοΒ, σελ. 285).
- τη **διανομή** στο κοινό με οποιαδήποτε μορφή μέσω πώλησης ή με άλλους τρόπους
- Την **εκμίσθωση και δημόσιο δανεισμό**, όσον αφορά το πρωτότυπο ή τα αντίτυπα των έργων τους.
- **Δημόσια εκτέλεση και παρουσίαση στο κοινό** (π.χ. απαγγελία μίας μεταφρασμένης ποίησης, «ανέβασμα» μεταφρασμένου θεατρικού έργου).

**Το ηθικό δικαίωμα αφορά ιδίως:**

- Την **εξουσία δημοσίευσης**: να αποφασίζει για το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο κατά τους οποίους η μετάφραση θα γίνει προσιτή στο κοινό.
- Την **εξουσία πατρότητας** (αναφορά του μεταφραστή ως δημιουργού)
- Την **εξουσία διατήρησης ακεραιότητας** της μετάφρασης: απαγόρευση κάθε παραμόρφωσης, περικοπής ή άλλης τροποποίησης του έργου του, καθώς και κάθε προσβολής του δημιουργού οφειλόμενης στις συνθήκες παρουσίασης του έργου στο κοινό
- Την υπό προϋποθέσεις υπαναχώρηση από συμβάσεις μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος ή εκμετάλλευσής του ή άδειας εκμετάλλευσής του εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την προστασία της προσωπικότητάς του εξαιτίας μεταβολής στις πεποιθήσεις του ή στις περιστάσεις

**Επίσης, οι μεταφραστές δικαιούνται εύλογη αμοιβή ως αντιστάθμισμα για την ελεύθερη ιδιωτική αναπαραγωγή, εφόσον γίνουν μέλη του αρμόδιου ΟΣΔ (ΟΣΔΕΛ) (18 παρ. 3).**

**Η μετάφραση ως παράγωγο έργο και η σύνδεση με το αρχικό (μεταφρασμένο) έργο.**

Η μετάφραση αποτελεί παράγωγο έργο διότι εκκινεί από ένα προϋφιστάμενο έργο και συνιστά μετατροπή/διασκευή αυτού σε μία άλλη γλώσσα.

Το περιουσιακό και ηθικό δικαίωμα του μεταφραστή αφορούν ακριβώς το παράγωγο έργο, δηλαδή τη μετάφραση καθ' εαυτή και όχι το αρχικό μεταφραζόμενο έργο, το οποίο διατηρεί την αυτοτελεία του και του οποίου το νομικό καθεστώς παραμένει αυτόνομο (άρ. 2 παρ. 2 εδ. β')<sup>15</sup>.

Συνεπώς στο μεταφρασμένο έργο εμπεριέχονται δύο «στρώματα» δικαιωμάτων τα οποία συνυπάρχουν και συμπλέκονται το ένα με το άλλο: τα δικαιώματα επί του αρχικού έργου (εφόσον αυτό προστατεύεται ακόμα) και τα δικαιώματα του μεταφραστή επί του παράγωγου έργου, δηλαδή της μετάφρασης.

Αυτό σημαίνει ότι για την οικονομική εκμετάλλευση της μετάφρασης από έναν τρίτο (πχ. εκδότη), απαιτείται και άδεια (ή απόκτηση δικαιωμάτων) τόσο από τον δικαιούχο πνευματικής ιδιοκτησίας

<sup>14</sup> Έτσι Κοριατοπούλου & Τσίγκου, *ό. π.*, σελ. 315.

<sup>15</sup> Βλ. Σταυρίδου, *ό. π.*, σελ. 1004: «Καθώς όμως το έργο [...] είναι παράγωγο, αυτά τα δικαιώματα συνυπάρχουν και συμπλέκονται με τα περιουσιακά και ηθικά δικαιώματα του αρχικού δημιουργού, τα οποία παραμένουν ακέραια και λειτουργούν παράλληλα».



επί του αρχικού έργου όσο και από τον μεταφραστή<sup>16</sup>. Ομοίως, για μία αυτοέκδοση από τον ίδιο το μεταφραστή μετάφρασης ενός έργου τρίτου, απαιτείται άδεια (μετάφρασης και έκδοσης) από τον δικαιούχο του αρχικού έργου. Δεν απαιτείται άδεια από το δημιουργό του αρχικού έργου εφόσον η μετάφραση πραγματοποιείται για ιδιωτική χρήση (π.χ. εξάσκηση) ή εφόσον το μεταφραζόμενο έργο δεν προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (π.χ. Αρχαίοι συγγραφείς)<sup>17</sup>.

### **Διάρκεια προστασίας**

Η διάρκεια προστασίας της μετάφρασης από πνευματική ιδιοκτησία (περιουσιακές και ηθικές εξουσίες) εκτείνεται (άρθρο 29 παρ. 1), ανεξάρτητα από τη διάρκεια προστασίας του αρχικού έργου.

### **Ένδικα μέσα προστασίας-Πειρατεία**

Ο μεταφραστής απολαμβάνει τα μέτρα προστασίας που προβλέπει ο Ν. 2121/1993 στα άρθρα 59 επ. και τα οποία του επιτρέπουν να στραφεί εναντίον όποιου παραβιάζει τις αποκλειστικές εξουσίες που απολαμβάνει επί της δημιουργίας του.

Ο μεταφραστής δύναται να κάνει χρήση των ένδικων μέσων που προβλέπει ο νόμος αξιώνοντας αστικές και ποινικές κυρώσεις του προσβολέα σε περίπτωση μη αδειοδοτημένης χρήσης και εκμετάλλευσης της μετάφρασης.

Η σύμπραξη ή συναίνεση του δημιουργού του αρχικού έργου για τη δικαστική επιβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας του μεταφραστή δεν είναι απαραίτητη<sup>18</sup>, δεδομένου ότι η ζητούμενη προστασία θα αφορά αποκλειστικά το παράγωγο έργο της μετάφρασης.

III. Η εκμετάλλευση της μετάφρασης: Το δίκαιο συμβάσεων του μεταφραστή Θεωρία και Πράξη

Τα πνευματικά δικαιώματα του μεταφραστή επί μίας πρωτότυπης μετάφρασης αποτελούν κεφάλαιο διανοητικό. Ως τέτοιο, είναι δεκτικό οικονομικής εκμετάλλευσης.

Τις πιο πολλές φορές, η εκμετάλλευση των πνευματικών δικαιωμάτων γίνεται **μέσω της υπογραφής συμβάσεων** μεταξύ του μεταφραστή και τρίτων (εργοδότη, παραγγελιοδότη, εκδότη). Το περιεχόμενο των συμβάσεων αυτών καθορίζεται κατ' αρχήν ελεύθερα από τα μέρη, με την επιφύλαξη ιδίως των ειδικών διατάξεων οι οποίες αποτελούν το λεγόμενο συμβατικό δίκαιο του μεταφραστή.

Η συμβατική εκμετάλλευση των πνευματικών δικαιωμάτων του μεταφραστή αφορά κατά βάση τα περιουσιακά δικαιώματα. Συχνά όμως αγγίζει και τις εξουσίες του ηθικού δικαιώματος (για παράδειγμα συχνά συνομολογείται περιορισμός του ηθικού δικαιώματος του μεταφραστή για την ακεραιότητα του έργου του όταν ο εκδότης αποκτά το δικαίωμα να τροποποιήσει λεκτικές, συντακτικές ή άλλης φύσεως στη μετάφραση).

Ας εξετάσουμε τώρα τις ακόλουθες βασικές μορφές που δύναται να λάβει η συμβατική εκμετάλλευση των πνευματικών δικαιωμάτων του μεταφραστή:

#### **1) Μισθωτός μεταφραστής**

Στην περίπτωση κατά την οποία ο μεταφραστής πραγματοποιεί μεταφράσεις για έναν εργοδότη στα πλαίσια σύμβασης εξαρτημένης εργασίας (**μισθωτός μεταφραστής**), αρχικός δικαιούχος των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί των (πρωτότυπων) μεταφράσεων είναι ο δημιουργός-μεταφραστής. Εντούτοις, αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, στον εργοδότη

<sup>16</sup> Κοριατοπούλου & Τσίγκου, *ό. π.*, σελ. 314-315· Βλ. Α. Δεσποτίδου, «Άρθρο 33» σε Λ. Κοσίρης, Ε. Σταματούδη (επιμ.), *Νόμος για την Πνευματική Ιδιοκτησία. Κατ' άρθρον ερμηνεία του Ν. 2121/1993*, αρ. 40, σελ. 670.

<sup>17</sup> Σταυρίδου, *ό. π.*, σελ. 1005: «Στον αρχικό δημιουργό παραμένει το δικαίωμα απαγόρευσης ή παραχώρησης άδειας μετάφρασης του έργου του και δεν εννοείται βέβαια η ελεύθερη δραστηριότητα του ανθρώπου αλλά το μεταφρασμένο έργο ως αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης.»

<sup>18</sup> Κοριατοπούλου & Τσίγκου, *ό. π.*, σελ. 315.

**μεταβιβάζονται αυτοδικαίως** εκείνες οι εξουσίες από το περιουσιακό δικαίωμα, που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης (άρθρο 8).

Στην πράξη, η σύμβαση εργασίας θα προβλέπει πλήρη και απεριόριστη μεταβίβαση πνευματικών δικαιωμάτων επί των μεταφράσεων που δημιουργεί ο μισθωτός μεταφραστής.

**Ο δε μισθός του μεταφραστή συμπεριλαμβάνει και την αμοιβή για την εν λόγω μεταβίβαση των πνευματικών δικαιωμάτων** (βλ και άρθρο 32 παρ. 2).

## 2) Σύμβαση Παραγγελίας μετάφρασης

Η δημιουργία μίας μετάφρασης συχνά λαμβάνει χώρα στα πλαίσια μιας **παραγγελίας/ανάθεσης** έργου από κάποιον τρίτο προς το μεταφραστή. Παράδειγμα μίας τέτοιας περίπτωσης είναι η **ανάθεση μετάφρασης του περιεχομένου μίας ιστοσελίδας ή η μετάφραση μίας επιστολής**. Η εκπόνηση και παράδοση της μετάφρασης από το μεταφραστή στον παραγγέλλοντα, αποτελούν το σκοπό της σύμβασης.

Σε μία τέτοια περίπτωση, ο μεταφραστής θα συνδέεται με τον εργοδότη **με σύμβαση παραγγελίας, η οποία συνήθως αντιστοιχεί σε σύμβαση έργου ή εντολής**. Βάσει αυτής, ο μεταφραστής θα υποχρεούται να εκπονήσει/παραδώσει το συμφωνημένο έργο (δηλαδή τη μετάφραση) στο συμφωνημένο χρόνο και με τη συμφωνημένη αμοιβή.

Στα πλαίσια σύμβασης παραγγελίας μετάφρασης, ο μεταφραστής παραμένει ελεύθερος δημιουργός και εργάζεται αυτόνομα, δεν υπάγεται δηλαδή σε καθεστώς νομικής εξάρτησης από τον εργοδότη, όπως στην περίπτωση του μισθωτού μεταφραστή που εξετάσαμε πιο πριν. Συνεπώς, ο μεταφραστής **παραμένει ο αρχικός δικαιούχος** των πνευματικών δικαιωμάτων επί της πρωτότυπης μετάφρασης. Δεν υφίσταται αυτοδίκαιη μεταβίβαση ή παραχώρησης άδειας χρήσης των πνευματικών δικαιωμάτων επί της παραγγελθείσας μετάφρασης, διότι απουσιάζει η σχέση εξαρτημένης εργασίας, ο μεταφραστής δεν είναι μισθωτός, αλλά ελεύθερος επαγγελματίας.

Ομοίως, η μεταβίβαση του υλικού φορέα της μετάφρασης, πχ. αποστολή αρχείου ή εντύπου με τη μετάφραση δεν συνεπιφέρει και μεταβίβαση των πνευματικών δικαιωμάτων επ' αυτής, παρά μόνο εάν αυτό **έχει ρητά συμφωνηθεί** (άρθρο 17).

Τα ανωτέρω έχουν ως συνέπεια ότι:

1. Η μόνη συμφωνία για τη δημιουργία και παράδοση της παραγγελθείσας μετάφρασης **δε συνεπάγεται αυτομάτως και μεταβίβαση των πνευματικών δικαιωμάτων επί της μετάφρασης στον παραγγέλλοντα**. Αντίθετα, στη σύμβαση παραγγελίας απαιτείται κατ' αρχήν ρητή πρόβλεψη για μεταβίβαση ή παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης (τόπος, χρόνος, έκταση κλπ) η οποία μάλιστα θα πρέπει **να γίνεται εγγράφως**.
2. Η **αμοιβή για την μεταβίβαση** ή παραχώρηση χρήσης πνευματικών δικαιωμάτων στα πλαίσια μίας σύμβασης παραγγελίας **διαχωρίζεται κατ' αρχήν από την αμοιβή για την εκπόνηση της μετάφρασης (η οποία αντιστοιχεί στην αντιπαροχή στα πλαίσια σύμβασης έργου)** και διέπεται από τις ειδικές προστατευτικές διατάξεις του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας για την αμοιβή του δημιουργού: Έτσι, η εν λόγω αμοιβή θα πρέπει να συμφωνείται κατ' αρχήν και επί ποινή ακυρότητας της σύμβασης **σε ορισμένο ποσοστό επί του προϊόντος που προκύπτει από την εκμετάλλευση της μετάφρασης**, το ύψος του οποίου καθορίζεται ελεύθερα μεταξύ των μερών. Κατ' εξαίρεση, η αμοιβή μπορεί να υπολογίζεται σε ορισμένο κατ' αποκοπή ποσό, στις περιπτώσεις που εξαντλητικά απαριθμεί ο νόμος (άρθρο 32 παρ. 1). **Η κατ' αποκοπή αμοιβή είναι συνθηθέστερη σε περίπτωση παραγγελίας μετάφρασης**, δεδομένου ότι συνήθως η βάση υπολογισμού της ποσοστιαίας αμοιβής είναι πρακτικά αδύνατο να προσδιοριστεί. Η αμοιβή αυτή δύναται να αντιστοιχεί σε εφάπαξ χρηματική καταβολή ή σε ορισμένο ποσό ανά αριθμό σελίδων, φύλλων ή λέξεων.

### 3) Σύμβαση Έντυπης Μετάφρασης

Αρκετά συνήθης είναι και η σύμβαση έντυπης μετάφρασης, η σύμβαση δηλαδή που συνδέει κατά κανόνα έναν ανεξάρτητο επαγγελματία μεταφραστή και όχι μισθωτό μεταφραστή<sup>19</sup> με τον εκδότη έντυπης έκδοσης, δια μέσω της οποίας επιδιώκεται η μετάφραση και έκδοση ενός έργου λόγου (δοκίμιο, μυθιστόρημα, επιστημονικό έργο κλπ.) σε έντυπη μορφή. Βάσει της σύμβασης αυτής, ο μεταφραστής **αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταφράσει το πρωτότυπο έργο λόγου και να μεταβιβάσει στον εκδότη (τουλάχιστον) τις αναγκαίες για την έκδοση του μεταφρασμένου έργου περιουσιακές εξουσίες (αναπαραγωγή και διανομή ιδίως)**. Δεν είναι απίθανο δε να προβλέπεται ρήτρα αποκλειστικότητας παροχής υπηρεσιών από το μεταφραστή προς τον συγκεκριμένο εκδότη.

Σύμφωνα με τις ειδικές ρυθμίσεις που προβλέπονται στο νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας υπέρ του μεταφραστή:

- α) Η αμοιβή που οφείλει να καταβάλει ο εκδότης έντυπης έκδοσης στο μεταφραστή ενός έργου **για τη μετάφραση, την αναπαραγωγή και διανομή του έργου** συμφωνείται σε **ορισμένο ποσοστό** επί της τιμής λιανικής πώλησης όλων των πωλούμενων αντιτύπων. Το ύψος του ποσοστού αυτού θα καθορίζεται από τα μέρη ελεύθερα (33 παρ. 6). Η ρύθμιση αυτή **δεν δύναται να παρακαμφθεί με συμφωνία των μερών η οποία εμπεριέχει επαχθέστερη για το δημιουργό ρύθμιση, επί ποινή ακυρότητας του συγκεκριμένου όρου (άρθρο 39)**. Βέβαια, δεν είναι καθόλου

**Κατ' εξαίρεση μόνο**, μπορεί να συμφωνηθεί έγκυρα **κατ' αποκοπήν ποσό** σε ορισμένες περιπτώσεις που ορίζει ρητά ο νόμος (αρ. 33 παρ. 6 και 2) όπως **μετάφραση σχολικού βιβλίου ή βοηθήματος, λευκώματος, μη λογοτεχνικού εικονογραφημένου παιδικού βιβλίου, προλόγου, ημερολογίου και άλλων**.

- β) Το όνομα του μεταφραστή θα πρέπει να αναφέρεται **υποχρεωτικά και με εμφανή τρόπο στη σελίδα του κύριου τίτλου του βιβλίου**. Μετά από συμφωνία με τον εκδότη, το όνομα του μεταφραστή μπορεί να αναφέρεται και στο εξώφυλλο του βιβλίου (άρ. 33 παρ. 7).

Περαιτέρω, κατ' εφαρμογήν ειδικής διάταξης νόμου (άρ. 33 παρ.6 και 5), προς εξυπηρέτηση του ελέγχου του αριθμού των πωλούμενων βιβλίων, θα πρέπει όλα τα αντίτυπα του μεταφρασμένου έργου να **φέρουν την υπογραφή του μεταφραστή**, εκτός αν συμφωνηθεί άλλος τρόπος ελέγχου)<sup>20</sup>.

### 4) Αμοιβή μεταφραστή για ανέθασμα «θεατρικής παράστασης»

Για το νόμιμο ανέθασμα θεατρικής παράστασης βασισμένης σε μεταφρασμένο θεατρικό έργο, μεταξύ άλλων απαιτείται η λήψη άδειας από το μεταφραστή του εν λόγω έργου.

Ο νόμος με ειδική σχετική διάταξη, προβλέπει ποσοστιαία αμοιβή υπέρ του μεταφραστή για την παραχώρηση άδειας για πραγματοποίηση θεατρική παράστασης που στηρίζεται στο μεταφρασμένο έργο. Η αμοιβή αυτή υπολογίζεται επί των ακαθάριστων εισπράξεων μετά την αφαίρεση του φόρου δημοσίων θεαμάτων και καταβάλλεται από τον διοργανωτή της θεατρικής παράστασης. Η ποσοστιαία αμοιβή του μεταφραστή καθορίζεται τουλάχιστον σε 22% για τα κρατικά θέατρα, 10% για τα ιδιωτικά θέατρα για παραστάσεις μεταφρασμένων κλασικών, αρχαίων ή νεώτερων έργων και 5% για μεταφρασμένα έργα σύγχρονου διεθνούς ρεπερτορίου (άρθρο 36 παρ. 1 και 2).

<sup>19</sup> Α. Δεσποτίδου, «άρθρο 33» σε Λ. Κοτσίρης, Ε. Σταματούδη, *Νόμος για την Πνευματική Ιδιοκτησία. Κατ' άρθρον ερμηνεία του Ν. 2121/1993*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2009, αρ. 43, σελ. 671.

<sup>20</sup> Α. Δεσποτίδου, «άρθρο 33» σε Λ. Κοτσίρης, Ε. Σταματούδη, *Νόμος για την Πνευματική Ιδιοκτησία. Κατ' άρθρον ερμηνεία του Ν. 2121/1993*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2009, αρ. 45, σελ. 672.

### **Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μεταφραστές στην πράξη.**

Στην πράξη, η εκμετάλλευση των πνευματικών δικαιωμάτων των μεταφραστών παρουσιάζει δυσκολίες, σε τέτοιο βαθμό ορισμένες φορές που ίσως είναι πιο δόκιμο να μιλάμε για εκμετάλλευση των μεταφραστών και όχι των μεταφράσεων.

Αυτό συμβαίνει κατά τη γνώμη μου για δύο λόγους:

#### **1) Οι μεταφραστές δεν γνωρίζουν τα δικαιώματά τους**

Τις πιο πολλές φορές, οι μεταφραστές δεν γνωρίζουν πλήρως ή αγνοούν το καθεστώς προστασίας της εκάστοτε δημιουργίας τους και τα δικαιώματα που τους παρέχει ο νόμος για τη συμβατική εκμετάλλευση των μεταφράσεων. Έτσι, ειδικά στις περιπτώσεις παραγγελίας μεταφράσεων δεν υπάρχουν πάντα έγγραφες συμφωνίες που να ρυθμίζουν το ζήτημα των πνευματικών δικαιωμάτων, πολλών δε μάλλον δεν ορίζεται ή δεν λαμβάνεται υπόψη αμοιβή για τη μεταβίβαση/παραχώρησης χρήσης δικαιωμάτων παρά μόνο η αμοιβή για την εκπόνηση της μετάφρασης.

#### **2) Οι μεταφραστές είναι το αδύναμο μέρος των συμβάσεων.**

Τις πιο πολλές φορές, ο μεταφραστής είναι συνήθως το **αδύναμο μέρος** της συμφωνίας και αναγκάζεται να αποδέχεται τους επιβαλλόμενους όρους από μέρος του ισχυρότερου αντισυμβαλλόμενου (ιδίως στις εκδοτικές συμβάσεις μετάφρασης-*take it or leave it*). Ως εκ τούτου, οι συμβάσεις συνήθως εμπεριέχουν **ρήτρες υπέρμετρης δέσμευσης**, με τις οποίες μεταβιβάζεται συνήθως **το σύνολο των περιουσιακών εξουσιών τους επί της μετάφρασης για όλο το χρόνο προστασίας**. Εξάλλου, στις συμβάσεις έντυπης μετάφρασης, ο μεταφραστής συνήθως μεταβιβάζει και άλλες εξουσίες πέραν των αναγκαιών για την έκδοση (εξουσία αναπαραγωγής και διανομής κατά βάση) (περιπτώσεις περαιτέρω χρήσης της μετάφρασης, δηλαδή διασκευών πχ. μεταφορά σε σενάριο, θεατρικό έργο κλπ.) Με τον τρόπο αυτό, **ο μεταφραστής αποξενώνεται από το έργο του**. [βλ. για παράδειγμα ρήτρα 3 του από 2/12/2014 συμφωνητικού με ΨΥΧΟΓΙΟ: «Ο μεταφραστής εκχωρεί στον εκδότη τα δικαιώματα της πνευματικής του ιδιοκτησίας και της μετάφρασης για όλο το νόμιμο χρόνο της προστασίας τους»]

Επίσης, ορισμένες φορές οι προτεινόμενες από τον αντισυμβαλλόμενο ρήτρες που σχετίζονται με την αμοιβή για τα πνευματικά δικαιώματα είτε **δεν είναι σύμφωνες με τις προστατευτικές διατάξεις που προβλέπει ο νόμος υπέρ των μεταφραστών**, πχ. **δεν προβλέπεται ποσοστιαία αμοιβή υπέρ του μεταφραστή,**

είτε

είναι τυπικά νόμιμες, προβλέποντας συχνά ένα ευτελές ποσοστό (πχ. 0,001% επί της λιανικής τιμής) το οποίο εξαντλείται με κατ' αποκοπή καταβολή ενός ποσού ως έναντι της διαρκούς καταβολής ποσοστών. Μία τέτοια πρακτική δύναται να είναι επιβλαβής για τα συμφέροντα του μεταφραστή, ιδίως σε περιπτώσεις έργων που παρουσιάζουν σημαντική εμπορική επιτυχία.

[Πρβλ. και ρήτρα 7 στην από 2/12/2014 σύμβαση με Ψυχογιό: «Ο μεταφραστής αναγνωρίζει ότι η αμοιβή του, όπως συμφωνήθηκε παραπάνω, καλύπτει απόλυτα την αξία της εργασίας του και ανταποκρίνεται στις τρέχουσες τιμές βιβλιοπωρίας και πληρωμής πνευματικών δικαιωμάτων, και γ' αυτό δεν έχει καμιά παραπέρα απαίτηση, οικονομική ή άλλη.»]

#### **Αντί Επιλόγου: Προτάσεις για αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος:**

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μεταφραστές στην πράξη αναφορικά με την προστασία των πνευματικών τους δικαιωμάτων θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με:

- ✓ Εμπειριστατωμένη ενημέρωση για θέματα μετάφρασης και πνευματικών δικαιωμάτων (όπως γίνεται στην παρούσα εκδήλωση) στα πλαίσια ημερίδων ή άλλων εκδηλώσεων.
- ✓ Ένταξη της θεματικής στο πρόγραμμα σπουδών των μεταφραστικών σχολών. Απόφοιτοι του τμήματος Ξένων γλωσσών μετάφρασης και διερμηνείας με διαβεβαίωσαν ότι δεν έχουν διδαχθεί ποτέ κάτι τέτοιο.

- ✓ **Αναζήτηση νομικής συμβουλής** από εξειδικευμένο νομικό σύμβουλο στα πλαίσια της εξάσκησης του επαγγέλματος του μεταφραστή.
- ✓ Ενίσχυση της διαπραγματευτικής δύναμης των μεταφραστών μέσω **συλλογικής διαπραγμάτευσης** μεταξύ των αρμόδιων επαγγελματικών ενώσεων μεταφραστών και των εκδοτών ή άλλων αντισυμβαλλομένων.
- ✓ Η εν λόγω διαπραγμάτευση θα μπορούσε να αποβλέπει στη **δημιουργία αμοιβαία αποδεκτών πρότυπων συμβάσεων, υποδειγμάτων μετάφρασης** τα οποία θα προασπίζουν τα συμφέροντα των μεταφραστών.

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!

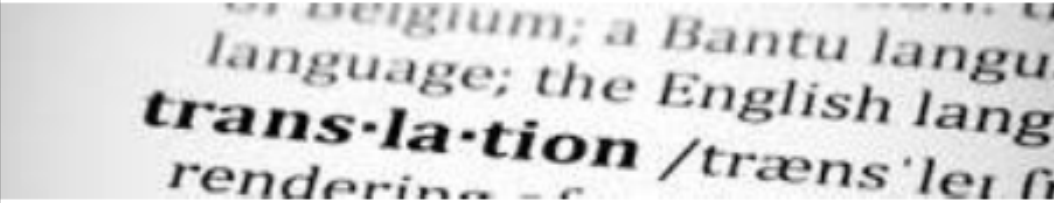
**Πνευματικά  
Δικαιώματα** & **Μετάφραση**

**Θεόδωρος Χίου**  
Δικηγόρος-Διδάκτωρ Νομικής  
Ειδικός σύμβουλος πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας

 Δικηγορικό Γραφείο  
Δρ. Θεόδωρος Χίου & Συνεργάτες  
Διανοητική Ιδιοκτησία | Internet | Νέα Μέσα & Τεχνολογίες

 **ip** rights.gr  
Intellectual Property Law & Practice in Greece  
Copyright | Designs | Patents | Trademarks

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ



✓ -Τι προστατεύεται;  
✓ -Ποιος προστατεύεται;  
✓ -Πώς προστατεύεται;  
✓ -Τι περιλαμβάνει η προστασία;  
✓ -Η εκμετάλλευση της μετάφρασης/Το δίκαιο συμβάσεων του μεταφραστή: Θεωρία και Πράξη

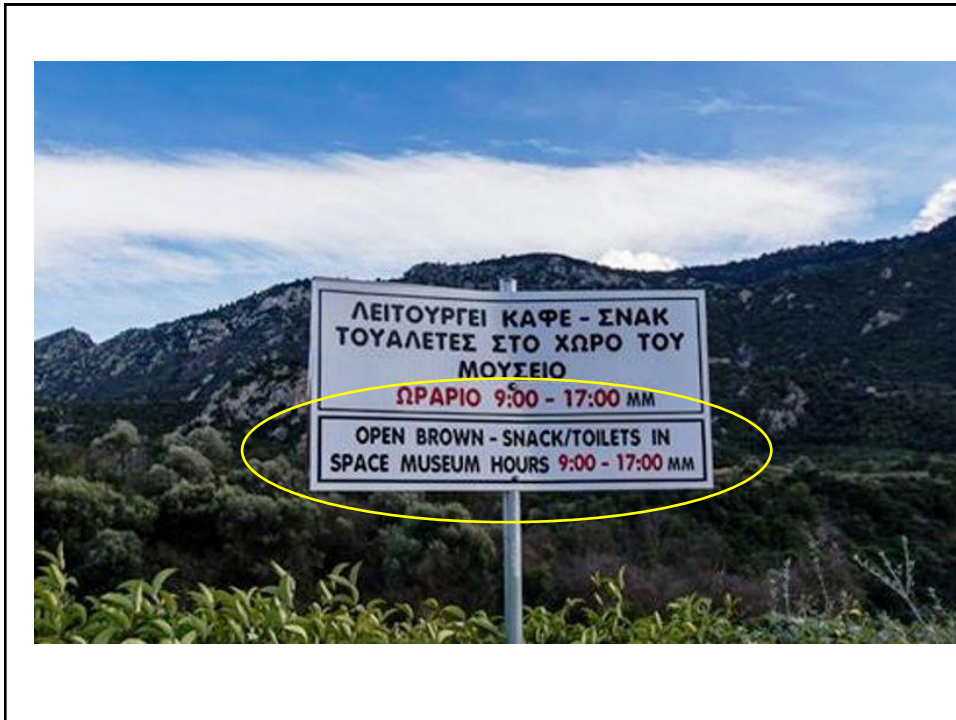
## Τι προστατεύεται;

- ✓ Ένα **έργο λόγου** που αποδίδει ένα κείμενο σε μία άλλη γλώσσα από την αρχική (βλ. άρθρο 2 παρ. 2 Ν. 2121/1993).
- ✓ Το οποίο είναι Πνευματικό δημιούργημα, δηλ. προϊόν πνευματικής και δημιουργικής διαδικασίας ενός ανθρώπου // **αυτόματη μετάφραση**
- ✓ Και είναι **Πρωτότυπο**

## Η ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ ΣΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ



Όστε να μην συνιστά προϊόν ρουτίνας αλλά να έχει κάποια απόσταση από τα γνωστά, καθημερινά και αυτονόητα: μεταφράσεις-μενού-και-τιμοκαταλόγων, συστατικών-ή-οδηγιών-χρήσης-προϊόντων, πινακίδων-και-σημάνσεων



Ποιος προστατεύεται;

- ✓ Κατ' αρχήν **πάντοτε** ο **δημιουργός** της μετάφρασης, δηλαδή ο μεταφραστής
- ✓ Εφόσον η μετάφραση είναι **έργο συνεργασίας**, τότε όλοι οι **συνδημιουργοί** είναι οι αρχικοί συνδικαιούχοι κατά ίσα μέρη

Πώς προστατεύεται;

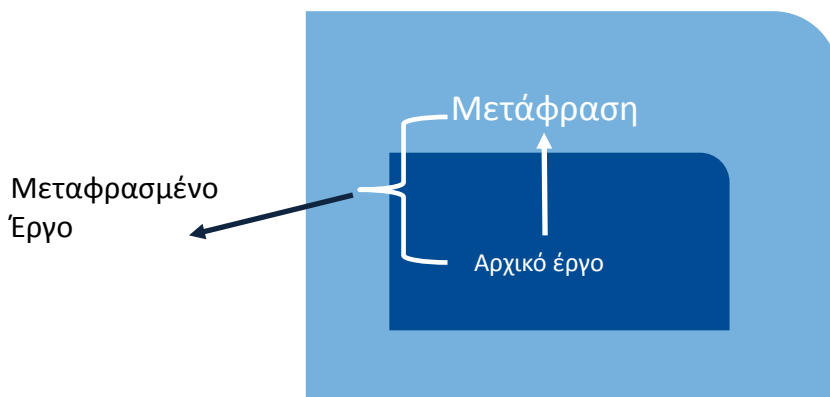
- ✓ **με τη δημιουργία της μετάφρασης**, αυτοδικαίως και χωρίς την τήρηση διατυπώσεων



### Τι περιλαμβάνει η προστασία;

- ✓ το δικαίωμα της εκμετάλλευσης της μετάφρασης (**περιουσιακό δικαίωμα**) = δικαίωμα να επιτρέπει και απαγορεύει ιδίως:
  - Αναπαραγωγή κάθε είδους
  - Διανομή αντιτύπων
  - Την εκμίσθωση και δημόσιο δανεισμό αντιτύπων
  - Δημόσια εκτέλεση και παρουσίαση στο κοινό
  
- ✓ το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτήν (**ηθικό δικαίωμα**).
  - εξουσία δημοσίευσης
  - εξουσία πατρότητας
  - εξουσία διατήρησης ακεραιότητας του έργου
  
- ✓ εύλογη αμοιβή ως αντιστάθμισμα για την ελεύθερη (νόμιμη) ιδιωτική αναπαραγωγή

Η μετάφραση ως παράγωγο έργο και η σύνδεση με το αρχικό έργο



### Διάρκεια προστασίας της μετάφρασης

- ✓ όσο η ζωή του δημιουργού-μεταφραστή και 70 χρόνια μετά το θάνατό του
- ✓ ανεξάρτητα από τη διάρκεια προστασίας του αρχικού έργου



### Ένδικα μέσα προστασίας-Πειρατεία

- ✓ Αστικές κυρώσεις (αποζημίωση, άρση προσβολής και παράλειψη στο μέλλον)
- ✓ **Ποινικές κυρώσεις κατά προσβολών του περιουσιακού και ηθικού δικαιώματος**



### Η εκμετάλλευση της μετάφρασης: Το δίκαιο συμβάσεων του μεταφραστή, θεωρία και πράξη

- ✓ Οικονομική εκμετάλλευση του διανοητικού κεφαλαίου του μεταφραστή: περιουσιακές εξουσίες επί πρωτότυπης μετάφρασης
- ✓ Υπογραφή συμβάσεων μεταξύ μεταφραστή και τρίτων






## Μισθωτός μεταφραστής

- ✓ Σύμβασης εξαρτημένης εργασίας
- ✓ Κατ' αρχήν **μεταβιβάζονται αυτοδικαίως** στον εργοδότη εκείνες οι εξουσίες από το περιουσιακό δικαίωμα, που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης
- ✓ Ο μισθός του μεταφραστή συμπεριλαμβάνει και την αμοιβή για την εν λόγω μεταβίβαση των πνευματικών δικαιωμάτων



## Σύμβαση παραγγελίας μετάφρασης

Ανεξάρτητη εργασία//ανάθεση έργου από τρίτον στο μεταφραστή (σύμβαση έργου ή εντολής)

 <p><b>translation</b> i want my book translate from Arabic to English 6 days ago • 44 bids Translation</p>	<p><b>Bid</b></p> <p>€395 Fixed</p>
 <p><b>translation</b> english to french 6 days ago • 7 bids Blog Design</p>	<p><b>Bid</b></p> <p>€53 Fixed</p>
 <p><b>translation</b> i want to translate the content in english to hindi 7 days ago • 19 bids Copywriting   Translation   Proofreading   Technical Writing</p>	<p><b>Bid</b></p> <p>€320 Fixed</p>

www.freelancer.com

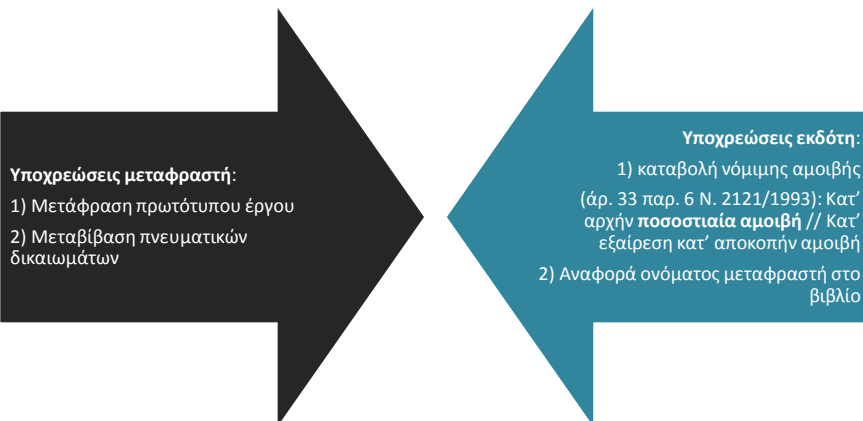
Η συμφωνία για τη δημιουργία και παράδοση μετάφρασης **δε συνεπάγεται αυτομάτως και μεταβίβαση των πνευματικών δικαιωμάτων επί της μετάφρασης στον παραγγέλοντα** → απαιτείται **σχετική έγγραφη συμφωνία**



**Αμοιβή για την μεταβίβαση πνευματικών δικαιωμάτων + αμοιβή για την εκπόνηση της μετάφρασης**  
 Κατ' αρχήν Ποσοστιαία αμοιβή  
 Κατ' εξαίρεση κατ' αποκοπή αμοιβή

### Σύμβαση έντυπης μετάφρασης

✓ Σύμβαση μεταξύ ανεξάρτητου μεταφραστή και εκδότη

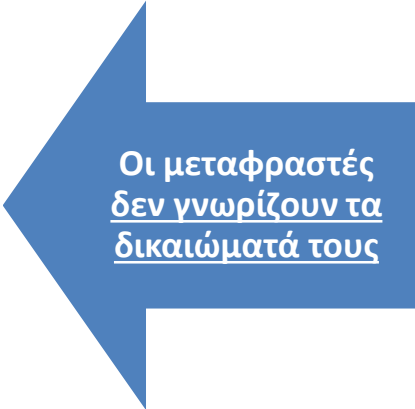


### Αμοιβή μεταφραστή για θεατρική παράσταση

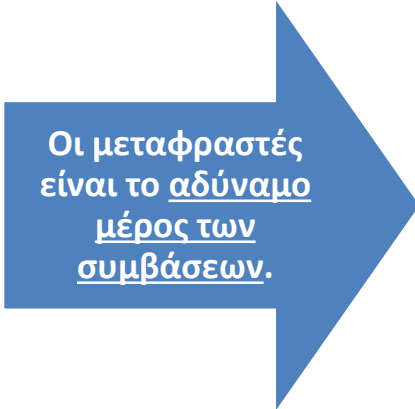
Νόμιμη ποσοστιαία αμοιβή του μεταφραστή επί των ακαθάριστων εισπράξεων (άρθρο 36 παρ. 1 και 2 Ν. 2121/1993):

- 22% για τα κρατικά θέατρα
- 10% για τα ιδιωτικά θέατρα για παραστάσεις μεταφρασμένων κλασικών, αρχαίων ή νεώτερων έργων
- 5% για μεταφρασμένα έργα σύγχρονου διεθνούς ρεπερτορίου

### Οι δυσκολίες των μεταφραστών στην πράξη

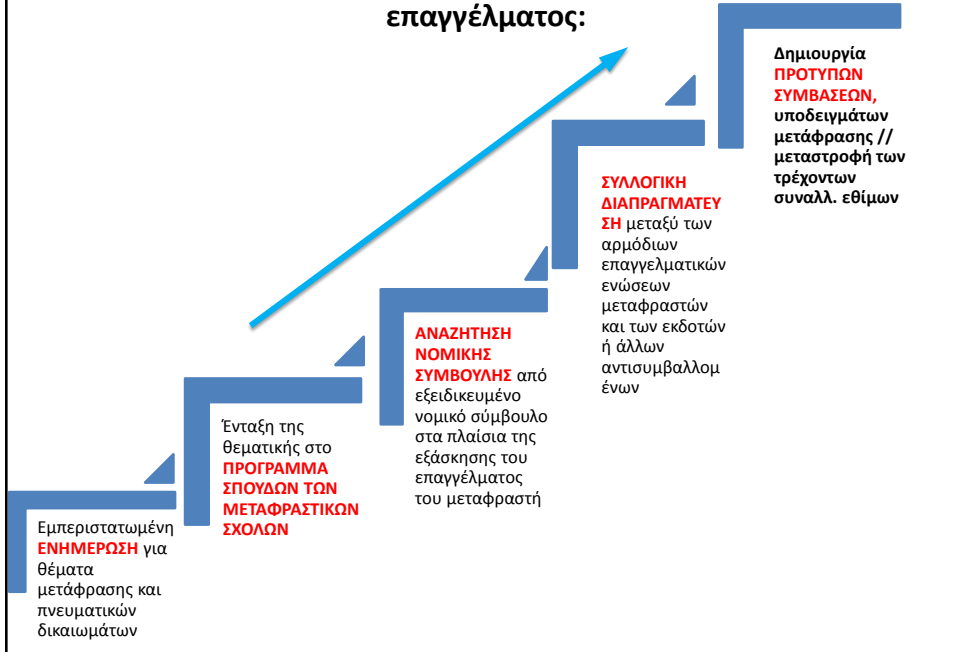


Οι μεταφραστές  
δεν γνωρίζουν τα  
δικαιώματά τους



Οι μεταφραστές  
είναι το αδύναμο  
μέρος των  
συμβάσεων.

## Αντί επιλόγου: Προτάσεις για αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος:



Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Στοιχεία επικοινωνίας:

**Theodoros.chiou@iprights.gr**

**Mob.: +30 6973993580**

***Η μετάφραση και η διερμηνεία στην Κύπρο – προβλήματα και προοπτικές,  
Αναστασία Πιλόττου, Πρόεδρος Παγκύπριας Ένωσης Πτυχιούχων Μεταφραστών και  
Διερμηνέων (ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ)***

Η αγορά μετάφρασης και διερμηνείας στην Κύπρο είναι συνυφασμένη με την ίδρυση επαγγελματικών συλλόγων και την δημιουργία επαγγελματικής μεταφραστικής και διερμηνευτικής υποδομής.

**Ιστορική ανασκόπηση** Η δημιουργία μεταφραστικής και διερμηνευτικής αγοράς στην Κύπρο χρονολογείται στην δεκαετία του '80 και δην προς τα τέλη αυτής, όταν καταχωρήθηκε στην αρμόδια κρατική υπηρεσία η εγγραφή του πρώτου επαγγελματικού συλλόγου συνδικαλιστικής χροιάς. Η ιδρυτική συνέλευσή του πραγματοποιήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 1988, κατόπιν πρωτοβουλίας των αποφοίτων της Σχολής Μετάφρασης – Διερμηνείας του Κρατικού Πανεπιστημίου Γλωσσών και Γραμμάτων της Μόσχας, τέως Κρατικού Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Ξένων Γλωσσών Maurice Thorez. Ο σύλλογος ενεγράφη στον Έφορο Σωματείων και Ιδρυμάτων δυνάμει του περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμου του 1972, τροποποιηθέντος το 1973, την 16<sup>η</sup> Αυγούστου 1989, με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ – ΔΙΕΡΜΗΝΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ – ΣΥΜΕΔΙΚ» και αριθμό μητρώου 809. Της ιδρύσεως του ΣΥΜΕΔΙΚ προηγήθηκε αφενός στον ιδιωτικό τομέα η δραστηριοποίηση εκτός οργανωμένου σχήματος 4 – 5 φυσικών προσώπων κυρίως στη διερμηνεία αλλά κατ' επέκταση και στην μετάφραση, αφετέρου στον δημόσιο τομέα το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, το οποίο είχε διαδεχθεί το Γραφείο Δημοσίων Πληροφοριών ( ΓΔΠ ) που ήταν το προπαγανδιστικό όργανο της Βρετανικής Διοίκησης επί αγγλικής αποικιοκρατίας. Μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας, η Κυπριακή Κυβέρνηση διόρισε στην θέση του Διευθυντού του Γραφείου γνωστό εκπαιδευτικό. Το 1965 το Γραφείο αναβαθμίστηκε και ο τότε Διευθυντής του διορίστηκε και Κυβερνητικός Εκπρόσωπος. Μετά την τουρκική εισβολή του 1974, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, ως τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ανέθεσε πρόσθετα καθήκοντα στο Γραφείο ήτοι την ενημέρωση της διεθνούς κοινής γνώμης για το Κυπριακό Πρόβλημα. Έτσι, μέσα στο πλαίσιο της συνεχούς αναβάθμισής του, μετεξελίχθηκε σ' έναν εξειδικευμένο πολυσχιδή οργανισμό με πολλούς κλάδους και μετονομάστηκε σε Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών ( ΓΤΠ ). Από το 1983 διαχωρίστηκε η τεχνοκρατική θέση του Διευθυντή του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών από την πολιτική θέση του Κυβερνητικού Εκπροσώπου που είναι ο πολιτικός προϊστάμενος του Γραφείου. Το προσωπικό του Γραφείου είναι λειτουργοί του δημοσίου, ανάμεσα στα προσόντα των οποίων περιλαμβάνεται και η γλωσσομάθεια εφόσον διαχειρίζονται την επεξεργασία και του αλλόγλωσσου τύπου.

Δώδεκα δε από τα είκοσι ιδρυτικά μέλη του ΣΥΜΕΔΙΚ ήταν λειτουργοί του Γραφείου.

**Προβλήματα** Η ιδέα της ηγεσίας του ΣΥΜΕΔΙΚ για δημιουργία μεταφραστικής υπηρεσίας στο ΓΤΠ με στόχο την εργασιακή δραστηριοποίηση των μελών του νεοσύστατου συλλόγου αποτέλεσε την γενεσιουργό αιτία του προβλήματος που ταλαιπωρεί τον κλάδο τα τελευταία 25 χρόνια και 10 μήνες. Τον Ιούνιο του 1990 ο τότε Κυβερνητικός Εκπρόσωπος και πολιτικός προϊστάμενος του ΓΤΠ προώθησε σχετική εισήγηση ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου, το οποίο με την απόφασή του αρ. 33581 ημερ. 04/06/1990 διόριζε το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών αρμόδια Υπηρεσία για πιστοποίηση μεταφρασμάτων. Η φραστική διατύπωση της απόφασης ήταν εξ υπαρχής αμφιλεγόμενη.

Σύμφωνα με τους ενίοτε νομικούς συμβούλους τόσο του ΣΥΜΕΔΙΚ όσο και της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ αργότερα, ουδέν νομικώς μεμπτό δεν είχε διαπιστωθεί. Ωστόσο, όλοι οι νομικοί διαπίστωσαν φραστικά κενά που παρέπεμπαν σε άρδην ανεπαρκή λειτουργικότητα. Η πρώτη επιλογή εξωτερικών συνεργατών έγινε μετά από μια εξεταστική «μαϊμού».

Η πρώτη ηγεσία του ΣΥΜΕΔΙΚ αδυνατούσε να διαχειριστεί το πρόβλημα. Τα μέλη του συλλόγου είχαν αποκλειστεί από την όποια συνεργασία, εφόσον το κριτήριο δεν ήταν εν γένει το επιτυχές αποτέλεσμα στην εξεταστική. Οι προσπάθειες εξομάλυνσης της κατάστασης απέτυχαν.

Η προσεγγιστική προχειρότητα κατέληξε σε μια κάκιστη ποιότητα των μεταφρασμάτων, στην γελοιοποίηση του συστήματος και σε διαπληκτισμούς μεταξύ διπλωματικών σωμάτων και κάποιων λειτουργών που υπεραμύνοντο της εν λόγω κρατικής υπηρεσίας. Τον Οκτώβριο 1998, το Υπουργικό

Συμβούλιο επιχείρησε ανεπιτυχώς να διαχειριστεί το πρόβλημα της ανεπαρκούς μεταφραστικής απόδοσης, αλλά η προσπάθεια δεν είχε ευοδωθεί, λόγω της γνωστικής ανεπάρκειας του μεταφραστικού αντικειμένου από την πλευρά του ή των λειτουργού / γών.

Έτσι, δημιουργήθηκε ένα συγκεντρωτικό σύστημα σε μια νεοσύστατη μεταφραστική αγορά. Μόνο οι συνεργάτες του ΓΤΠ μπορούσαν να αναλαμβάνουν μετάφραση εγγράφων για χρήση από τις κρατικές υπηρεσίες. Οι πελάτες από τον ιδιωτικό τομέα ήτοι εταιρείες, δικηγορικά γραφεία, φυσικά πρόσωπα, καθώς και ο δημόσιος τομέας κατέβαλλαν τα μεταφραστικά τέλη στο ταμείο του κλάδου μεταφράσεων του ΓΤΠ και το λογιστήριο του Γραφείου κατέβαλλε με την σειρά του τα 2/3 επί του συνολικού μεταφραστικού τέλους στον συνεργάτη μεταφραστή, κατακρατώντας το 1/3 ως προμήθεια του Γραφείου. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με αυτό το σύστημα, άπαντα τα φυσικά ή και νομικά πρόσωπα διαμένοντα στην Δημοκρατία έπρεπε να αποστείλουν στο ΓΤΠ με δικά τους έξοδα, τα έγγραφά τους για να μεταφραστούν. Η μεταφραστική ζήτηση σε αυτή την αγορά που κυρίαρχος παίχτης ήταν το ΓΤΠ αφορούσε κυρίως έγγραφα όπως: καταστατικά και άλλα εταιρικά έγγραφα, οικονομικές εκθέσεις, παντός αντικειμένου ληξιαρχικά πιστοποιητικά, βεβαιώσεις, διπλώματα, πτυχία, αναλυτικές. Βέβαια, επειδή οι δουλειές πήγαιναν πάρα πολύ καλά, αποφασίστηκε άτυπα η ανάπτυξη των εργασιών, υπερβαίνοντας την εξουσία που παραχωρήθηκε στο Γραφείο από το Υπουργικό Συμβούλιο. Το ΓΤΠ δεν περιορίστηκε στην δημιουργία συγκεντρωτικής μεταφραστικής αγοράς, αλλά άτυπα δημιούργησε και διερμηνευτική αγορά. Οι κρατικές υπηρεσίες απευθύνονταν στον κλάδο μεταφράσεων του Γραφείου, κρατική υπηρεσία ούσα και ζητούσαν πληροφορίες σχετικά με ανάγκες διερμηνείας, είτε ταυτόχρονης είτε διαδοχικής. Λειτουργοί του κλάδου έδιναν συστηματικά τα στοιχεία συγκεκριμένου εξωτερικού συνεργάτη – μεταφραστή του Γραφείου. Τότε «συστάθηκε» νέος σύλλογος με επωνυμία «Παγκύπριος Σύνδεσμος Διερμηνέων Συνεδρίων», του οποίου αποκλειστικός στόχος ήταν και είναι η αγορά διερμηνείας. Ωστόσο, ουδεμία καταχώρηση αυτής της επωνυμίας δεν είχε γίνει στον Έφορο Σωματείων και Ιδρυμάτων του Υπουργείου Εσωτερικών.

Τον Ιούνιο 1991, η Γενική Συνέλευση του ΣΥΜΕΔΙΚ αποφάσισε ομόφωνα την αλλαγή ηγεσίας για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα οργάνωσης και εκπροσώπησης του συλλόγου. Πρόσθετα, η νέα ηγεσία κλήθηκε να διαχειριστεί τα τετελεσμένα εργασιακά προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί μέσα σε τρία χρόνια.

Η νέα ηγεσία εστίασε α) στην τροποποίηση του καταστατικού του συλλόγου, β) στην εγγραφή νέων μελών με υποσχόμενη επαγγελματική δυναμική, γ) στη διεκδίκηση μεριδίου της αγοράς διερμηνείας για τα μέλη του, δ) στην ανατροπή των τελεσμένων στη μεταφραστική αγορά, ε) στην επαύξηση της δυναμικής του συλλόγου με την ένταξή του το 1994, στον κλάδο υπηρεσιών της Ομοσπονδίας Εργοδοτών και Βιομηχάνων – ΟΕΒ και το 1996 στη Διεθνή Ομοσπονδία Μεταφραστών, Διερμηνέων και Ειδικών Ορολογίας FIT / IFT στ) στην υιοθέτηση επαγγελματικών σφραγίδων από τα μέλη του, καθώς και τυποποιημένης ενόρκου δηλώσεως, και εν κατακλείδι ζ) στην δημιουργία επαγγελματικής υποδομής στον τομέα της μετάφρασης και της διερμηνείας.

Μέσα στο πλαίσιο των προαναφερθέντων στόχων, το ΔΣ του ΣΥΜΕΔΙΚ προέβηκε σε σχετικό διάβημα ενώπιον των αρχών για να ξεκαθαρίσει το θέμα εγγραφής του δεύτερου συλλόγου στο μητρώο Εφόρου Σωματείων και Ιδρυμάτων. Έτσι, τον Ιανουάριο 1994 καταχωρήθηκε, εσπευσμένα και κατά τρόπο αμφιλεγόμενο, σύλλογος με την επωνυμία Κυπριακός Σύνδεσμος Διερμηνέων Συνεδρίων – ΚΥ.ΣΥ.ΔΙ.Σ. με αρ. εγγραφής 1377. Ο ΣΥΜΕΔΙΚ συνέχισε την πορεία του ως επαγγελματικός σύλλογος συνδικαλιζόμενος υπέρ των επαγγελματικών και εργασιακών δικαιωμάτων των μελών του. Ο ΚΥ.ΣΥ.ΔΙ.Σ. λειτουργεί ως γραφείο παροχής, εν γένει, υπηρεσιών διερμηνείας και κατ' επέκταση υπηρεσιών μετάφρασης, στη δεύτερη περίπτωση σε άτυπη στενή συνεργασία με το ΓΤΠ. Οι διαφορές μέχρι σήμερα μεταξύ του ΚΥ.ΣΥ.ΔΙ.Σ. και της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ είναι νομοτεχνικές, δεοντολογικές και λειτουργικές.

Το ΔΣ του ΣΥΜΕΔΙΚ προέβηκε σε διάβημα ενώπιον του Επιτρόπου Διοικήσεως, με αποτέλεσμα την έκδοση πορίσματος υπέρ του αιτήματός του για απεγκλωβισμό των μελών του από το συγκεντρωτικό σύστημα που επέβαλε το ΓΤΠ. Επετεύχθη μερικός απεγκλωβισμός χάρη στις επαγγελματικές σφραγίδες και στην εξειδικευμένη κατάρτιση των μελών του.



Μετά την ένταξη στη Διεθνή Ομοσπονδία Μεταφραστών, διαφάνηκε η καταληκτικά πτωτική πορεία του ΣΥΜΕΔΙΚ, λόγω εσωτερικών προβλημάτων που απέρρεαν προσωπικών σκοπιμοτήτων. Ο σύλλογος διαλύθηκε με νομική διαδικασία την 25<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου 1999, το δε αρχείο του περιήλθε στην κατοχή της τελευταίας προέδρου κατόπιν υπόδειξης του Εφόρου Σωματείων και Ιδρυμάτων, η οποία το κατέθεσε στο εν τη γενέσει αρχείο της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ. Η ιδρυτική συνέλευση της Παγκύπριας Ένωσης Πτυχιούχων Μεταφραστών και Διερμηνέων – ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ πραγματοποιήθηκε την 10 Οκτωβρίου 1999 στα γραφεία της ΟΕΒ. Τον Νοέμβριο 1999 το Συμβούλιο της Διεθνούς ενέκρινε ομόφωνα την αποδοχή της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ στις τάξεις της Ομοσπονδίας, διαδεχόμενη τον ΣΥΜΕΔΙΚ με τον ίδιο αρ. μητρώου Μ18. Η εγγραφή της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ καταχωρήθηκε στον Έφορο Σωματείων και Ιδρυμάτων τον Ιούνιο 2000 με αρ. εγγραφής 2216. Η ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ έχει διαδεχθεί τον ΣΥΜΕΔΙΚ και στις τάξεις της ΟΕΒ.

Το ΔΣ της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ εντατικοποίησε τις προσπάθειες με στόχο την κατάργηση του συγκεντρωτικού συστήματος διεκπεραίωσης μεταφράσεων για επίσημη χρήση από το ΓΤΠ. Το Γραφείο υποχρεώθηκε μετά από νομική παρέμβαση, να διευρύνει την λίστα εξωτερικών συνεργατών του με μέλη της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ, αν και αυτό είχε επιτευχθεί με απορριπτικό τρόπο, επαγγελματικώς ομιλούντες.

Μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, οι κρατικές υπηρεσίες αποδέχονταν μεταφράσεις μελών της Ένωσης, σύμφωνα με αναθεωρημένες οδηγίες που είχαν εκδοθεί, δυνάμει των οποίων, οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να επιλέξουν είτε το ΓΤΠ είτε επαγγελματίες πτυχιούχους.

Την 17<sup>η</sup> Νοεμβρίου 2007 το ΔΣ της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ κατέθεσε καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού – ΕΠΑ. Η διαδικασία διήρκεσε δυο χρόνια και κατέληξε άδοξα με αποστολή προκαταρκτικής καταληκτικής επιστολής την 9<sup>η</sup> Ιουνίου 2009. Η απόφαση οριστικοποιήθηκε την 24<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους, αν και είχε παρενέβη ο δικηγόρος της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ. Η λειτουργός που διαχειριζόταν τον σχετικό φάκελο είχε αναφέρει στον δικηγόρο του συλλόγου κατά την τηλεφωνική επικοινωνία της μαζί του: «τι να σάς πω κύριε τάδε, πρόκειται για κυβερνητική υπηρεσία, υπάρχει απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου, τα χέρια μας είναι δεμένα». Παρήλθαν δυο τρις βδομάδες όταν η ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ έλαβε ηλεκτρονικό μήνυμα από την Διεθνή Ομοσπονδία Μεταφραστών, Διερμηνέων και Ειδικών Ορολογίας, η οποία ως από μηχανής θεός ζητούσε να ενημερωθεί για ενδεχόμενα προβλήματα για τα οποία ο σύλλογος χρειαζόταν την αρωγή της. Το ΔΣ της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ απηύθυνε, κατόπιν σχετικής καθοδήγησης μέλους του Συμβουλίου της Διεθνούς, επιστολή-καταγγελία στην Μονάδα Αντιμονοπωλιακής Διαχείρισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ημερ. 17/12/2009, με αναφορά στην παραβίαση του δικαιώματος εργασίας των μελών της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ και σε διακριτική μεταχείριση. Η Μονάδα Αντιμονοπωλιακής Διαχείρισης της ΕΕ επικοινωνήσε με το ΔΣ του συλλόγου τον Ιούνιο 2010 και ζήτησε μετάφραση στα αγγλικά της ενδελεχούς απόφασης της ΕΠΑ. Η Υπηρεσία αποφάνθηκε στην απαντητική επιστολή της ημερ. 23 Ιουλίου 2010 ότι δυνάμει του Άρθρου 13 του Κανονισμού 1/2003, καθώς και του Άρθρου 9 του Κανονισμού 773/2004 δεν είθισται να εξετάζει υποθέσεις που έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο εξέτασης από Επιτροπή Ανταγωνισμού κράτους μέλους. Καταλήγοντας η Μονάδα Αντιμονοπωλιακής Διαχείρισης συνέστησε στο ΔΣ της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ να εφεσιβάλει την απόφαση της ΕΠΑ ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Οι άτυπες πληροφορίες περί ύπαρξης κάποιου ρυθμιστικού εργαλείου, το οποίο θα συνέβαλλε στην διευθέτηση του προβλήματος λήφθηκαν σοβαρά υπόψη από το ΔΣ της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ που αποφάσισε να μην προχωρήσει με προσφυγή στο Ανώτατο κατά της απόφασης της ΕΠΑ.

Εν τω μεταξύ, από τον Ιούνιο 2009 νέες οδηγίες δόθηκαν στις κρατικές υπηρεσίες, σύμφωνα με τις οποίες γίνονταν αποδεκτά μόνο μεταφράσματα που έφεραν σφραγίδα του ΓΤΠ. Τα μέλη της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ εξοβελίζονται από την μεταφραστική αγορά επίσημων μεταφράσεων εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ούτε και οι ένορκες δηλώσεις δεν γίνονταν αποδεκτές, ενέργεια εντελώς παράλογη και αντισυνταγματική. Η σφραγίδα του ΓΤΠ δεν είναι παρά μια πιστοποίηση της υπογραφής του / της μεταφραστή / στριας, ο / η οποίος / α βεβαιώνει ότι το μετάφρασμα είναι πιστή απόδοση του συνημμένου εγγράφου στην γλώσσα αφετηρίας. Η εναπόθεση της εν λόγω

σφραγίδας επί του μεταφράσματος δεν εξυπακούεται πιστοποίηση της ορθότητας του μεταφράσματος από το ΓΤΠ.

Η Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ του 2012 και οι προεδρικές εκλογές του 2013 ανέστειλαν την όποια εξέλιξη για διευθέτηση του προβλήματος. Έτσι, μετά την εκλογή της νέας κυβέρνησης, το ΔΣ της ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ απέστειλε νέα επιστολή, με την οποία ζητούσε τον εκσυγχρονισμό του συγκεκριμένου θεσμού του κράτους.

Σε συνέχεια αυτού του ύστατου διαβήματος του ΔΣ του συλλόγου, βγήκε από το συρτάρι το περιβόητο νομοσχέδιο και δόθηκε σε δημόσια διαβούλευση. Η ΠΕΠΤΥΜΕΔΙ υπέβαλε τις εισηγήσεις της. Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας αναφέρει, μεταξύ άλλων, στην αιτιολογική έκθεσή του για προώθηση του εν λόγω νομοσχεδίου, ότι σκοπός αυτού του νομοθετικού εργαλείου είναι η αποκέντρωση του συστήματος και η τήρηση αυξημένων προϋποθέσεων επαγγελματικής επάρκειας και αξιοπιστίας.

**Προοπτικές** Η αιτιολογική έκθεση του Γενικού Εισαγγελέα επιβεβαιώνει την πρόθεση των αρχών να θέσουν σε ισχύ ένα νομοθετικό εργαλείο, το οποίο αναμένεται να υπηρετεί απαρένγκλιτα τον θεσμικό του ρόλο. Με αυτό το εργαλείο προετοιμάζεται το έδαφος για την ρύθμιση και της δικαστικής & δικαστηριακής διεργασίας.

---

### ***Εισήγηση στην Ομάδα εργασίας: Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος – τα επόμενα βήματα, Δήμητρα Σταφυλιά, Πρόεδρος ΠΕΕΜΠΠ***

Προκειμένου η συζήτηση να έχει τη σωστή στόχευση, αρχικά θα πρέπει να περιγραφεί σε ποιο σημείο βρισκόμαστε ακριβώς. Ας αναλογιστούμε τις βασικές εξελίξεις στο χώρο τα τελευταία χρόνια, ιδίως από το 2000.

Το ένα στοιχείο είναι εκείνο της παγκοσμιοποίησης. Η αγορά έχει επεκταθεί από τα στενά τοπικά όρια και έχει διεθνοποιηθεί. Σε αυτό έχει σαφώς συντελέσει η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η δυνατότητα για εξ αποστάσεως εργασία.

Κατά δεύτερο λόγο, υπάρχει αυξανόμενη ανάγκη για εξειδίκευση, καθώς η αγορά εξελίσσεται και τμηματοποιείται, ενώ παράλληλα αυξάνεται η τεχνική περιπλοκότητα των μεταφραστικών διαδικασιών. Αυτό σημαίνει ότι οι μεταφραστές χρειάζεται πλέον να έχουν κάποια γνώση για συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι μπορεί να είναι γενικοί έως άκρως καθορισμένοι.

Το σημαντικότερο όμως στοιχείο είναι εκείνο της επαγγελματοποίησης: η μετάφραση θεωρείται πλέον επάγγελμα και αυτό το οφείλει εν μέρει στην άνθηση των μεταφραστικών σπουδών και τη συμπερίληψή τους στη σφαίρα της ανώτερης εκπαίδευσης.<sup>21</sup> Ένας δεύτερος καθοριστικός παράγοντας ήταν η τυποποίηση των μεταφραστικών υπηρεσιών, πρώτα με το ευρωπαϊκό πρότυπο EN 15038 Translation services και πλέον με το νέο διεθνές πρότυπο ISO 17100, το οποίο στην ενότητα 3.1.4, "Translator qualifications", αναφέρει ότι τα [ελάχιστα] προσόντα του μεταφραστή για την παροχή της υπηρεσίας καθορίζονται με την τεκμηριωμένη απόδειξη των εξής:

- αναγνωρισμένο πτυχίο (graduate) στη μετάφραση από ίδρυμα ανώτερης εκπαίδευσης
- αναγνωρισμένο πτυχίο σε άλλο τομέα από ίδρυμα ανώτερης εκπαίδευσης, αλλά με δύο έτη επαγγελματικής εμπειρίας στη μετάφραση σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης

---

<sup>21</sup> Διαβάστε το "Professional Realism in the Legal Translation Classroom: Translation Competence and Translator Competence", Łucja Biel, Meta : journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal, vol. 56, n° 1, 2011, p. 162-178, 2011. Πρόσβαση 9/4/2016: <https://www.erudit.org/revue/meta/2011/v56/n1/1003515ar.pdf>

- πέντε έτη επαγγελματικής εμπειρίας στη μετάφραση σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης

Σημειώνεται ότι το παγκόσμιο ISO 17100 είναι πιο αυστηρό στις απαιτήσεις του σε σχέση με το ευρωπαϊκό EN 15038.

Όσον αφορά την Ελλάδα, ένας τρίτος παράγοντας ήταν η θέσπιση επαγγελματικών δικαιωμάτων για μεταφραστές και διερμηνείς με την έκδοση του Π.Δ. 169 της 17.06.2002 (ΦΕΚ 156/2.7.02) και η ενημέρωση του προσοντολογίου το 2010 για την προκήρυξη πλέον θέσεων ΠΕ μεταφραστών – διερμηνέων και τη σταδιακή εξάλειψη των θέσεων ΔΕ.

Τέλος, έχουμε και ένα ακόμα συστατικό της επαγγελματοποίησης (πέραν της εκπαίδευσης), δηλ. τη σύσταση επαγγελματικών συλλόγων και τη μεγαλύτερη κινητοποίηση των μεταφραστών, καθώς και την υιοθέτηση κωδίκων δεοντολογίας και επαγγελματικής συμπεριφοράς.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι ο ίδιος ο μεταφραστικός κλάδος μιλάει για αποεπαγγελματοποίηση, καθώς τις συνθήκες και τους όρους της αγοράς διαμορφώνουν οι μεγάλοι παίκτες – με πιέσεις στις αμοιβές που απορρέουν από τις οικονομίες κλίμακας (απόρροια επίσης της παγκοσμιοποίησης), διαρκείς εξαγορές μικρότερων εταιρειών για μείωση του ανταγωνισμού και κυριαρχία στην αγορά με τη δημιουργία ολιγοπωλιών– και όχι οι ίδιοι οι επαγγελματίες, οι οποίοι ουσιαστικά (φαίνεται να) έχουν χάσει τον έλεγχο του επαγγέλματός τους. Παράλληλα, επιχειρείται και απορρύθμιση με κρατική παρέμβαση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Πολωνία, όπου εξετάζεται το ενδεχόμενο μείωσης των απαιτήσεων εκπαίδευσης για το επάγγελμα του δικαστηριακού/ορκωτού Μ/Δ, ώστε να επιτρέπονται μεταφραστές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στο όνομα της διευκόλυνσης της πρόσβασης στο επάγγελμα (σε αντικατάσταση των μέχρι σήμερα αυστηρών απαιτήσεων και εξετάσεων). Οι επιπτώσεις της αποεπαγγελματοποίησης είναι πολλαπλές, π.χ. αλλάζουν οι όροι του ανταγωνισμού, απαξιώνεται η γλωσσική ικανότητα ή δεν θεωρείται πλέον ως επαγγελματικό προσόν. Ακόμα και η μηχανική μετάφραση συμβάλει σε αυτό καθώς διαστρεβλώνει την εικόνα της μεταφραστικής διαδικασίας.

Σε αυτό το πλαίσιο ζητήθηκε από την ομάδα εργασίας να εξετάσει 2 άξονες:

- Ο ένας είναι η επαγγελματική αναγνώριση και κατοχύρωση.
- Ο άλλος είναι ουσιαστικά η ενημέρωση των αποδεκτών των μεταφραστικών υπηρεσιών.

Όσον αφορά τον πρώτο άξονα, τα συμπεράσματα του Reflection Forum in Multilingualism and Interpreter Training του 2009<sup>22</sup> μπορούν να επεκταθούν και στον τομέα της μετάφρασης:

- α) Το πρώτο είναι να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στα προγράμματα πανεπιστημιακού επίπεδου. Αυτό γίνεται μέσω της αυστηρής εξέτασης των φοιτητών και της συνεχούς τους αξιολόγησης, αλλά και μέσω της διαπίστευσης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για αναγνώριση του επιπέδου επάρκειας των προσφερόμενων σπουδών (π.χ. με τις εσωτερικές και εξωτερικές αξιολογήσεις κ.λπ.).
- β) Το δεύτερο είναι να αναπτυχθούν επίσημα προγράμματα δια βίου μάθησης με τη σύμπραξη πανεπιστημιακών φορέων και μεταφραστικών συλλόγων. Είναι μια πρακτική που εφαρμόζεται ήδη σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό διασφαλίζει τη διαρκή, επίσημη ανανέωση των μεταφραστικών δεξιοτήτων και την αναγνώριση νέων προσόντων. Στην Ελλάδα κάτι τέτοιο δεν υφίσταται, με την εξαίρεση των webinars που έχει εδραιώσει η ΠΕΕΜΠΠ για τα μέλη της και των ανοικτών σεμιναρίων αυτομόρφωσης που προσφέρει ο ΣΜΕΔ, τα οποία ωστόσο πρέπει να εντατικοποιηθούν και συστηματικοποιηθούν ουσιαστικά. Για παράδειγμα, στην Πολωνία, η ένωση TERPIS συνεργάζεται με πανεπιστήμια για τη διαρκή νομική επιμόρφωση των μελών της.
- γ) Όσον αφορά την επαγγελματική αναγνώριση και κατοχύρωση, σε θεωρητικό επίπεδο, στην Ελλάδα υπάρχει νομικό πλαίσιο. Αυτό το νομικό πλαίσιο αφορά την επάρκεια του μεταφραστή.

---

<sup>22</sup> Πρόσβαση 9/4/2016:

[http://ec.europa.eu/dgs/scic/news/reflection\\_forum\\_on\\_multilingualism\\_and\\_interpreter\\_training\\_final\\_report.htm](http://ec.europa.eu/dgs/scic/news/reflection_forum_on_multilingualism_and_interpreter_training_final_report.htm)

Όχι την επάρκεια της μετάφρασης. Το ένα δεν συνεπάγεται το άλλο. Και καμία διαδικασία δεν πρόκειται να εγγυηθεί την επάρκεια τη μετάφρασης αν δεν περιλαμβάνει διαδικασίες επιλογής μεταφραστών κατόπιν ελέγχου (κάτι που γίνεται στον ιδιωτικό τομέα), αξιολόγησης της ποιότητας και ανατροφοδότησης. Αυτό που λείπει, αν και διορθώνεται σιγά σιγά με την παρέμβαση της ΠΕΕΜΠΠ, είναι η βούληση της Πολιτείας για την εφαρμογή του νομικού πλαισίου αναγνώρισης της επάρκειας του μεταφραστή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της αντιμετώπισης ήταν ο (ανεφάρμοστος έως σήμερα) νόμος του 2008 για το σύστημα ορκωτών μεταφραστών, που ακύρωνε κάθε πρόοδο που είχε συντελεστεί μέχρι τότε, και προέβλεπε τη μετάφραση από κάθε άλλο επαγγελματία εκτός από τον επαγγελματία μεταφραστή, ακυρώνοντας ακόμα και τους πτυχιούχους. Συνεπώς, το τρίτο σημείο είναι ο εσωτερικός συντονισμός των υπηρεσιών για την εφαρμογή ή τη βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου.

Όσον αφορά τον δεύτερο άξονα, η ενημέρωση του κοινού και η προβολή του κλάδου γίνεται ήδη σε τοπικό επίπεδο από τις επαγγελματικές ενώσεις, με εκδηλώσεις, δημοσίευση οδηγιών και λοιπού υλικού, χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, σε ευρωπαϊκό επίπεδο από τη FIT Europe, και σε διεθνές από τη FIT Mundus, με σημαντικές πρωτοβουλίες για τη θέσπιση προτύπων (π.χ. οδηγός για τη δημιουργία νέων ενώσεων, οδηγός για μεταφραστές/διερμηνείς σε εμπόλεμες ζώνες, ευρωπαϊκό πρότυπο κώδικα δεοντολογίας κ.λπ.). Τα ζητήματα που αντιμετωπίζουν όμως οι τοπικές ενώσεις είναι πρωτίστως οικονομικής φύσεως, καθώς σε αντίθεση με τις ενώσεις μεγαλύτερων χωρών, οι ελληνικές ενώσεις εκ των πραγμάτων δεν μπορούν να επιτύχουν μεγάλες κλίμακες εσόδων από συνδρομές, συνεπώς οι δραστηριότητές τους είναι πιο περιορισμένες. Ωστόσο αυτό θα μπορούσε να ξεπεραστεί εν μέρει αν η αντιμετώπισή τους από τους φορείς του δημοσίου ήταν διαφορετική, δίνοντάς τους την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε ημερίδες και συναντήσεις εργασίας (π.χ. σε συνεργασία με τεχνικά, εμπορικά και λοιπά επιμελητήρια), διαβουλεύσεις (όπως το έπραξε η Υπηρεσία Ασύλου και η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) και να προσφέρουν τις γνώσεις και την εμπειρία τους. Συχνά όμως, οι επαγγελματικοί μεταφραστικοί φορείς αντιμετωπίζουν εχθρική και υπεροπτική αντιμετώπιση, αν και υπάρχουν εξαιρέσεις φορέων που αναγνωρίζουν ότι αυτή η διάδραση θα μπορούσε να ωφελήσει τις εσωτερικές τους διαδικασίες.

Τέλος δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί ότι σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι πρωτοβουλίες της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Αθήνα, καθώς έχουν καταφέρει ώστε τα ζητήματα που αφορούν τον μεταφραστικό κλάδο να καλύπτονται από τα ΜΜΕ, ιδιαίτερα εφόσον συνδέονται με συγκεκριμένες ευρωπαϊκές πολιτικές, στρατηγικές και οδηγίες.

---

### **Χαιρετισμός – λίγα λόγια για τον ΟΣΔΕΛ**

**Κώστας Κυριακόπουλος**, υπεύθυνος επικοινωνίας και προγραμμάτων Τύπου του Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου (ΟΣΔΕΛ)

Ο Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης έργων του Λόγου είναι ο μοναδικός οργανισμός στην Ελλάδα που διαχειρίζεται για λογαριασμό δημιουργών και εκδοτών τα δευτερογενή πνευματικά τους δικαιώματα. Σε αυτά ανήκει και το δικαίωμα να εισπράττουν μια εύλογη αμοιβή για την αναπαραγωγή που γίνεται στο έργο τους κατ' αρχάς για ιδιωτική χρήση. Πρόκειται για μια διεθνή πρακτική την οποία εφαρμόζει και η Ελλάδα μέσω του ΟΣΔΕΛ ο οποίος είναι μέλος της International Federation of Reproduction Rights Organizations.

Όπως γνωρίζετε, δικαιούχοι του ΟΣΔΕΛ είναι όλοι οι δημιουργοί, συγγραφείς και μεταφραστές – λογοτεχνίας ή μη –, δημοσιογράφοι του γραπτού Τύπου και εκδότες βιβλίων και έντυπου Τύπου. Είναι αυτονόητο ότι το έργο της μετάφρασης αντιμετωπίζεται, τουλάχιστον από την πλευρά του ΟΣΔΕΛ - αλλά και του ίδιου του νόμου για τα πνευματικά δικαιώματα του 2121/93 - με όρους πρωτότυπης δημιουργίας. Για αυτό και οι μεταφραστές που πληρούν τις προϋποθέσεις, αμείβονται μία φορά τον χρόνο σύμφωνα με τον κανονισμό διανομής του Οργανισμού.

Εδώ, όμως, ας επιτραπεί η πρώτη παρατήρηση από τη δική μας πλευρά. Ο ελληνικός νόμος προβλέπει αυτήν την ίση αντιμετώπιση. Με τη βασική διαφορά, που συναντούμε σε πολλές εκδοχές της δημόσιας ζωής: Ότι ο νόμος δεν εφαρμόζεται ούτε και υπάρχουν μηχανισμοί, που στην παρούσα φάση, μπορούν να βοηθήσουν σε κάτι τέτοιο.

Η διαπίστωση αυτή δεν αφορά, κατά κύριο λόγο, τους ιδιώτες χρήστες που ενδεχομένως προβαίνουν στην εν μέρει φωτοτυπική αναπαραγωγή ή την σάρωση ενός προστατευόμενου έργου. Η αναφορά μας γίνεται –και αυτό μπορεί να δώσει την αφορμή για μια ουσιαστική συζήτηση- για τους μεγάλους και θεσμικούς χρήστες προστατευόμενων έργων στα οποία ανήκει και το σύνολο σχεδόν των μεταφράσεων: Για τον ΟΣΔΕΛ μεγάλοι θεσμικοί χρήστες είναι τα Πανεπιστήμια και οι Βιβλιοθήκες που αναπαράγουν μαζικά έργα τα οποία υπόκεινται σε πνευματικά δικαιώματα.

Ο ΟΣΔΕΛ έχει διαμορφώσει προϊόντα και προτείνει αποτελεσματικές λύσεις που διευκολύνουν τα ακαδημαϊκά ιδρύματα να λειτουργήσουν τόσο εντός πλαισίου νομιμότητας όσο και να προσφέρουν ενδιαφέροντα καινοτόμα προγράμματα εμπλουτισμένα με υλικό. Μέσω της αδειοδότησης τα πανεπιστήμια αποκτούν το πλεονέκτημα της ανταγωνιστικότητας ενώ οι δημιουργοί και εκδότες των βιβλίων ενθαρρύνονται για την περαιτέρω επένδυση στη δημιουργία. Με τα πανεπιστήμια της Κύπρου, ο ΟΣΔΕΛ βρίσκεται σε διαρκή επικοινωνία και συνεργασία καθώς έχει σύμβαση με το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, αναφορικά με όλα τα προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που διαθέτει ενώ το ίδιο Πανεπιστήμιο έχει αναλάβει έναν γενικότερο συντονιστικό ρόλο για τα ανάλογα προγράμματα άλλων κυπριακών πανεπιστημίων, δημοσίων και ιδιωτικών.

Θα πρέπει να είναι σαφές ότι η νόμιμη αναπαραγωγή προστατευόμενων έργων στον πανεπιστημιακό χώρο λειτουργεί αποκλειστικά και μόνο προς όφελος του ίδιου του υλικού και προς τη βελτίωση και την αναβάθμιση όλων των προγραμμάτων, ενώ σκοπός του ΟΣΔΕΛ, σε καμία περίπτωση, δεν είναι οι διενέξεις αλλά η συνεργασία και η παροχή κάθε νόμιμης διευκόλυνσης προς την πανεπιστημιακή κοινότητα.

Στο πλαίσιο της αντίληψης και της προσαρμογής στα νέα δεδομένα εντάσσεται και το σύνολο των προσπαθειών του Οργανισμού για την επανένταξη στη σχετική νομοθεσία της εύλογης αμοιβής για την αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση, του ποσοστού 2% επί της αξίας εισαγωγής των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η πολιτική ηγεσία κατένοησε ότι αυτό του ποσοστού –που εξαιρέθηκε το 2002- δεν είναι επιβαρυντική φορολόγηση ή φόρος υπέρ τρίτων όπως αρέσκονται να το χαρακτηρίζουν οι εταιρείες πληροφορικής αλλά και άλλοι, απληροφόρητοι επί του θέματος, υποστηρικτές του ανοικτού περιεχομένου και της ελεύθερης διακίνησής του. Δεν αφορά τη διακίνηση του περιεχομένου αλλά στην ίδια του την κατασκευή και στην αμοιβή, έστω και ελάχιστη, του δημιουργού που παράγει το περιεχόμενο. Άλλωστε, όλοι ξέρουμε πως δεν αγοράζουμε έναν υπολογιστή για ό,τι αυτός περιέχει αλλά για όσα μπορούμε να κάνουμε με ό,τι αυτός περιέχει. Και η ακαδημαϊκή κοινότητα, οι δημιουργοί, οι συγγραφείς και οι μεταφραστές το γνωρίζουν αυτό καλύτερα από τον καθένα.

Ευχόμαστε κάθε επιτυχία στη σημερινή σας ημερίδα και είμαστε στη διάθεσή σας για οτιδήποτε θελήσετε, εκτός απροόπτου, όπως δυστυχώς συνέβη σήμερα.

Ευχαριστούμε πολύ για την πρόσκληση

Ενημερωτικά βίντεο για το έργο του ΟΣΔΕΛ

<https://vimeo.com/110878793>

<https://vimeo.com/119525752>



Ημερίδα Εργασίας: Πέμπτη 7 Απριλίου 2016

## «Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος σε Ελλάδα και Κύπρο και πνευματικά δικαιώματα»

Ημερίδα Εργασίας: Παρασκευή 8 Απριλίου 2016

## «Εφαρμογή της Οδηγίας 2010/64/ΕΕ και δικαστηριακή μετάφραση και διερμηνεία»



Συνδιοργάνωση: - Γραφεία Αθηνών και Λευκωσίας της  
Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής  
- Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Διερμηνείας  
και Μετάφρασης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης  
Αμφιθέατρο Κεντρικής Βιβλιοθήκης Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης  
(ισόγειο κτιρίου Κεντρικής Βιβλιοθήκης), Πανεπιστημιούπολη, 541 24 Θεσσαλονίκη

Η συμμετοχή στην Ημερίδα είναι δωρεάν κατόπιν προσκλήσεως.

Πληροφορίες: <http://europa.eu/WF43bm,DGT-ATHENS@ec.europa.eu>



Μετάφραση

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2016  
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.